

T.C
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİMDALI

**YÜKSEKÖĞRENİM GÖREN BİREYLERİN SOMUT
KÜLTÜREL MİRASA YÖNELİK TUTUMLARI İLE KÜLTÜREL
MİRAS KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA**

Yüksek Lisans Tezi

Burcu GÜNDEN

Danışman
Doç. Dr. Ebru GÜNEREN

Nevşehir
Haziran, 2021

T.C
NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİMDALI

**YÜKSEKÖĞRENİM GÖREN BİREYLERİN SOMUT
KÜLTÜREL MİRASA YÖNELİK TUTUMLARI İLE KÜLTÜREL
MİRAS KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI
ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA**

Yüksek Lisans Tezi

Burcu GÜNDEN

Danışman
Doç. Dr. Ebru GÜNEREN

Nevşehir
Haziran, 2021

YÜKSEKÖĞRENİM GÖREN BİREYLERİN SOMUT KÜLTÜREL MİRASA YÖNELİK TUTUMLARI İLE KÜLTÜREL MİRAS KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, Haziran 2021
Danışman: Doç. Dr. Ebru GÜNEREN

ÖZET

Kültürel miras; medeniyetlerin içinden gelip geçtiği zaman ve süreç doğrultusunda ürettiği, biriktirdiği, geliştirdiği maddi ve manevi değerlerin bir simgesidir. Bu nedenle iyi özümsemesi, öğretilmesi, korunması ve yaşatılması; kültürel miras ve turizm gibi birçok disiplinin sürdürülebilirliği bağlamında büyük önem arz etmektedir. Bu çalışma; doğrudan yada dolaylı olarak kültürel miras içerikli yükseköğrenim gören bireylerin, somut kültürel mirasa yönelik tutum düzeyleri ile kültürel miras kavramına ilişkin metaforik algılarının belirlenmesini amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma bir araştırma tasarlanmıştır. Çalışmanın nitel kısmında; ilgili sahalarda aktif ve kilit rol oynayacak uzman ve meslek eleman adaylarının metaforik algılarının belirlenmesi amacıyla kendilerine, “Bana göre kültürel miras ... gibidir. Çünkü....” açık uçlu ifadesi yöneltilmiş ve akıllarına ilk gelen metaforu gerekçesi ile birlikte yazmaları istenmiştir. Araştırma neticesinde katılımcılar tarafından 154 metafor geliştirildiği görülmüş ve geliştirilen metaforlar ortak özelliklerine göre sekiz kategoride tasnif edilmiştir. Nicel araştırma bölümünde ise; Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği kullanılarak, bireylerin tutum düzeyleri belirlenmiştir. Araştırma kapsamındaki veriler, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi; Arkeoloji, Sanat Tarihi, Tarih, Turizm Rehberliği, Türk Halk Bilimi lisans bölümleri ile Mimari Restorasyon ve Kültürel Miras ve Turizm önlisans programlarında öğrenim gören 355 bireyden elde edilmiştir. Genel bağlamda, yükseköğrenim gören bireylerin kültürel mirasa yönelik metaforik algıları ile somut kültürel mirasa ilişkin tutum düzeylerinin anlamlı şekilde yüksek seyrettiği belirlenmiş olup nihai çerçevede detaylı yorum ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutum, Kültürel Mirasa İlişkin Metaforik Algı, Yükseköğrenim Gören Bireyler, Kültürel Miras ve Turizm

**A STUDY ON THE ATTITUDES OF INDIVIDUALS AT HIGHER
EDUCATION TOWARDS CONCRETE CULTURAL HERITAGE AND
THEIR METAPHORIC PERCEPTIONS ON THE CONCEPT OF
CULTURAL HERITAGE**

Nevşehir Hacı Bektaş Veli University, Institute of Social Sciences

Tourism Management, Post-graduate, June 2021

Supervisor: Associate Professor Ebru GÜNEREN

ABSTRACT

Cultural heritage is a symbol of the material and spiritual values that civilizations have produced, accumulated and developed in line with the time and process they come and go. For this reason, its being well absorbed, taught, protected and kept alive are of great importance in the context of the sustainability of many disciplines such as cultural heritage and tourism. This study aims to determine the level of attitudes towards concrete cultural heritage of the individuals who have direct or indirect cultural heritage content during higher education and their metaphoric perceptions on the concept of cultural heritage. For this purpose, a mixed study was designed in which qualitative and quantitative research methods were used together. In the qualitative part of the study; in order to determine the metaphorical perceptions of the experts and professionals who will play an active and key role in the relevant fields, the open-ended expression “In my opinion, cultural heritage is like.... Because... ..” was directed and they were asked to write the first metaphor that came to their mind together with its justification. As a result of the research, it was seen that 154 metaphors were developed by the participants and the developed metaphors were classified into eight categories according to their common features. In the quantitative part of the study; by using the Concrete Cultural Heritage Attitude Scale, the attitude levels of the individuals were determined. The data within the scope of the research were obtained from 355 individuals studying at Archeology, Art History, History, Tourism Guidance, Turkish Folklore undergraduate departments and Architectural Restoration, and Cultural Heritage and Tourism associate degree programs in Nevşehir Hacı Bektaş Veli University. In general, it has been determined that the metaphorical perception towards cultural heritage and attitude levels towards the concrete cultural heritage of higher education individuals are significantly higher, and detailed comments and suggestions have been made in the final framework.

Key Words: Attitude towards Concrete Cultural Heritage, Metaphoric Perception of Cultural Heritage, Individuals at Higher Education, Cultural Heritage and Tourism

TEŞEKKÜR

Lisansüstü çalışmam boyunca samimiyetini, güler yüzünü esirgemeyen, akademik ve hayata dair tecrübeleri ile kimliğimi besleyen sevgili danışmanım Doç. Dr. Ebru GÜNEREN'e ve bu süreçte manevi desteğini gördüğüm tüm yakınlarıma ve arkadaşlarıma şükranlarımı sunarım.

Ayrıca bugünlere ulaşmamda desteklerini benden esirgemeyen babam Muhammet SAÇLI, annem Havva SAÇLI, kardeşim Büşra SAÇLI'ya;

Gerek akademik bilgi ve tecrübesi gerekse sonsuz sabrı ve sevgisi ile desteğini her an yanı başımda hissettiren sevgili eşim Yasin GÜNDEN'e

Ve buğday saçlı, tatlı dilli kızım Asel Güz GÜNDEN'e minnettarım.

Burcu GÜNDEN

Haziran 2021, Nevşehir

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	ii
TEZ YAZIM KILAVUZUNA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY SAYFASI	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLOLAR LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
GİRİŞ	14
BİRİNCİ BÖLÜM	17
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	17
1.1. Kültür Kavramının Tanımı	17
1.2. Kültür Kavramının Özellikleri ve Tipolojisi	19
1.2.1. Genel Kültür ve Alt Kültür	23
1.2.2. Maddi Kültür ve Manevi Kültür	24
1.2.3. Bireysel Kültür ve Toplumsal Kültür	25
1.2.4. Ulusal Kültür ve Evrensel Kültür	25
1.2.5. Diğer Kültür Tipolojileri	26
1.3. Kültürel Miras Kavramı	27
1.3.1. Somut Kültürel Miras	29
1.3.1.1. Türkiye'deki UNESCO Dünya Miras Listesi'nde Yer Alan Somut Kültürel Miras Varlıkları	31
1.3.2. Somut Olmayan Kültürel Miras	32
1.4. Kültürel Mirasın Korunması ve Yaşatılmasının Önemi	34
1.5. Kültürel Mirasın Korunması Bilincinin Tarihsel Gelişimine Genel Bir Bakış	36
1.6. Kültürel Mirasa Yönelik Algı ve Tutum Düzeylerinin Belirlendiği Çalışmalar	39
İKİNCİ BÖLÜM	42
TURİZM BAĞLAMINDA KÜLTÜREL MİRASIN YERİ VE KÜLTÜR TURİZMİ	42
2.1. Kültür Turizmi ve Kültür Turisti	42
2.2. Kültür Turizminin Gelişimi	43
2.3. Kültür Turizmi Motivasyon Araçları	45
2.4. Sürdürülebilir Kültür Turizmi	45

2.5. Turizm Disiplini Altında Kültürel Miras	46
2.6. Turizm Disiplininde Kültürel Miras Üzerine Gerçekleştirilen Çalışmalar	47
2.7. Turizm Bağlamında Kültürel Miras Varlıklarının Korunması ve Sürdürülebilirliğinin Önemi	50
2.8. Metafor Kavramı	52
2.8.1. Metafor Analiz Yöntemi ile Gerçekleştirilen Çalışmalar	52
2.8.2. Turizm ve Turizm Disiplini Dâhilindeki Unsurlara İlişkin Metafor Analiz Yoluyla Gerçekleştirilen Çalışmalar	53
2.8.3. Kültürel Miras Unsurlarına İlişkin Metafor Analiz Yoluyla Gerçekleştirilen Çalışmalar	56
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	59
YÜKSEKÖĞRENİM GÖREN BİREYLERİN SOMUT KÜLTÜREL MİRASA YÖNELİK TUTUMLARI İLE KÜLTÜREL MİRAS KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	59
3.1. Araştırmanın Amacı	59
3.2. Araştırmanın Gerekçesi	60
3.3. Araştırma Soruları	60
3.4. Araştırma Yöntemi	62
3.4.1. Evren ve Örneklem	62
3.4.2. Veri Toplama Aracı	63
3.4.2.1 Somut Kültürel Mirasa İlişkin Tutum Ölçeği	63
3.4.2.2. Kültürel Miras Algı Düzeyine İlişkin Metafor Ölçüm Aracı	64
3.4.2.3. Ölçeklerin Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri	65
3.4.2.3.1. Somut Kültürel Mirasa İlişkin Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği	65
3.4.2.3.2. Kültürel Miras Algı Düzeyine İlişkin Metafor Ölçüm Aracının Geçerlik ve Güvenirliği	68
3.5. Verilerin Analizi	69
3.5.1. Nicel Verilerin Analiz ve Yöntem Dizini	69
3.5.2. Nitel Verilerin Analiz ve Yöntem Dizini	78
3.6. Yükseköğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Bireylerin Somut Kültürel Miras Unsurlarına Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular	80
3.7. Yükseköğrenim Gören Bireylerin Kültürel Miras Kavramına Yönelik Metaforik Algı Düzeylerine İlişkin Bulgular	85
SONUÇ VE ÖNERİLER	103
KAYNAKÇA	113
EK: Anket Formu	127
ÖZGEÇMİŞ	128

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1.1. Somut Kültürel Miras Kategorileri.....	30
Tablo 1.2. Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları.....	33
Tablo 2.1. Kültür Turizmi Motivasyon Araçları.....	45
Tablo 3.1. Uyum İndeksi Değerleri.....	68
Tablo 3.2. Cinsiyete Göre Dağılım.....	69
Tablo 3.3. Öğrenim Görülen Bölüme Göre Dağılım.....	70
Tablo 3.4. Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılım.....	70
Tablo 3.5. Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılım.....	70
Tablo 3.6. En Uzun Yaşanılan İle Göre Dağılım.....	71
Tablo 3.7. Ölçekten Alınan Toplam Puanların Cinsiyet Alt Gruplarında Dağılımlarının Normalliği.....	72
Tablo 3.8. Ölçekten Alınan Toplam Puanların Öğrenim Görülen Bölüm Alt Gruplarında Dağılımlarının Normalliği.....	73
Tablo 3.9. Ölçekten Alınan Toplam Puanların Anne Eğitim Düzeyi Alt Gruplarında Dağılımlarının Normalliği	74
Tablo 3.10. Ölçekten Alınan Toplam Puanların Baba Eğitim Düzeyi Alt Gruplarında Dağılımlarının Normalliği	75
Tablo 3.11. Ölçekten Alınan Toplam Puanların En Uzun Yaşanılan Şehir Alt Gruplarında Dağılımlarının Normalliği.....	76
Tablo 3.12. Ölçekten Alınan Toplam Puanların Yaş Grubu Alt Gruplarında Dağılımlarının Normalliği	77
Tablo 3.13. Ölçekten Alınan Toplam Puanların Gelir Düzeyi Alt Gruplarında Dağılımlarının Normalliği	78
Tablo 3.14. Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeğine Ait Ortalamalar ve Standart Sapmalar.....	80
Tablo 3.15. Cinsiyete Göre Farklar.....	81
Tablo 3.16. Öğrenim Görülen Bölüme Göre Farklar.....	81
Tablo 3.17. Öğrenim Görülen Bölümlerin Betimsel İstatistikleri.....	82
Tablo 3.18. Anne Eğitim Düzeyine Göre Farklar.....	82
Tablo 3.19. Baba Eğitim Düzeyine Göre Farklar.....	83
Tablo 3.20. En Uzun Yaşanılan İle Göre Farklar.....	83
Tablo 3.21. Yaş Gruplarına Göre Farklar.....	84
Tablo 3.22. Yaş Gruplarının Betimsel İstatistikleri.....	84
Tablo 3.23. Aylık Gelire Göre Farklar.....	85
Tablo 3.24. Kültürel Miras Kavramına Yönelik Geliştirilen Metaforlar.....	86
Tablo 3.25. Önem Açısından Kültürel Miras Kategorisi.....	88
Tablo 3.26. Yaşamsal Değerler Açısından Kültürel Miras Kategorisi.....	90
Tablo 3.27. Tarihi Açısından Kültürel Miras Kategorisi.....	91
Tablo 3.28. Tabiat, İklim ve Evren Unsurları Açısından Kültürel Miras Kategorisi.....	92
Tablo 3.29. Toplumsal Değerler Açısından Kültürel Miras Kategorisi.....	94

Tablo 3.30. Aydınlatıcı ve Yönlendirici Gösterici Bir Unsur Olarak Kültürel Miras Kategorisi.....	97
Tablo 3.31. Soyut Anlam Değerleri Açısından Kültürel Miras Kategorisi.....	99
Tablo 3.32. Diğer Kültürel Miras Metaforları Kategorisi.....	101

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Kültürel Miras Kategorileri.....	29
Şekil 3.1. Doğrulayıcı Faktör Analizi Yol Diyagramı (t Değerleri).....	66
Şekil 3.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi Yol Diyagramı (Standardize Edilmiş Yük Değerleri).....	67

KISALTMALAR DİZİNİ

DMK	Dünya Miras Komitesi
ICOMOS	Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (International Council on Monuments and Sites)
SKMYT	Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutum
SOKÜM	Somut Olmayan Kültürel Miras
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
TDK	Türk Dil Kurumu
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

GİRİŞ

Kültür, bir medeniyetin var olduğu süre boyunca algı, tutum, davranış ve bilinç düzeyleri ile şekillenen yaşam biçimi ve insanın doğa ile mücadelesi doğrultusunda ortaya koyduğu maddi ve manevi değerler bütünüdür (Avcıkurt, 2015; Güvenç, 1996). Toplumun sahip olduğu bu özgün değerleri içeren kültür, geçmiş kuşaklardan birike gelen, dönüşen, gelişen ve gelecek kuşağa miras bırakılabilen bir olgudur (Kolaç, 2009). En sade tanımı ile “bir yaşam biçimi” olarak açıklanan (Hebdige, 2004) kültür; insanın ortaya koyduğu, içinde insanın var olduğu tüm gerçeklik, doğanın insanlaştırılma biçimi ile bu insanlaştırmaya özgü süreç ve verim şeklinde ifade edilmektedir (Uygur, 1996; Alakuş, 2004).

Kültürün doğal ve özgün bir çıktısı olan kültürel miras; bir toplumun yaşayış biçimini, inançlarını yansıtan maddi ve manevi değerler (Avcı ve Memişoğlu, 2016) ile yalnız içinde buldukları coğrafya, toplum ve gelecek nesiller için değil tüm insanlık için anlam ifade eden bir zenginlik bütünüdür (Öksüz Kuşcuoğlu ve Taş, 2017). Kültür ile birlikte kültürel miras unsurları, toplumun ortak kaynaklarıdır ve bu bağlamda kültürü yansıtan varlıklar, ait oldukları zamanları temsil eden tanıklar olarak görülmektedir (Koroğlu, Ulusoy Yıldırım ve Avcıkurt, 2018). Bu nedenle; kültürel miras bakımından zengin olan coğrafyaların, turizm bağlamında da avantajlı bir durumda olduğu söylenebilmektedir. Öyle ki, kendi kültürleri dışında başka medeniyetlerin gelenek ve görenekleri, inanç ve ritüelleri, alışkanlıkları veya yaşam biçimleri gibi değerlerini ziyaret etme, tanıma ve deneyimleme gibi dürtüler; kültür turizmini var etmiş ve geliştirmiştir (Usta, 2001).

Türkiye, kültürel miras varlıkları açısından oldukça donanımlı bir ülke olarak görülmektedir (Avcıkurt, 2007; Taş, Düz ve Ünlü, 2016) Politik konumu, coğrafi yapısı ve verimli toprakları ile binlerce yıllık yaşanmışlıklara ve medeniyetlere ev

sahipliği yapmış olması ile birlikte maddi ve manevi zengin bir kültürel miras birikiminin olduğu da bilinmektedir. Bu bağlamda kültürel miras unsurlarını koruma ve yaşatma ilkeleri ile turizm disiplinindeki öneminden hareketle; bu alanlarda mesleki anlamda aktif rol alacak bireylerin algı ve tutum düzeylerinin yüksek olması gerektiği düşünülmektedir. Bu ve benzeri çalışmalar sayesinde; mevcut durum analizinin yapılabileceği ve kültürel miras gibi hassas bir varlığın geri dönüşü olmayan zararlarının önlenilebileceği ile birlikte olası problemlere çözümler üretilebileceği söylenebilmektedir.

Bu çalışmanın amacı; yükseköğrenimlerinde doğrudan veya dolaylı olarak kültürel miras içerikli eğitim alan bireylerin kültürel mirasa ilişkin metaforik algıları ile somut kültürel miras unsurlarına yönelik tutum düzeylerinin belirlenmesidir. Araştırma nicel ve nitel olmak üzere iki kısımdan oluşan karma bir çalışmadır. Çalışmanın nitel bölümünde fenomenoloji (olgu bilim) deseni kullanılarak bireylerin kültürel miras kavramına ilişkin metaforik (mecaz) algıları; nicel bölümünde ise Somut Kültürel Miras Tutum Ölçeği (Yeşilbursa, 2011) kullanılarak, somut kültürel mirasa yönelik tutum düzeyleri tespit edilmiştir. Böylelikle, belirlenmek istenen algı ve tutum verileri detaylı bir şekilde irdelenmiş ve yorumlanmıştır.

Üç kısımdan oluşan çalışmanın birinci bölümünde; kültür ve kültürel mirasın kavramsal tanımları, özellikleri ve türleri, kültürel mirasın korunması bilincinin tarihsel yaklaşımı, korunması ve yaşatılmasının önemi ile birlikte literatürde yer alan kültürel mirasa yönelik algı ve tutum düzeylerinin belirlendiği çalışmalara yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde kültür turizmi, kültür turisti, kültür turizminin gelişimi ve motivasyon araçlarına yer verilmiş olup turizm bağlamında miras varlıklarının korunması ve sürdürülebilirliğinin önemine değinilmiştir. Turizm disiplininde kültürel miras varlıklarının karşılık geldiği değer ile koruma ve yaşatmanın önemine vurgu yapıldığı bu bölümde metafor kavramının tanımına yer verilerek bu bağlamda çalışma kapsamına giren alanlarda gerçekleştirilen araştırmalar tasnif edilerek incelenmiştir.

Üçüncü ve son bölümde ise çalışmanın amaç ve gerekçelerine yönelik alan araştırması ile bulgular yer almaktadır. Yükseköğrenimleri boyunca kültürel miras içerikli ders alan bireylerin; demografik bilgileri, kültürel mirasa yönelik metaforik algıları ile somut kültürel mirasa ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen anket ve sonuçlarına yer verilmiştir. Bu bağlamda oluşturulan araştırma sorularına yönelik alt başlıklar oluşturularak analiz verileri yorumlanmıştır. Bu çalışma ile kültürel mirasın yegâne ve özgün nitelikleri göz önünde bulundurularak, genel çerçevede kültürel miras algısı, özel bir perspektifle de somut kültürel miras tutumu belirlenmiştir. Nicel bağlamda somut kültürel miras tutum düzeylerinin yanı sıra nitel bağlamda da kültürel miras algı düzeylerinin belirlenmesinin nedeni ise, sayısal verilerin derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde yorumlanması amacıyla ileri gelmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Kültür Kavramının Tanımı

Kültür tanımının dil biliminde Latince kökenli olup “cultura” veya “colere” sözcüklerinden türediği bilinmektedir. Klasik Latince’de bu kelimeler “bakmak” ya da “yetiştirmek” anlamına gelmektedir. 18. yüzyıl sonlarına kadar “cultura”nın anlamsal karşılığı tarımsal alanda ürün ekip biçmek, sürmek, toplamak vs. iken, 1700’lerden sonra bu kavram ilk kez insan deneyimi ve onun yaşam biçimi olarak anlam kazanmıştır. Romalılar, “cultura” terimini insan eli ve emeği ile toprağa ekilen, yetiştirilen ve ürün elde edilen bitkileri tabiatta doğal ve kendiliğinden yetişen bitkilerden ayırarak tanımlamak amacıyla kullanmışlardır. Modern dünyada da laboratuvar, sera veya tarla gibi özel koşullar ve insan desteği ile elde edilen bitkileri adlandırmak için “kültür bitkisi” tanımı yapılmaktadır (Oğuz, 2011). 1843’te Gustav Klemn tarafından kaleme alınan “İnsanlığın Genel Kültür Tarihi” adlı kitapta “kültür” kavramına açıkça yer verilerek; “bir insan topluluğunun yetenek, becerileri, sanatları ve gelenekleri olarak topyekün yaşama tarzı” şeklinde ifade edilmiştir (Usal ve Kuşluyan, 2002:105). Türkçe’de “kültür” kavramının, “colere” fiilinden türeyen “ekin” terimine karşılık geldiği bilinmekte olup kültürün tarımla bağdaşan öz anlamının, daha sonra yüklenen diğer anlamları etkilediği de belirtilmiştir (Özlem, 2000).

Kültürün tarihteki ilk ve açık tanımlarından birini antropolojinin kurucusu kabul edilen İngiliz antropolog Edward Burnett Tylor yapmıştır. Tylor kültürü; “kişinin, toplumun bir üyesi olarak kazandığı bilgi, inanç, sanat, hukuk, ahlak, adet, gelenek, alışkanlık ve yeteneklerin karmaşık bütünü” olarak tanımlamış ve kültürün geçmiş toplumlardan devralınan bir miras ve öğrenilen bir değer olduğunu vurgulamıştır

(Haviland, Prins, Walrath ve Mcbride, 2008). Türkiye’de kültür kavramını derinlemesine inceleyen Ziya Gökalp, kültürü; bir toplumun bütün bireylerini birbirine bağlayan ve bu bağa ilişkin olarak dayanışma meydana getiren kurumlar bütünü olarak tanımlamış ve “yalnız bir milletin dini, ahlaki, hukuki, akli, estetik, lisani, iktisadi ve fenni hayatlarının ahenkli bir bütünüdür” şeklinde tasvir etmiştir (Erdoğan, 1975:27).

Kültür, bir medeniyeti sahip olduğu değerlerle diğerlerinden ayrı ve özgün tutan, geçmiş nesillerden aktarılarak birike gelen maddi ve manevi tüm olguların yine gelecek nesle miras bırakılma döngüsüdür (Kolaç, 2009). İnsanlığın tabiat ile olan mücadelesi boyunca elde ettiği maddi ve manevi kazanımların bütünü olarak tanımlanan kültür (Avcıkurt, 2015), toplumun kendine özgü eylemlerini ve değerlerini içermekte olup (Hebdige, 2004) en sade tanımıyla “bir yaşam biçimi” olarak ifade edilmiştir. Diğer bir deyişle kültür; medeniyetler tarihi, sosyolojik unsurlar, geçim kaynakları, sanat, dil, inanç, estetik anlayışı, davranış gibi geniş kapsamlı etmenleri içeren kolektif bir olgudur. Bilim ve edebiyatın yanı sıra bireylerin temel haklarını, değer yargılarını, inanç ve var olma çabalarını da kapsayan kültür (Uygur Meydan ve Baykan, 2007), aynı zamanda bir kimlik ögesidir (Duran, 2009). Kültür kavramının genel tanımlamaları incelendiğinde üç ortak yönünün bulunduğu görülmektedir. Bunlar; kültürün bir miras olarak geçmiş kuşaklardan devralınması, bu mirasın yaşanması ve sonraki kuşaklara da yeniden miras olarak devredilmesidir (Aktan ve Tutar, 2007).

Sosyolojik anlamda bir toplumun kendini ifade etme tarzı olan kültür, içerisinde hem soyut hem de somut etmenleri barındırmaktadır. Toplumlar, anlatımın açıklığı ve gözle görülebilirliğinden hareketle kültürel anlatımlarını daha çok somut varlıklar üzerinde yansıtmayı tercih ediyor gibi gözükse de somut olmayan kültür öğeleri de yadsınamayacak kadar fazladır. Geleneksel açıdan bir toplumun kültür yansımalarını onun örf, adet, sanatsal, mimari, estetik vs. gibi anlayışlarında görmek ve yorumlamak mümkündür. Bu anlayış, o toplumun bireyleri tarafından benimsenir ve böylelikle somut ve somut olmayan tüm miras öğeleri kültürün bir parçasını oluşturur (Diker, 2016). Öyle ki; kültür denildiğinde gelenek, görenek ve inançların yanı sıra; müzik, dans, resim, mimari vb. gibi sanatsal betimlemelerin de akla geldiği

ve tüm bu sentezin kültürel mirasın bir parçası olduğu belirtilmiştir (Avcı ve Memişoğlu, 2016). 1982 yılında Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından düzenlenen Dünya Kültür Politikaları Sonuç Bildirgesi'nde de kültür; “bir toplumu ya da toplumsal bir grubu tanımlayan belirgin maddi, manevi, zihinsel ve duygusal özelliklerin bileşiminden oluşan bir bütündür” ifadeleriyle tanımlanmıştır (UNESCO,1982).

Anlamsal olarak insan odaklı kullanılmaya başlanmasından bu yana birbirinden farklı birçok tanımlaması olan kültürün, toplumlar üzerinde bütüncü, birleştirici ve güçlendirici etkisi olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda düşünsel, sürdürülebilir ve değişken bir olgu olduğu da söylenebilir (Yıldırım Saçılık ve Çevik, 2014). Kültürün birey üzerinde; yaşama ilk başladığı, yetiştiği ve kazanımlarını var ettiği toplulukların etkisi olduğu kadar, doğduğu toprakların dışında kalan kültür ortamlarının da büyük etkisi bulunmaktadır. Bu bağlamda kendi geçmişinden devraldığı mirasa, yenilerini de ekleyerek kültürünü zenginleştirebilen insan, aynı zamanda beraberinde kültür tutuculuğu veya kültür gericiliğini de getirmekte ve bununla birlikte başka sosyo-kültürel sonuçlar doğurmaktadır (Özlem, 2000).

Farklı kültür tasnif ve tanımlamalarının ortak paydası, kültürün örgütsel yapıyı düzenleyen normlar bütünü olarak kabul edilmesidir. Bu durumdan bahisle, batı literatüründe insan bilimi araştırmacıları kültür terimi yerine “sosyal yapı” tanımını kullanmaktadırlar. Bireyin içine doğduğu ve yaşadığı kültürel çevre; toplumun sahip olduğu değer, inanç, örf ve adetleri içeren ‘kültürel yapı’ ile birey ve toplumsal grupların karşılıklı ilişkilerinin gerçekleştiği toplumsal sistemleri ve örgütsel yapıları içeren ‘sosyal yapı’ olmak üzere iki kategoride sınıflandırılmıştır (Erkal, 1993).

1.2. Kültür Kavramının Özellikleri ve Tipolojisi

Genel anlamıyla kültür, maddi ve manevi olmak üzere iki boyuta sahiptir. Kültür değişkenleri arasında bu iki boyutta değişimler yaşanır ancak somut kültürel unsurların değişimi somut olmayan kültür unsurlarından daha hızlı ve kolay olup görece gelişme döneminde bulunan toplumlarda daha yaygın görülmektedir. Bir toplumun sahip olduğu maddi ve manevi değerler bütünü olan kültürü; bağlı ve taşıyıcısı olduğu topluluğa, hâkimiyet alanına, doğduğu ve sürekliliğini sağlayan

kaynaklarına göre tasnif etmek mümkündür. Bu sınıflandırmada ele alınan kültür ölçütleri “bireysel kültür, genel kültür, üst kültür ve alt kültür, maddi kültür ve manevi kültür, ulusal ve evrensel kültür” olarak belirtilmektedir (Aktan ve Tutar, 2007).

Her kültür kendi işlev ve potansiyeline göre farklı nitelikler barındırır. Fichter’e göre kültürün dört temel özelliği vardır (Fichter, 2002):

1. Kültür, toplumları birbirinden ayırmaya yarayan işaret ve sembollerdir,
2. Kültür, içinde bulunduğu toplumun değerlerini barındırmanın yanında, onları anlamlandıran yorumlardır,
3. Kültür, bireysel ve toplumsal dayanışmanın etmenlerini oluşturur,
4. Kültür, bir toplumun var olması, evrilmesi ve ilerlemesine olanak tanıyan süreçler bütünüdür.

Toplumsal bir yapı içinde var olarak dönüşüme ve gelişime açık olan kültür; uygarlık birikimi, toplumun var oluşsal nedeni, bireylerin sosyal bağlamdaki bütünlüğü gibi süreçleri bünyesinde barındırır (Güvenç, 1996). Kültür; öğrenilir, sentezlenir, nesilden nesile aktarılabilir, paylaşılabilir, dönüştürülebilir, sürdürülebilir unsurlardan oluşur; simgeleyici, sembolik ve karakteristiktir. Öğrenilerek veya tecrübe edilerek kazanılır ve toplumu oluşturan tüm bireyler tarafından kullanılır (Yeşil, 2013).

Parker (1998:165); kültürü bir buzdağı betimlemesi ile tasvir etmiştir. Buzdağının su yüzeyinde görünen ve su altında görünmeyen iki boyutundan bahseder ve şöyle devam eder; “Nasıl ki buzdağının suyun üzerinde görünen bir kısmı varsa, kültürün de davranış, normlar, adetler, dil ve semboller gibi görünen yanları vardır. Aynı kültüre ait bireyler; aynı işaretlerden, ifadelerden, duyduklarından veya gördüklerinden aynı anlamı çıkarmaktadırlar. Bu durum, kültürün görünmeyen, gizli yönü nedeniyledir. Buz dağının su altındaki büyük ve gizli kısmı gibi kültürün de değerler, inançlar ve normlardan oluşan görünmeyen derin bir tarafı bulunmaktadır.” Bu benzetme ile bireylerin sahip oldukları kültürel değerler neticesinde farklı davranış sergiledikleri söylenebilir. Kültürün bu bağlamda etkisi oldukça güçlüdür. Öyle ki, sıradan sayılabilecek kimi alışkanlıklar dahi farklı coğrafyalarda karşıt

anlamlar taşıyabilmektedir. Earley ve Mosakowski (2004), kültürün kuvvetli etkisinin bir sonucu olarak basit bir böceğin dahi kültürden kültüre oldukça farklı algına bildiğine değinmiştir. Kültürün aynı zamanda insan davranışları, çeşitli mimik hareketleri, görsellik ve konuşma şekilleri boyutunda da büyük etkisi bulunmaktadır. Bu bağlamda uluslararası çeşitli faaliyetlerde bulunmak isteyen birey veya örgütlerin, hedef belirledikleri kitlelerin sahip olduğu birçok kültürel değerlerini derinlemesine analiz ederek değerlendirmesi gerektiği belirtilmiştir (Mendenhall, Punnet ve Ricks, 1995).

Toplumlarda farklılıklardan meydana gelen; kültürel norm, değer, yapı ve kalıpları ortaya çıkaran bir takım özellikler bulunmaktadır. Burada bahsi geçen değer; bir kültüre mensup bireylerce kabul görmüş kurallar, tutumlar ve hislerden oluştuğu (Hofstede, 1982) ve bu unsurların tüketici davranışlarında önemli bir yerinin olduğu vurgulanmaktadır. Norm ise, belirli bir durum veya olay karşılığında uygun olan veya olmayan değer, tutum ve davranışın niteliklerini belirleyen ve kurallarla desteklenen toplumun ortak anlayışıdır (Özkalp ve Sabuncuoğlu, 1995). Birey, içinde bulunduğu toplumda var olan diğer bireylerin davranış ve eylemlerini gözlemleyerek, kendi benliği için de geçerli olabilecek normları geliştirebilmektedir (Belber, 2007). Bu bağlamda literatürde en yaygın olarak konu edilen çalışma, Hofstede'nin kültürler arasındaki farklılıkları esas alarak geliştirdiği kültür boyutlarıdır. Hofstede (1982), kapsamlı araştırmaları neticesinde kültürü dört farklı boyutta değerlendirmiş ve toplumların bu boyutlar kapsamında farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu dört farklı boyut; bireysellik-toplumculuk, güç mesafesi, belirsizlikten kaçınma ve erillik-dişilliktir. Kültürlerin bireyselci veya toplumcu yaklaşımlarındaki farklılıkları, kültürün bireysellik-toplumculuk boyutu ile ilişkilendirilir. Toplumcular için bireysel hedefler genel olarak bireyin kendisini ait hissettiği kesimin hedefleri ile uyumludur; bireyselciler için ise bu durum çoğunlukla uyumsuzdur. Bu nedenle bireysel ve grup hedeflerinin birbirleri ile uyumlu olmadığı zamanlarda toplumcu kesim iç-grup hedeflerine öncelik verirken, bireyselciler ise kişisel hedeflere öncelik tanımaktadırlar (Triandis, 1999). Genel bağlamda; bireyselci yaklaşımda kişiler, normlara karşı bireysel ve bağımsız bir yaklaşım sergilerken, toplumculuğa önem veren kitlelerde ise bireyler kendilerini aile veya diğer önemli gördükleri toplulukların bir parçası olarak görmektedirler.

Güç mesafesi boyutu, bir toplumda var olan güç potansiyelinin bireyler arasındaki dağılımını yansıtmaktadır. Diğer bir deyişle, gücün dağılımındaki olası farklılık ve/veya eşitsizliklerin bireyler tarafından kabul edilme, benimsenme ve karşı çıkma derecesini göstermektedir. Belirsizlikten kaçınma; bir topluma mensup bireylerin huzursuzluk ve kaygı uyandırabilecek durumlar karşısında kendilerini güvensiz ve tehdit altında hissetme veya bunları engelleme, çözümlenme, ortadan kaldırma çaba ve eylemlerinin derecesini açıklamaktadır. Son olarak erilik-dişillik boyutunda ise toplumların, cinsiyetlere yüklediği roller irdelenir. Eril toplumlarda güç, başarı, mücadele, kazanma, değişim, yükselme, tanınma, büyüme vs. gibi normlar daha baskınken, dişil toplumlarda güvenlik, koruma, merhamet, insan ve insan ilişkileri, eşitlik gibi konular ön plandadır.

Bireylerin temel davranış biçimleri kültürler arasında benzerlik gösterebilirken, ikincil davranışları ise kişilere ve toplumlara özgü olabilmektedir. Toplumlar arasında farklılık gösteren bu kimlik ve normlar evrensel kabul edilmekte olup dinamik varsayılır. Bu düşünce ile kültürel değerler, milli sınırları aşarak, evrensel bir niteliğe dönüşebilmektedir (Özbek, 2000). Kültürün etkileşim bağlamında toplumsallığının önemi büyüktür. Kalabalık toplumlarca benimsenmiş değerlerin etki alanı, bireysel olanlara göre daha fazladır.

Kültür devralınabilir ve devredilebilir bir olgudur. Birey, biyolojik kalıtım aracılığı ile değil, kültürleşme yolu ile kültürel değerler kazanımında bulunur. Diğer bir deyişle kültürel aktarım, kültürel geçişlilik ilkesine dayanmaktadır (Aktan ve Tutar, 2007).

Evrende var olan hiçbir olgu sabit ve statik değildir. Maddi ve manevi her şey bir akış, devinim, çözülme, gelişme veya sonlanma süreci içerisinde. Kültürel değerler de bu değişimin bir parçasıdır ve zamanla evrilen bir yapıya sahiptir. Bir birey veya toplum, devraldığı bir kültürel değere kendinden bir parça ekler veya onu etkileyip dönüştürerek bir sonraki nesle aktarır. İnsanlık tarihi boyunca kesintisiz süregelen bu döngüyü Aktan ve Tutar (2007:6) şu sözlerle tasvir eder; “Kültür, toplumsal bir süreçtir ve etkileşim neticesinde ortaya çıkar. Kültürel etkileşim veya daha özel bir ifadeyle kültürleşme ‘süreklilik’ şeklinde devam eder. Kültürel değişim

akan bir nehir gibidir. Görünürde su her zaman vardır; ancak, nehir suları hiçbir zaman aynı sular değildir. Kısaca nehir aynı nehir, ancak sular aynı sular değildir. Kültür de böyledir; toplumun kültürü her zaman vardır; ancak bu kültür hiçbir zaman aynı kültür değildir ve hep değişim halindedir.” Bu devinim ve değişimle birlikte kültür, yayılma özelliği de göstermektedir. Bu yayılma sürecinde kültürler, yayılım gösterdikleri toplumlar tarafından benimsenirse yerleşmekte; aksi ihtimalinde de kabul görmeyerek dışlanmaktadır.

1.2.1. Genel Kültür ve Alt Kültür

Genel kültür; topluma hizmet eden bütün yöre kültürlerinin matematiksel toplamıdır. Bireysellikten ayrılarak toplumun tamamına hitap eden değerler bütünüdür (Tanrıku, 2015). Bir toplumun genel alışkanlıklarını, inançlarını, sanat ve estetik anlayışını, en sade tanımıyla genelin kabul ettiği somut ve somut olmayan tüm kültürel değerleri kapsar. Ülke coğrafyasının her kesiminde benimsenen insan ilişkileri, törenler, inanç ritüelleri, sosyal benlik kazanımları, davranış kalıpları gibi unsurlardan oluşan genel kültür, aynı zamanda toplumu oluşturan tüm alt gruplar ile alt kültürlerin uyumlu ve olağan sentezi neticesinde ortaya çıkan bir üst kültürdür (Aktan ve Tutar, 2007).

Alt Kültür; genel kültürün salt normlarına uyum sağlayarak üst kültür sahasına hizmet etmekle birlikte, daha özgün davranış normları geliştiren kitlelerin tanımlanması için kullanılan bir terimdir (Güvenç, 1972). Alt kültür, genel veya üst kültürden tamamen ayrılarak değil, farklılaşma yolu ile ortaya çıkmakta ve her birinin kapsamında özgün değerleri, tutum ve davranışları, yaşam biçimleri ve normları ile birlikte genel kültürün öz değerleri de bulunmaktadır (Özkalp, 1994). Örneğin, bir toplumun geneline hitap eden bir müzik anlayışının yanı sıra, popüler kültüre hizmet eden bir müzik türü, alt kültür niteliğinde bir değer olarak nitelendirilebilir. Benzer şekilde, beslenme kültürlerinin de geniş bir alt kültür yelpazesinden oluşan genel kültür anlayışı mevcuttur.

1.2.2. Maddi Kültür ve Manevi Kültür

Tarih öncesi veya tarihi dönemler içerisinde bilim, estetik, sanatsal ve kültürel açıdan nitelikli, özgün, değerli olan ve evrende işlevini tamamlamış veya sürdüren bütün taşınır ve taşınmaz unsurlar birer kültür varlığı olarak tanımlanmaktadır (Demirbulat, Saatçi ve Avcıkurt, 2015).

Maddi kültür; bireylerin biyolojik ve fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamak üzere ürettiği tüm somut nesne, araç ve gereçleri ifade eder (Ozankaya, 1994). Örneğin, bir ülkede var olan mimari düzen, o toplumun kültürel normlarının ve/veya ihtiyaçlarının bir ürünü veya yansıması olabilir. Bu bağlamda bir müstakil ev, arkeolojik bir sit alanı, bir cadde üzerinde sıralanmış mimari yapı topluluğu veya müzeler ile onu oluşturan tarihi objeler maddi kültür dâhilinde değerlendirilebilir (Göğebakan, 2011).

Manevi kültür; bir kitleye özel olan gelenek, görenek, örf-adet, dil, edebiyat, müzik veya estetik unsurlar gibi soyut anlamlar içeren normlardan oluşur. Toplumun varoluşsal değerleri içerisinde yer alan manevi kültür unsurlarının aynı zamanda toplumun yaşam biçiminin yansıması olarak kabul gören maddi kültür unsurları üzerinde büyük bir etkisi bulunmaktadır. Bu bağlamda topluma hizmet eden somut kültürel değerlerin, sürekliliğinin sağlanması zorunluluk ve önem arz ederken; diğer yandan maddi değerlerin meydana gelmesinde büyük etken olan manevi unsurların da aynı özenle korunması ve yaşatılması gerekmektedir (Göğebakan, 2011).

Kültür unsurları tek tek incelendiğinde, maddi kültür ile manevi kültür değerlerinin iç içe bir sentez halinde var olduğunu görmek mümkündür. Eröz (1977:152) bu durumu; “Bir yemeni, bir yazma, bir para kesesi, bir halı, bir kilim sadece bir eşya değildir. Onların üzerindeki işlemler, nakışlar, süsler, birer göz nuru, emek mahsulüdür; ustanın zevkini, kabiliyetini, maharetini gösterdiği gibi o cemiyetin kültürünün de aynasıdır. Örneğin Türklerde başlık giymek sırf bir ihtiyaçtan kaynaklanmaz. Börk giymek manevi bir işaret, aynı zamanda sosyal farklılığı gösteren bir manevi kültür ürünüdür” ifadeleriyle örneklendirir. Somut veya somut olmayan her iki kültür değerinin de temel özelliği, uyumlu bir şekilde toplumsal düzende var olmalarıdır. Maddi kültür çıktıları somut kültürel miras unsurları olarak, manevi kültür çıktıları ise somut olmayan kültürel miras unsurları olarak ifade

edilmektedir. Her ikisi de kültürel bir sürecin ürünleri olup öncelikle ait oldukları topluma, nihai olarak da dünya mirasına hizmet etmektedir.

1.2.3. Bireysel Kültür ve Toplumsal Kültür

Tarihsel evrim sürecinde kültürün üç kullanımının olduğu bilinmektedir. 18. yüzyılın sonları itibariyle devam eden zihinsel, bilişsel, soyut ve estetik gelişimi yansıtan süreç bu üç kullanımdan ilkidir. Bir diğeri, toplumların ve bu toplumlarda var olmuş değerler bütünü anlatan kültürdür. Sonuncusu ise, düşsel ve sanatsal yansımaların ürünlerini anlatan kültür biçimidir (Williams, 2005). Bireysel ve toplumsal kültür olguları; bu üç kullanımdan ikincisi olan değerler bütünü ana konusu olup burada medeniyetlerde var olmuş toplumların değer yapıları ve yaşam biçimleri anlatılmaktadır. Bu bağlamda bireysel kültürü, kişinin doğduğu andan itibaren içinde bulunduğu kültürden aldığı maddi ve manevi değerler; toplumsal kültürü ise bireylerin bütünü paylaştığı duygu, düşünce, norm, davranış ve inançları içeren değerler oluşturmaktadır.

Toplumsal kültür anlayışında bireyler, “beni grubumla ne aynı yapar?” görüşüne uygun davranış sergilerken, bireysel anlayışta bu durum “beni ne farklı ve seçkin yapar?” şeklinde değişkenlik göstermektedir. Bu bağlamda bir bireyin, toplumcu veya bireysel anlayış sergilemesinde içine doğup yetiştiği toplum kadar bireysel nitelikleri ile sosyal yapısının da etkisi bulunmaktadır. Örnekleme gerekirse; toplumcu kültürlerde bir çocuğun diğerlerine bağlılık beslemesi olağan ve arzu edilir bir durum iken, bireysel anlayış geliştiren kültürlerde ise çocuklar özgüvenli ve bağımsız bireyler olmaya teşvik edilerek bağlılık geliştirme eyleminden uzak yetiştirilmektedir (Triandis,1994).

1.2.4. Ulusal Kültür ve Evrensel Kültür

Kültür, sahip olduğu özgün değerleri ile bir topluma veya millete özgüdür. Ulusal kültürde; mimari sanat anlayışı, yaşam biçimi, barınma giyinme veya yemek alışkanlıkları, törenler, yas ve sevinç ritüelleri gibi olgular ait oldukları toplumlara özeldir. Bu özgün anlayış, toplumu oluşturan bireylerin bir kısmı veya tamamı tarafından benimsenir ya da reddedilebilir (Güvenç, 2002).

Evrensel kültür ise, bir çağa hâkim olan ve kendi dışında kalan kültürel değerlere baskın çıkan herhangi bir çoğul kültür anlayışıdır. Esasen bu nitelendirme, Batı kültürlerinin egemen kültür anlayışının bir mirası olarak terminolojiye girmiştir ve bu nedenle tarihsel bir bakış açısı ile değerlendirildiğinde “baskın ve hâkim kültür” olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda Batı kültürlerinin, evrensel değerler olarak ifade edilen ve toplumların ulaşmayı arzuladığı bir yolun başlangıcı ve rotası olduğu düşüncesi, bu durumu açıklayan bir örnektir (Aktan ve Tutar, 2007).

1.2.5. Diğer Kültür Tipolojileri

Örgüt kültürü; bir kurum, topluluk veya organizasyonun davranışlarını oluşturan biçimsel veya biçimsel olmayan kural ve değerler bütünüdür. Diğer bir deyişle, bir örgütün amaç, hedef, vizyon, misyon, inanç ve değerleri ile tutum ve davranışlarının bir sentezidir (Aktan ve Tutar, 2007).

Karşı kültür; genel kültürün bileşimlerini kabul etmeyen ve ona ait değerleri reddeden grupları nitelendirmektedir. Bu çatışma ve red durumu nedeniyle genel kültürü oluşturan alt kültür kavramından ayrılmaktadır. Mevcut ve genel kültür bağlamında toplumun norm ve değerleri ile çatışan, sosyo-kültürel, ekonomik ve politik düzenin karşısında olarak uyuma direnen gruplar için karşı kültür tanımlaması yapılmaktadır (Avcıoğlu, 2020). Bu kültür mensupları, yerleşik toplumsal örgütleri içeren kültürel normları reddederek (Dönmezer, 1982), bu tepkilerini giyim, estetik ve davranış şekilleri ile sembolleştirirler ve böylelikle içinde buldukları toplumun genel kültür anlayışına karşıt olan tutumlarını somutlaştırmış olurlar (Erkal, 1993).

Mutfak kültürü; bir toplumu oluşturan bireylerin yeme alışkanlıkları, bilgi birikimleri, damak zevkleri ve yaşadıkları coğrafyanın ürünleri ile ortaya çıkan tadım deneyimlerinden oluşmaktadır. Yiyeceklerin üretimi, hazırlanması veya tüketimi gibi olgular kültürel antropolojinin birer alt dalıdır. İnsanların hangi yiyecek ürününü, ne şekilde elde edip hangi tercihle tükettiği gibi öğeler kültürel yapıyı tanımlamakla birlikte; bölgeye özgü pişirme teknikleri, mutfakta kullanılan araç ve gereçler, yemek sunumu gibi alışkanlıklar yörenin kültürel bir yansıması olarak görülmektedir. Bu yansımalar, toplumun gelişmişlik düzeyinin olduğu kadar yaşam biçimi ve zevkinin de bir göstergesidir (Yazgan Serinkaya, 2017).

Folk (Halk) kültürü; üretim ile başlayarak tüketim sürecinin sonuna kadar bütün safhalarda halk içinden çıkan ve halkın yaşamının ayrılmaz bir parçası olan toplumsal değerlerin bütününe ifade eder. Halkın ortak duygu ve değerlerini dile getiren folk (halk) kültürü, milli kültürün şekillenmesi, korunması ve yaşatılması konusunda önemli bir rol oynamaktadır (Evcin, 2013).

1.3. Kültürel Miras Kavramı

Kültür; bir topluma ait miras veya turistik ürünün ait olduğu medeniyete veya coğrafyaya haiz unsurların oluşturduğu, kimi zaman da insanlığın bütününe yayılan somut veya somut olmayan kültürel değerlerin tamamına verilen addır (Üner, 2014). Üner (2014)'in kültür tanımlamasında geçen 'miras' kavramı, Türk Dil Kurumu'nda; "bir neslin kendinden sonra gelen nesle bıraktığı şey" olarak ifade edilmektedir (TDK, 2021). Kültürel miras ise doğal ve kültürel çevreyi kapsayan; tarihi ve sit alanları, biyolojik çeşitlilik, geçmişten bugüne dek süregelen kültürel uygulamalar, ritüeller, normlar, gelenek ve görenekler, sanatsal ve estetik betimlemeler ile bilgi ve yaşam deneyimlerini içermektedir. Toplumların var olması, büyümesi ve gelişmesi için olumlu bir araç olarak görülen kültürel miras, dünden devralınıp yarına devredilen yeri doldurulamaz bir hazine olarak nitelendirilmektedir (ICOMOS, 1999).

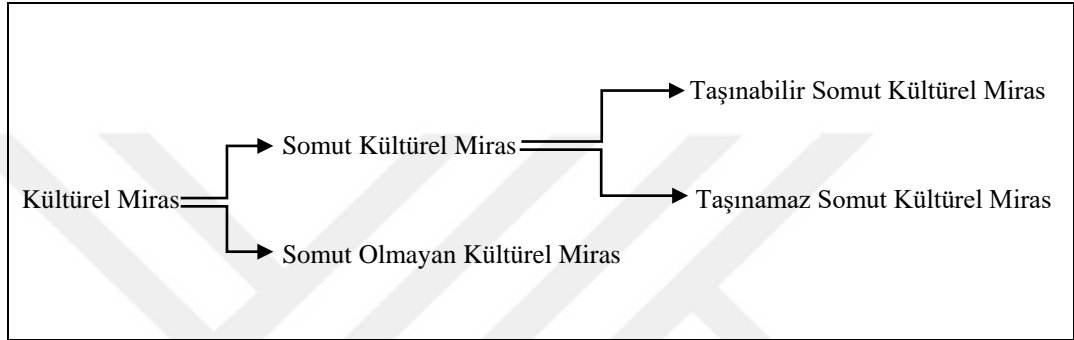
Pehlivan (2015)'e göre kültürel miras; geçmişten günümüze insanların içinde bulunduğu yaşam ve süreç doğrultusunda ürettiği, geliştirdiği, biriktirdiği, yaşadığı, gelecek nesillere yararlanmaları için bıraktığı değerler ile bireylerin var olma nedenlerinin göstergesi olabilen her şeydir. Bu bağlamda, bir medeniyetin ona has yansımalarını gerek maddi gerekse manevi kültür çıktılarında görmek mümkündür. Örneğin, Roma'ya özgü mimarideki estetik ve kullanım izlerine günümüzde hala tanıklık edilebilmektedir. Bununla birlikte çeşitli sanat ve estetik unsurlarında (heykel, seramik ürünler vs.) tercih edilen tekniklere göre kültürel miras varlıklarının tarihlenmesi veya hangi medeniyete ait olduğu gibi konularda tahlil yapılabilmektedir. Bu durum da kültürel mirasın özgün ve içinde bulunduğu medeniyeti yansıtmaya özelliklerini açıklamaktadır.

İnsanların ve toplumların; değerlerinin, inançlarının, bilgilerinin ve geleneklerinin bir ifadesi ve yansıması olan kültürel miras öğeleri sürekli ve değişkendir. Aynı zamanda süreç içerisinde insanlar ile yerler arasındaki etkileşimi neticesinde oluşan çevrenin tüm öğelerini de içermektedir (Council of Europe, 2005). Bu bağlamda kültürel miras evrensel ve kitleseldir; yaşamın kendisinden beslenir, sürekli dir. Bu nedenle yaşamı da besleyendir. Bireyle birlikte gelişen, büyüyen ve aynı zamanda bireyi geliştiren bu unsurlar, toplumların ve medeniyetlerin gelişim belgesidir (Şahin ve Güner, 2006). Kültürel miras olarak nitelendirilen bir varlığın; tarihi bir değer taşıması, toplumsal süzgeçten geçmesi, her hangi bir evrilme veya bozulma geçirmemiş olması, bilinçli bir devralma ve devretme sürecine sahip olması, maddi ve manevi veya bunların karması şeklinde olması ve bütünsel olarak benimsenmesi gerekmektedir. Daha geniş perspektifte kültürel miras; geçmiş zamanlardan günümüze kadar taşınmış tarihi, bilimsel, sanatsal, estetik, etnik, antropolojik unsurlarla ile birlikte insan emeği ya da doğal etkenlerle oluşan, ancak üzerinde insanın yaratıcılığı bulunan taşınamayan yapılar ve sanatsal önem taşıyan insan yapımı taşınabilir eserlerin tamamını kapsayan; halkın bütününe mal olmuş ve bugüne tamamıyla değişmeden aktarılmış insanların yaşayış biçimleri, inançlarını etkileyen örf, adet, gelenek ve göreneklerden oluşan soyut değerlerin bütününe verilen isim olarak ifade edilmektedir (Diker, 2016).

Toplumların geçmiş kuşaklarından miras olarak devraldıkları, bireysel ve toplumsal anlamların yüklendiği, korunagelen, bireyler arası iletişim ve davranış ifadelerini içeren kültürel miras (Dönmez ve Yeşilbursa, 2014), en genel ve öz haliyle “geçmişte yaşamış ya da günümüzde yaşamakta olan bir toplumun yaratıcı ifadesi” olarak da tanımlanmaktadır (Aslan ve Ardemagni, 2006:7).

Tarihsel süreçte kültürel miras, 1960 yılından önce arkeolojik sit alanları, anıtlar, yapı toplulukları veya tarihi eserler gibi sadece maddi kalıntılar için kullanılırken, bu yıldan sonra mimari yapıların çevreleri ile birlikte ele alınmaya başlanmıştır. Buna rağmen, yine de kültürel mirasın kavramsal tanımı belirli alanlar ile sınırlı kalmıştır. 1970’li yıllar ile birlikte kültürel miras ve kültürel mirasın korunması olgusu, toplumların yaşam biçimleri dâhilinde değerlendirilmeye başlanmıştır. 1980 ve takip eden yıllarda toplumlar, koruma ve onarma bağlamındaki bakış açılarını maddi ve

manevi değerlerin tamamına yönelik olarak geliştirmişlerdir. Koruma konusu ile birlikte sürdürülebilirlik kavramı da sosyal, çevresel ve ekonomik yönden ilk kez kabul görmüştür (Güner, 2015). Günümüzde UNESCO ve kültürel miras alanında söz sahibi diğer uluslararası kurumlar tarafından hazırlanan sözleşmelerde, belgelerde ya da ulusal düzeyde kullanılan yasa ve yönergelerde kültürel miras; Şekil 1.1’de görüldüğü gibi “Somut ve Somut Olmayan Kültürel Miras” olmak üzere iki kategoride ele alınarak uluslararası alanda genel bir kabul görmüştür (Ahmad, 2006):

Şekil 1.1 Kültürel Miras Kategorileri

İnsanlığın binlerce yıllık yaşam birikiminin, aklının ve yaratıcılığının bugüne ulaşmayı başarmış kalıntılarından oluşan kültürel miras; niteliği bakımından somut ve somut olmayan; somut olanı ise taşınır ve taşınmaz olarak kategorilere ayrılmış olup bazen arkeolojik bir sit, bazen Ortaçağ’dan kalma bir şehir, bazen eski bir kilim, bazen de bir ritüel olarak karşımıza çıkmaktadır (Pulhan, 2009). Somut ve somut olmayan tüm varlık ve unsurların kültürel mirası oluşturduğu düşüncesi ve kabulünü takiben 1972 yılında UNESCO’nun 17. Genel Kurulu, Paris’te toplanmış ve bu toplantıda kabul edilen “Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme” (UNESCO, 1972), 1982 yılında 2658 sayılı yasası ile Türkiye’de kabul edilmiştir. Böylelikle doğal ve kültürel mirasın sadece bulunduğu ülkenin değil, dünyanın tamamının ortak mirası olduğu düşüncesi var olmuştur.

1.3.1. Somut Kültürel Miras

Somit kültürel miras; insan eli ile yapılmış her türlü yapı ve eşyayı kapsayan, gelecek nesillere aktarılmak üzere korunan, saklanan ve önemli görülen eserler şeklinde tanımlanmıştır (Can, 2009). Bu eserler; arkeolojik siteler, anıtlar, antik mimari yapılar, yapıların var olduğu kentler, kültürel alan manzaraları veya parklar,

objeler ve kalıntılar gibi taşınabilen veya taşınamayan her türlü maddi miras unsurlarından oluşmaktadır (McKercher ve Cros, 2003).

Geçmiş nesillerden günümüze ulaşmış olan her türlü maddi kalıntıyı içeren somut kültürel miras unsurları kendi içerisinde Taşınır Kültürel Miras ve Taşınmaz Kültürel Miras olmak üzere iki sınıfa ayrılmakta olup bu kategorilerde yer alan unsurlara Tablo 1.1’de yer verilmiştir (Aslan ve Ardemagni, 2006).

Tablo 1.1. Somut Kültürel Miras Kategorileri

Somut Kültürel Miraslar	
Taşınmaz Kültürel Miras	Taşınır Kültürel Miras
Mimari Yapılar	Sikke ve Paralar
Anıtlar	Resimler
Arkeolojik Sit Alanları	El Sanatları
Tarihi Merkezler	Takı ve Süs Eşyaları
Tarihi Binalar	El Yazması Eserler
Doğal ve Kültürel Manzaralar	Arşivler
Köprüler	Heykeller
Türbe ve Mezarlar	Müzik Aletleri
Doğal Oluşumlar	Günlük Kullanılan Eşyalar vb.
Yel ve Su Değirmenleri	
Tarihi Bahçe ve Parklar	

Kaynak: Aslan Z ve Ardemagni M, 2006.

Taşınır kültürel miras unsurları taşınmaz kültürel miras unsurlarına göre daha kırılğan ve hassastır. Çünkü maddi değer boyutunda olan bu varlıklar fiziksel olarak kolayca zarar görebilmekte ve haksız yer değişikliklerine maruz kalabilmektedir (McKercher ve Cros, 2003). Bu bağlamda cam, deri, seramik eşya veya kaplar, halı, kilim gibi dokumalar, heykel, mobilya, el yazması kitapları veya sikke gibi değerli doküman ve sanat eserleri taşınır kültürel miras varlıkları içerisinde değerlendirilebilecek unsurlardır (Ahunbay, 2007). Toplumun sosyal, kültürel, dini ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak üzere inşa edilmiş külliyyeler, hanlar, tiyatrolar, camiler, atölyeler, depolar, sit bölgeleri, doğal yollarla oluşmuş etnolojik veya antropolojik yönden evrensel niteliği olan tüm alanlar ise taşınmaz kültürel miras unsurları içerisinde yer almaktadır (Kurtar ve Somuncu, 2013).

1.3.1.1. Türkiye'deki UNESCO Dünya Miras Listesi'nde Yer Alan Somut Kültürel Miras Varlıkları

UNESCO 17. Genel Konferansı, 17 Ekim-21 Kasım 1972 tarihleri arasında Paris'te toplanmış ve 16 Kasım 1972 tarihinde UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme burada kabul görmüştür (UNESCO, 1972). Türkiye, bu sözleşmeye 14.04.1982 tarih ve 2658 sayılı Kanun ile taraf olma kararı almış ve ilgili kanun, Bakanlar Kurulu tarafından 23.05.1982 tarih ve 8/4788 sayılı Karar ile onaylanmış olup 14.02.1983 tarih ve 17959 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. 16.03.1983 tarihinde ise Türkiye, Sözleşmeye resmen taraf olmuştur. 1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi'ne göre oluşturulan ve Dünya Mirası Komitesi (DMK) tarafından belirlenen Dünya Mirası Listesi'nde Dünya Miras Alanı olarak ilan edilen 1121 miras unsuru yer almaktadır. Bunlardan 869'u kültürel, 213'ü doğal ve 39'u karma (doğal ve kültürel) miraslardır. Türkiye'nin bu listede 16'sı kültürel, 2'si karma olmak üzere 18 miras alanı bulunmaktadır. Bu alanlar kabul edilme yıl ve sıralarına göre şu şekildedir (UNESCO, 2018);

1. Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (Sivas)-1985
2. İstanbul'un Tarihi Park Alanları (İstanbul)-1985
3. Göreme Milli Parkı ve Kapadokya (Nevşehir)-1985 (Karma Miras Alanı)
4. Hattuşa: Hitit Başkenti (Çorum)-1986
5. Nemrut Dağı (Adıyaman)-1987
6. Hieropolis-Pamukkale (Denizli)-1988 (Karma Miras Alanı)
7. Xanthos-Letoon (Antalya-Muğla)-1988
8. Safranbolu Şehri (Karabük)-1994
9. Truva Arkeolojik Alanı (Çanakkale)-1988
10. Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi (Edirne)-2011
11. Çatalhöyük Neolitik Alanı (Konya)-2012
12. Bursa Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğu'nun Doğuşu (Bursa)-2014
13. Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı (İzmir)-2014
14. Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri Kültürel Peyzajı (Diyarbakır)-2015
15. Efes (İzmir)-2015
16. Ani Arkeolojik Alanı (Kars)-2016

17. Aphrodisias (Aydın)-2017

18. Göbekli Tepe (Şanlıurfa)-2018

1.3.2. Somut Olmayan Kültürel Miras

Bir topluma ait olan kültürel değerlerin korunması açısından somut kültürel miras unsurlarının korunması ve sürekliliğinin sağlanması kadar somut olmayan kültürel miras unsurlarının da korunması, tanınması ve sürdürülebilirliği büyük önem arz etmektedir (Anmaç, 2013). Bu bağlamda UNESCO; 17 Ekim 2003 yılında Paris’te düzenlediği konferans ile somut olmayan kültürel mirası korumak, toplumun veya bireylerin somut olmayan kültürel miras unsurlarına saygı göstermek, bu unsurların önemi konusunda yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde duyarlılığı artırmak ve karşılıklı değer bilinci ile birlikte uluslararası iş birliği ve yardımlaşmayı sağlamak gibi amaçlarla Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi’ni yayınlamıştır (UNESCO, 2003). Bu sözleşme ile somut olmayan kültürel miras “SOKÜM” şeklinde ifade edilen bir kavram haline getirilmiştir. Toplumların manevi değerlerini temsil eden SOKÜM unsurları; sözlü gelenek ve anlatımlar, gösteri sanatları, toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar ile el sanatları geleneği olmak üzere Tablo 1.2’de alt dizinleri verilmiş beş ana başlık altında toplanmıştır (Ar, 2015).

Tablo 1.2. Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurları

Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	Gösteri Sanatları	Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler	Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	El Sanatları Geleneği
<ul style="list-style-type: none"> • Âşıklık Geleneği • Işık Dili • Köroğlu Hikâye Anlatı Geleneği • Mani Söyleme Geleneği • Nasreddin Hoca Fırka Anlatı Geleneği 	<ul style="list-style-type: none"> • Alevi Bektaşî Ritüeli: Semah • Arguvan Türküleri • Âşık Oyunu • Aşuk ve Maşuk • Atma Türkü Geleneği • Bar • Barak Havaları • Boğaz Havaları • Bozlak Havaları • Cezayir Havaları • Cirit • Deve Oyunu • Güreş Geleneği • Halay • Horon • Hoyrat • Karagöz • Karşılama • Kız Kaçırma Oyunu • Köçeklik • Köse Oyunu • Kukla • Macahel Şarkı Söyleme Geleneği • Meddahlık Geleneği • Mevlevî Sema Töreni • Okçuluk • Seğmenlik Geleneği • Sinsin Oyunu • Topaç • Zeybeklik Geleneği 	<ul style="list-style-type: none"> • Ahilik • Bahar Bayramı: Hidrellez/Aziz George Günü • Barana, Sıra Gecesi, Yaren vb. Geleneksel Sohbet Toplantıları • Çeyiz Geleneği • Çoban Bayramları: Koç Katımı, Saya, Döl Dökümü, Yünüm-Koyun Yüzdürme, • Erguvan Bayramı • Hamam Kültürü • Hayır Geleneği • İmece • Kaşenlik • Kına Gecesi • Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali • Kirvelik • Mayıs Yedisi • Mesir Macunu Festivali • Nevruz • Ramazan Gelenekleri • Sabantoy ve Tepreş • Şivlilik Geleneği • Taziye Geleneği • Yayla Şenlikleri 	<ul style="list-style-type: none"> • Arabaşı Geleneği • Aşure Geleneği • Çiğdem Pilavı • Değirmen Kültürü • Diş Hediği Geleneği • Kahve Kültürü • Ölü Helvası Geleneği • Pekmez ve Şıra Yapımı • Sarıkeçililer ve Yayla Göçü • Tören Keşkeği Geleneği • Yağmur Duası Törenleri • Yaylacılık Geleneği • Zeytin ve Zeytinyağı Kültürü 	<ul style="list-style-type: none"> • Ahşap Oymacılığı • Bakırcılık Geleneği • Bastonculuk Geleneği • Bıçakçılık Geleneği • Cam Altı Resmi • Çalgı Yapımcılığı • Çini Sanatı • Çömlekçilik Geleneği • Ebru Sanatı • Edirnekari Sanatı • Ehlam Geleneği • Halı Dokuma Geleneği • Hat Sanatı • İpek ve İpekböcekçiliği Kültürü • Kanaviçe İşleme Geleneği • Katı' Sanatı • Keçecilik Geleneği • Kilim Dokuma Geleneği • Kispet Yapımcılığı • Kündekari Sanatı • Lületaşı İşleme Sanatı • Minyatür Sanatı • Nazar Boncuğu Geleneği • Oya Sanatı • Saraçlık Geleneği • Sedef Kakma Sanatı • Sepetçilik Geleneği • Talikacılık • Taş İşlemciliği Geleneği • Telkari Sanatı • Tezhip Sanatı • Üfleme Cam ve Beykoz İşi Süsleme Sanatı • Yazmacılık Geleneği • Yemencilik Geleneği • Yorgancılık Geleneği

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2014.

2021 Ocak itibariyle İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Türkiye Temsili Listesi'nde yer alan unsurlar; Meddahlık Geleneği, Mevlevi Sema Törenleri, Âşıklık Geleneği, Karagöz, Nevruz, Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğer), Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah, Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali, Geleneksel Tören Keşkeği, Mesir Macunu Festivali, Türk Kahvesi ve Geleneği, Ebru: Türk Kâğıt Süsleme Sanatı, İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği, Geleneksel Çini Sanatı, Bahar Bayramı Hıdrellez, Dede Korkut-Korkut Ata Mirası: Kültürü, Efsaneleri ve Müziği, Geleneksel Türk Okçuluğu, Minyatür Sanatı, Geleneksel Zekâ ve Strateji Oyunu: Mangala, Işık Dili'dir.

SOKÜM unsurlarının bireylere tanıtılması ve öğretilmesi; mirasın korunmasına, kalıcılığına ve gelecek nesillere aktarımına önemli ölçüde etki etmektedir. Bu nedenle bu öğretilerin ders kitaplarına, programlarına ve alternatif eğitim içeriklerine eklenmesi gerektiği düşünülmektedir (Pehlivan, 2015). Öyle ki; "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi"nin 14. Maddesinde SOKÜM korunmasına ilişkin olarak eğitimin önemine vurgu yapılmış ve taraf devletlere SOKÜM eğitimi konusunda yönlendirici açıklamalara yer verilmiştir. Bu maddeler;

- Toplumun tamamına hitap eden bilinç, farkındalık, algı ve tutum düzeylerini artıran eğitimler düzenlemek,
- Her kademedeki eğitim gruplarına ve toplumun kesimlerine göre yetiştirme programları düzenlemek,
- SOKÜM'ün tanıtılması, korunması ve yaşatılması için yönetim ve bilimsel araştırma gibi alanlarda kapasite güçlendirici etkinlikler düzenlemek,
- Bilginin kuşaktan kuşağa geçişini, okul dışı olanaklar ile desteklemek (UNESCO, 2019).

1.4. Kültürel Mirasın Korunması ve Yaşatılmasının Önemi

Kültürel miras bir toplumun bireyelerine ortak geçmişlerini aktaran, dayanışma ve birliktelik duygularını güçlendiren, tarih boyunca biriken değerler bütünü ile geleceğin doğru kurulmasını sağlayan bir olgudur (Güneş ve Alagöz, 2018). Korunması ve yaşatılmasının evrensel anlamdaki öneminden bahisle Aslan ve Ardemagni (2006), kültürel mirasın benzersiz ve değiştirilemez olduğunu, toplumların değerlerine anlam ve katkıda bulunduğunu vurgulamışlardır.

Medeniyetlerin kimliğini temsil eden bir olgu olarak görülen kültürel miras; aynı zamanda bireylerin çeşitliliğini ortaya koyarak barış ve karşılıklı anlayışa yönelik politika geliştiren bir araç ve nihai olarak da ekonomik bir kalkınma kaynağı olduğu için korunmalı ve sürdürülebilirliği sağlanmalıdır.

Kültürel mirasın korunmasının gerekliliklerine ek olarak; tarihi belgesel, arkeolojik, antropolojik, kültürel, mimari, sanatsal, ekonomik değerleri ve katkıları gösterilebilir. Kültürel miras varlıkları; medeniyetlerin, sosyal, kültürel, politik ve ekonomik niteliklerinin yanında; teknik düzeyleri, moda beğenileri, estetik yaklaşımları, yaşam biçimleri, ritüelleri, sosyal normları ve değer yargıları hakkında yorum yapabilme olanağı da sağlamaktadır (Ahunbay, 1994). Örnek olarak günümüzde gelişen bir diğer koruma ve yeniden yapılandırma örnekleri “deneysel arkeoloji” adı altında gerçekleştirilmektedir. Deneysel arkeoloji, işlevi veya süreci tam olarak anlaşılabilen arkeolojik bulguların tanımlanması için kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntem ile geçmiş dönemlerdeki bir buluntu, nesne veya yapının modeli yapılarak işlevsel hale getirilmektedir (Bahn ve Renfrew, 2013). Bu süreç deneysel olarak belgelenmekte ve arkeolojik malzemenin yorumunda yeniden kullanılmaktadır. İlk uygulamaları Paleolitik Çağ aletleri üzerine yapılan bu uygulama daha sonra gelişerek yapı ayağa kaldırma boyutuna kadar ulaşmıştır. Geliştirilen bu yöntem ile kültürler ve sahip oldukları miras unsurlarına ilişkin olarak bilimsel yorum ve görüşlerde bulunma imkânı sağlanabilmektedir.

Kültürel mirasın koruma ve kullanma dengesi gözetilerek sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde ele alınması; eşsiz miras unsurlarının tanıtılması ve tüm ülke bireylerinin bunları paylaşmaya ortak edilmesi açısından önemlidir. Bu nedenle kültürel bir varlığın miras olarak kabul görmesi için bahsi geçen unsurlara toplumun tamamının sahip çıkması gerekmektedir. Bu varlık; toplum tarafından kabul görmeli, yaşatılmalı, somut ise onarılmalı ve/veya korunmalı, somut değil ise sürekliliği sağlanmalıdır (Mourato ve Mazzanti, 2002).

Her medeniyetin kültürel mirası kendi yansıttığı unsur ve tarih dâhilinde değerlidir ve bu değer her birey ve kesimce farklı algılanıp yorumlanabilir. Bu değerlerin önemi de sadece uzman ve bilirkişilere değil o kültürel mirasın hitap ettiği toplumun her

kesimine bağlı olmalıdır (Bakri, İbrahim, Ahmad ve Zaman, 2015). Bu nedenle kültürel mirasın toplumsal bilinç yönetiminin; kültürel miras varlık ve alanlarının sürdürülebilir bir yaklaşımla korunmasına yönelik eylem planları ve alan yönetiminin geliştirilmesi ile mümkün olabileceği düşünülmektedir (Öksüz Kuşçuoğlu ve Taş, 2017).

1.5. Kültürel Mirasın Korunması Bilincinin Tarihsel Gelişimine Genel Bir Bakış

Türkiye, Dünya'nın kültür tarihinin önemli bir bölümüne ev sahipliği yapan miras zengini coğrafyalardan biridir. Hititler, Sümerler, Urartular, Likyalılar, Lidyalılar, Frigyalılar, İyonlar, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular, Osmanlılar ve Türkiye Cumhuriyeti kuruluncaya kadar tüm medeniyetler, maddi manevi birçok kültür kalıntısı bırakarak Anadolu topraklarını eşsiz bir donanıma ulaştırmıştır (Doğaner, 2001). Gerek doğal güzellikleri gerekse kültürel birikimi ile turizm disiplininde de çekiciliği oldukça yüksek olan Türkiye'nin sahip olduğu bu değerler nedeniyle kültür varlıkları ile ilgili yaklaşım ve uygulamalarını titizlikle düzenlemesi bir zorunluluk haline gelmiştir. Kültürel miras varlıkları bakımından oldukça yüksek bir potansiyele sahip medeniyetlerde, bu miras unsurları hızlı bir şekilde yok olma tehdidini de beraberinde taşımaktadır. Bu nedenle bu bilincin gerek yerel gerek toplumsal gerekse kamu alanında düzenlenecek tedbirlerle yükseltilmesi kültürel mirasın korunması ve yaşatılması açısından büyük önem arz etmektedir.

Birinci ve İkinci Dünya Savaşı'nın maddi ve manevi verdiği yıkım ve zararlar ile kültürel miras alanlarının korunması için yeni tedbir ve önlemlerin alınması gerektiği durumu gündeme gelmiştir. Bu anlamda doğal ve tarihi değerlerin korunması adına birçok ulusal ve uluslararası çalışmalar gerçekleştirilmiştir. "Tarihi Anıtların Korunması ile İlgili Mimari ve Teknisyenlerin I. Uluslararası Konferansı" ile Atina'da 1931'de bir konferans yapılmıştır. 1933 yılında Uluslararası Modern Mimarlık Kongresi tarafından, savaşlar sonrası sağlıklı şehirler kurmak ve kültürel miras varlıklarını korumak amacıyla "Atina Anlaşması" kabul edilmiştir. Bu anlaşmaya göre; yapılar yaşatılma ve tanıtma adına kullanılabilir ancak bu kullanım kontrollü ve zarar vermeden olmalıdır. Bu bağlamda kültürel mirasın tanıtımı ve ülke kalkınmasına kazandırılması açısından Birleşmiş Milletler bünyesinde bulunan

UNESCO gibi kuruluşlarca uluslararası düzeyde çalışmalar yapılmıştır (Kaderli, 2014).

1950 yılı ve devamında kültürel mirasa yönelik gelişen bakış açısı ile birlikte kültürel mirasın, taşıdığı sanatsal, toplumsal ve bilimsel değerlerin yanı sıra “insanlığın ortak mirası” olarak da korunması ve yaşatılması gerektiği anlayışı gündeme gelmiştir (İSMEP, 2014). Kültür varlıklarının, her türlü savaş veya silahlı çatışma durumlarında, koruma altına alınmasını düzenleyen Lahey Sözleşmesi’nin önsözünde; “Her millet dünya kültürüne kendinden başka bir şey katmış olduğu cihetle, hangi millete ait olursa olsun, kültür eserlerine karşı vaki olacak tecavüzlerin bütün insanlığın kültür memalikine (ülkelerine) karşı işlenmiş tecavüzler sayılacağı” ifadesi belirtilmektedir (UNESCO, 1954). Aynı hususa Dünya Miras Sözleşmesi’nin önsözünde de; “kültürel ve doğal mirasın herhangi bir parçasının bozulmasının veya yok olmasının, bütün dünya milletlerinin mirası için zararlı bir yoksullaşma teşkil ettiği”, “kültürel ve doğal mirasın parçalarının istisnai bir öneme sahip olduğu ve bu nedenle tüm insanlığın dünya mirasının bir parçası olarak muhafazasının gerektiği” ve “kültürel ve doğal mirasın korunmasına iştirakin, bütün milletlerarası camianın ödevi olduğu” şeklinde vurgu yapılmıştır (UNESCO, 1972).

1965 yılında tarihi yapıların korunması ile ilgili yöntem ve tekniklerin uygulanması ve geliştirilmesi adına ICOMOS (International Council on Monuments and Sites) kurulmuştur. 1993’te Avrupa’da arkeoloji ve kültürel mirasın korunması ve topluma kazandırılması ile ilgili çalışmaların desteklenmesi, bilgi ve paylaşımların sağlanması yorumlanması ve yönetimi ile ilgili sorunların çözümlerine katkıda bulunulması amacıyla Avrupa Arkeologlar Birliği (European Association of Archaeologists) kurulmuştur. Türkiye’de de var olan ve evrensel boyutta geçerliliği bulunan maddi manevi kültür değerlerinin dünyaya tanıtılması ve korunarak gelecek nesillere aktarılması amacıyla birçok yerel ve uluslararası örgüt kurulmuş ve sözleşmeler düzenlenmiştir. Bu bağlamda 1972 yılında yürürlüğe giren Dünya Kültür ve Doğal Mirasını Koruma Sözleşmesi halen yürürlükte olup birçok ülkenin katılımı sağlanmaya çalışılmaktadır.

1983 yılında da UNESCO Dünya Miras Sözleşmesi'ne imza atan Türkiye, aynı zamanda Avrupa Konsey Bülteni'nde "Avrupa Bir Ortak Miras Kampanyası" çerçevesinde, Fransa ve Almanya ile birlikte örnek ülke olarak da gösterilmiştir. Türkiye'de, 1983 yılında kabul edilen 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile kültür ve tabiat varlıklarının her anlamda araştırılması, korunması ve yönetiminin kuralları belirlenmiştir. 2004 yılında bu yasada, 5226 sayılı yeni kanun ile kültürel miras yönetimi ve finansmanı konularında dünyadaki yeni açılımları yansıtan değişiklikler yapılmıştır.

2001 tarihli kültürel çeşitliliğe ilişkin UNESCO evrensel bildirgesinde kültürel miras; yaratıcılığın kaynağı olarak gösterilmiştir. Bu anlamdaki önemi ise; bildirgede yer alan "...hemen her şekilde korunmalı, zenginleştirilip genişletilmeli ve insan deneyiminin ve emellerinin bir kaydı olarak gelecek kuşaklara teslim edilmelidir ki böylece yaratıcılık tüm çeşitliliği içerisinde teşvik edilmiş ve kültürler arasında bir diyalog hissedilmiş olsun" sözleri ile vurgulanmıştır (UNESCO, 2001). Bu bağlamda düzenlenen bildirge ve/veya sözleşmelerin amaç ve gerekçeleri incelendiğinde kültürel mirasın korunması gerekliliğinin evrenselliğine önemle vurgu yapıldığı görülmektedir.

Türkiye, UNESCO'nun 17 Ekim 2003 tarihinde kabul ettiği "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi" ne 27 Mart 2006 tarihinde resmen taraf olmuştur. Bu sözleşmenin amaçlarından birisi, bu mirasın önemi konusunda yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde duyarlılığı ve farkındalığı artırmaktır. Diğer yandan bu sözleşme; modern dünyanın getirdiği yok olma tehlikesine karşın, kültürel çeşitliliği ve kültürel mirası koruma ve olası problemlerin çözümüne ilişkin olarak onarma, yaşatma ve geliştirme amacına da hizmet etmektedir (Kutlu, 2009).

2005 yılında Avrupa Konseyi'nin mevzuatına eklediği Toplum İçin Kültürel Mirasın Değeri Çerçeve Sözleşmesi (Faro Sözleşmesi)'nde kültürel miras, "hem insanın gelişimi, kültürel çeşitliliğin artırılması ve kültürlerarası diyalogun yükseltilmesi için bir kaynak hem de kaynakların sürdürülebilir kullanımı ilkesine dayalı ekonomik gelişme modelinin bir parçası" olarak tanımlanmaktadır (Ölçer Özünel, 2013; Dinçer ve Enlil, 2012). Bu sözleşme ayrıca kültürel mirası insan hakları kapsamında

değerlendirmekte ve bireysel bir hak olarak da yorumlamaktadır. Sözleşmeye göre her bireyin kültürel mirastan yararlanmaya ve kültürel mirasın zenginleşmesine katkıda bulunmaya hakkı vardır (Madde 4). Bu hak; İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde tanımlanan “kültürel yaşama katılım hakkının” özünde var olan bir haktır.

Türkiye, birçok Avrupa Konseyi ve UNESCO kararını onaylamış; Venedik Tüzüğü (1964), Dünya Kültürel ve Doğal Mirası Koruma Sözleşmesi (1972), Avrupa Mimari Mirası Koruma Sözleşmesi (1985), Avrupa Arkeoloji Mirasının Korunması Sözleşmesi (1992)'ni taraf olarak iç hukuk belgesi haline getirmiştir (Özel, 1998). Kültürel mirasın işlevi zaman içerisinde evrilmiş olsa da insanlığın ortak bir değeri olarak korunması gerektiği hususunda görüş birliği sağlanmış, çevre ve insan hakları gibi önemli ortak değerler ile aynı seviyede öneme tabi tutulmuştur.

1.6. Kültürel Mirasa Yönelik Algı ve Tutum Düzeylerinin Belirlendiği Çalışmalar

Alan yazın taramasında; kültürel mirasa yönelik algı ve tutum düzeylerinin belirlendiği çalışmalarda, kültürel mirasın çeşitli boyutlarının konu edildiği, farkındalık ve deneyim düzeylerinin ölçüldüğü tespit edilmiştir. Bu bağlamda Akkuş, Karaca ve Polat (2015)'in örnek teşkil eden çalışmalarında, Sivas'ta bulunan doğal ve kültürel miras unsurlarına ilişkin Cumhuriyet Üniversitesi öğrencilerinin algı ve deneyim düzeyleri belirlenmiştir. Araştırma sonucunda Sivas'ta ikamet eden üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin, diğer katılımcılara nazaran doğal ve kültürel mirasa yönelik daha bilgili ve deneyimli oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca çalışmanın sonuç ve öneriler kısmında, tüm bölümlerin birinci sınıf müfredatlarına şehir kimliği adı altında ders eklenmesi ve bu ders kapsamında şehrin tarihi sürecine ilişkin doğal ve kültüre değerlerinin hem teorik olarak anlatılması hem de şehir ve müze gezileri gibi uygulamalara yer verilmesi gerektiği görüşleri bildirilmiştir.

Ablak, Dikmenli ve Çetin (2014)'in çalışmalarında; Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi'nde öğrenim gören sınıf öğretmeni ve sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının Kırşehir ilinde bulunan tarihi ve kültürel turizm değerleri hakkındaki tutumları farklı değişkenler açısından belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre;

sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Yükseköğrenim gören bireylerin kültürel mirası koruma ve yaşatma bilinç düzeylerinin ölçülerek, mevcut eksikliklerin giderilmesi ve bu alandaki gelişime katkı sağlanması amacıyla bilime kazandırılan diğer araştırmalar arasında; Sivas'ın kültürel miras unsurlarından özellikle somut olmayan varlıklara ilişkin farkındalık düzeylerinin düşük seyrettiği (Karaca Yılmaz, Şahbudak, Akkuş ve Işkın, 2017), Uşak ilinde bulunan tarihi ve kültürel eserlere karşı ilgi duydukları ancak bu eserler hakkındaki bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı (Dinç, Erdil ve Keçe, 2011), Bursa ilinin somut kültürel varlıklarına yönelik olarak bireylerin kültürel değerlerin korunması ve yaşatılması gerektiği bilincine sahip olduğu (Demirbulat, Saatçi ve Avcıkurt, 2015), Sinop ilinde bulunan tarihi ve kültürel eserler hakkında, öğretmen adaylarının ilgi ve farkındalık düzeyleri arasında paralellik olduğu ve adayların ilgi düzeyleri arttıkça farkındalık düzeylerinin de arttığı (Aktın, Karakuş ve Sağlam, 2013) sonuçlarına sahip bilimsel çalışmalar bulunmaktadır.

Kültürel miras kavram ve unsurlarına ilişkin yerel halkın algı düzeylerinin ölçüldüğü çalışmalara ilişkin olarak Belber ve Sözbilen (2017)'in çalışmalarında; Kapadokya Bölgesi'ndeki turistik talebin, kültürel miras varlıklarına etkisi bağlamında bölgedeki yerel halkın bakış açısı araştırılmıştır. Araştırmanın hedef kitlesi olan yerel halk, Nevşehir iline özgü olarak verilen özellikleri; peribacası-doğal manzara, balon turu, çanak-çömlek yapımı ve vadi yürüyüşü olarak değerlendirmiştir. Bölgenin ziyaretçi kapasitesini karşılama düzeyine yönelik yerel halk algısının “yeteri kadar”; bölgede üretilen turistik ürün miktarlarına yönelik algı düzeyinin ise “talep miktarı kadar” şeklinde olduğu belirlenmiştir. Benzer içerik ve niteliklerde; Özer ve Bilim (2013)'in Konya, Akova (2006)'nın Cumalıkızık, Alaeddinoğlu (2007)'nin Van, Çalışkan ve Tütüncü (2008)'nin Kuşadası, Vatan ve Zengin (2015)'in Söğüt, Doğan ve Üngüren (2012)'in Isparta, Keskin ve Çontu (2011)'nin Mustafapaşa (Sinassos), Gümüş ve Özüpekçe (2009)'nin Foça yerleşkelerine yönelik çalışmaları da literatürde yer alan, yerel halkın turizm ve turizm ile ilgili süreç ve neticelere ilişkin algı ve farkındalık düzeylerinin ölçüldüğü araştırmalar içerisinde yer almaktadır. Yapılan araştırmalar

dâhilinde bölgedeki yerel halkın algı ve tutum düzeylerinin görece yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak bu farkındalığın gerekli eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları ile geliştirilebileceği, özellikle somut kültürel miras unsurlarının korunması ve bütünüyle maddî manevî tüm miras varlıklarının sürdürülebilirliğinin sağlanması bahsi tüm analizlerin odak noktası olmuştur.

Kavramsal çerçevede kültür ve kültürel miras değerlerinin detayları ile irdelenerek, bilimsel çalışmalar ışığında kültürel mirasın önemine vurgu yapılan bu çalışmanın yukarıdaki birinci bölümünü takiben; ikinci bölümde metafor kavramı ile birlikte kültürel mirasın turizm bağlamında incelemesi ve buna ilişkin alan yazın taraması yer almaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

TURİZM BAĞLAMINDA KÜLTÜREL MİRASIN YERİ VE KÜLTÜR TURİZMİ

2.1. Kültür Turizmi ve Kültür Turisti

Kültür ve turizm kavramları arasındaki bağlam; kültürel etmenlerin turizme yol açması ile bireylerin gezdikleri, gördükleri ve deneyimledikleri yerlerin kültürlerine etkileri olmak üzere iki şekilde ortaya çıkmaktadır (Usta, 2001). Kültür turizmi; sanat, estetik, tarih, din, dil, mimari yapı, yemek alışkanlıkları, yaşam biçimi gibi etkenleri içine alan geniş bir yelpazeyi içermektedir. Ryan (2002), kültür turizmini yerel kültür ve değerlere saygılı, entelektüel ve nitelikli bir etkinlik biçimi olarak ele almaktadır. Aynı zamanda; yerel halkın yaşam biçimini, değerlerini, maddi ve manevi birçok kimlik unsurlarını turiste en iyi şekilde aktaran bir alternatif turizm çeşidi olan kültür turizmi (Saarinen, Moswete ve Monare, 2014), turistik yörenin sahip olduğu kültürel mirasın doğru ve etkili kullanımı ile bölge ve doğal olarak ülke ekonomisine de ciddi katkılar sağlamaktadır (Timur, Çevik ve Kıyık Kıcırcı, 2014; Er ve Bardakoğlu, 2016; Arınç, 2002). Ayrıca kültürel turizm; müzelerde, sanat galerilerinde, tarihsel ve arkeolojik alanlarda ve konaklama işletmeleri gibi birçok sahada istihdam imkânlarının doğmasına ve başka sektörleri de etkileyerek turizm hareketlerinin tüm yıla yayılmasına da olanak sağlamaktadır (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002). Dünya Turizm Örgütü verilerine göre, kültür turizmi en yüksek hızda gelişme gösteren turizm çeşitleri arasında yer almakta ve her geçen yıl bu ivmeyi artırdığı gözlenmektedir.

Kültürel turist veya kültür turisti; kendisine yabancı olan birçok kültürü tanıma amacıyla seyahat etmekte ve farklı milletlere ait kültürel değerleri yerinde görüp deneyimleme, öğrenme ve ziyaret etme amacı güden bireylerdir. Bu bireyler,

buldukları coğrafyalardaki arkeolojik alanları ve müzeleri, mimari yapıları, sanat galerilerini, yöresel müzik dans ve eğlencelerini, dini ritüelleri, yemek kültürlerini, tiyatro gösterileri gibi alternatifleri izleyerek, görerek ve yaşayarak kültür turizmi faaliyetlerini gerçekleştirmektedirler (Richards, 2001). Ziyaret edilen bölgedeki yöre insanların karakterlerini ve kültürel değerlerini öğrenerek deneyimlemeye dayalı bir turizm alternatifi olan kültürel turizmde, bireyler için etkileşim, katılım ve öğrenme gibi olgular seyahat motifleri olarak kabul edilmektedir (Lynch, Duinker, Sheehan ve Chute, 2011).

İletişim ve ulaşım olanaklarının çok hızlı bir şekilde gelişmesi ile birlikte bilginin hızlı yayılımı ve medyanın güçlü etkileşimi, insanlarda dünyada var olan başka yaşantıları ve alışkanlıkları yerinde görme dürtüsü meydana getirmiştir. Bireylerin, kendi kültürleri ve değerleri dışında yaşamış ve/veya yaşamaya devam eden maddi manevi olguları merak etmeleri ve bu olgulara ulaşmaları ile kültür turizminin ivme kazanması ve dolayısıyla da kültür turist sayısının günden güne artması sağlanmıştır.

2.2. Kültür Turizminin Gelişimi

Kültür turizminin gelişimi antik zamanlara dayanmakla birlikte, konuya ilişkin çalışmalar oldukça yenidir. Arınç (2002)'a göre kültürel amaçlı seyahat eden insanlar, eski medeniyetlerin izlerini görme isteğinin yanı sıra kendi kültürleri dışındaki kültürlere de ilgi duymaktadırlar. Bu bağlamda, daha önceleri kültür kavramının tam anlamıyla özümselememiş olması nedeniyle kültür turizmine yeteri kadar ilgi gösterilmediği düşünülmektedir. Aynı zamanda bu anlamdaki ziyaretlerin, müze ve ören yerleri çerçevesinde sınırlı veya yüzeysel gerçekleştirilmesi durumlarının da aynı gerekçeden ileri geldiği şeklinde ifade edilmektedir (Emekli, 2006). Günümüzde teknolojik tabanlı iletişim ve ulaşım araçlarındaki hızlı gelişmeler ile birlikte insanların değişik kültürleri yerinde görme, tanıma ve öğrenme eğilimleri artmış ve bu olağan akış kültür turizmini doğurmuştur (Nuryanti, 1996). Alternatif turizm türlerinden biri olarak gelişen kültür turizmi, değişen seyahat gerekçeleri ve ihtiyaçları ile birlikte önemini günden güne artırmaktadır. Bireylerin, özgün, farklı ve etnik yerleri ziyaret etme istekleri, kültürel alan ve yörelere yapılan gezilerde artışa neden olmuştur. Kültür turistleri, seyahatleri boyunca kültürel anlamda keşif yapma ve buldukları coğrafyanın kimliğini tanıma, öğrenme ve

deneyimleme eğiliminde buldukları için günümüzde kültür turizmi sektördeki önem ve tercih payını artırmıştır (Wang, Fu, Cecil ve Avgoustis, 2006).

Turistik destinasyonun sahip olduğu kültürel miras varlıklarının doğru ve etkin kullanımı ile turizme kazandırılmasının öncelikle yöre, sonrasında bölge ve ülke kalkınmasına ciddi katkılar sağlayacağı düşünülmektedir (Er ve Bardakoğlu, 2016). Öyle ki; kültür turistleri, kültürel turizm hareketleri boyunca yapacakları konaklamalar ile birlikte yöreye özgü deneyimleri edinme, tanıma, öğrenme, tatma veya görme eylemleriyle seyahat edilen bölgeye ekonomik bir girdi sağlamış olacaklardır. Bu bağlamda kültürel değerler açısından zengin olan bir bölgenin sahip olduğu miras unsurlarına sahip çıkılarak parlatılması ve bahsi geçen kazanımlara bir alt yapı oluşturması gerekçesiyle tanıtılması için turistik ürün geliştirme çalışmalarının artırılması gerekmektedir.

Kültür turizminde turistik ürünü çeşitlendirme ve pazar yelpazesini genişletme bağlamında aşağıdaki ilkelerin önem taşıdığı düşünülmektedir (Emekli, 2006):

- Kültürel miras unsurlarını oluşturan envanter, tanım ve tasnif çalışmalarının tamamlanması,
- Antik kentlerin turizm amaçlı kontrollü kullanımı ve ziyarete açılması,
- Türkiye'nin sahip olduğu dönem eserlerine ilginin ve bu anlamdaki ziyaretlerin artırılması,
- Geleneksel mimari özelliklerin korunarak turizme kazandırılması,
- Kültürel yaşam biçimini yansıtan öğelerin turizmde kullanılması,
- Önemli kişi ve kahramanlar ile tarihi olayların anlatılarak tanıtılması,
- İnanç turizmine ilişkin değerlerin saptanması,
- Müzelerin daha etkin ve kapsamlı kullanımlarının sağlanması,
- Turistik ürün nitelikli pazar yelpazesinin genişletilmesi.

2.3. Kültür Turizmi Motivasyon Araçları

Eski sanat eserlerini, tarihi yapıları, müzeleri, eski uygarlıkları ve onlara ait kalıntıları görme isteği, geçmişi araştırma öğrenme, keşif ve dini amaçlı ziyaretler, kütüphaneler, yerel mutfak anlayışları, festivaller, fuarlar, tiyatro ve sinema, ritüeller, müzik ve dans ile edebi çalışmalar ve alt kültürleri tanıma amacıyla yapılan seyahatler kültür turizminin motivasyon araçları olarak görülmektedir (Kızılırmak ve Kurtuldu, 2005). Bahsi geçen motivasyon unsurları bir bütün olarak Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 2.1. Kültür Turizmi Motivasyon Araçları

KÜLTÜREL TURİZM MOTİVASYON ARAÇLARI	
Miras Çekicilikleri	Arkeolojik Sit Alanları ve Müzeler
Tarihsel Öneme Sahip Olaylar ve Kişiler	Dil ve Edebiyat Çalışmaları
İnanç Değerleri	Dini Bayramlar, Hac, Türbeler, Kiliseler, Ritüeller
Endüstri ve Ticaret	Tarımsal Çekicilikler, Mağazalar, Pazarlar, Alışveriş Merkezleri
Etkinlikler	Kültürel Turlar, Yerel Filmler ve Yayın Organları, Temalı Parklar
Kültürel Faaliyetler	Sanat, Heykel, El Sanatları, Galeriler, Festivaller, Yerel veya Çağdaş Müzik ve Dans
Sanatsal Faaliyetler	Tiyatro, Sinema, Drama, Müzik
Gastronomi	Yerel Yiyecek ve İçecekler
Mimari Çekicilikler	Kalıntılar, Ünlü Yapılar, Tarihi Köy ve Kasabalar

Kaynak: Richards, 2001.

Tabloda yer alan motivasyon dizini incelendiğinde, kültür turizminin tercih ve neden yelpazesinin geniş olduğu söylenebilmektedir. Bu bağlamda, konu edinen motivasyon araçlarınca zengin olan toplumların, kültür turizmi bakımından çekiciliğinin yüksek olduğu ve bu durumun da ülkesel olarak maddi ve manevi avantaj sağladığı düşünülmektedir.

2.4. Sürdürülebilir Kültür Turizmi

Ekonomik anlamda ülkeler için önemli bir alternatif turizm türü olan kültür turizmi, gelir sağlayıcı bir kalkınma aracı olmasının yanında kültürel değerlerin korunması ve

gelecek nesillere aktarılması açısından da üzerinde durulan bir disiplindir (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002). Sürdürülebilirlik kavramı; genel anlamda ekonomik kalkınma, sosyal kalkınma ve çevrenin korunması temalarını içerisinde barındırmaktadır (Karapınar ve Barakazı, 2017). Bu bağlamda sürdürülebilir kültür turizmi planlaması yapılırken, bölgenin sahip olduğu kültürel miras değerlerinin doğru bir şekilde belirlenmesi ve sürdürülebilirlik anlayışı içerisinde yönetilmesi gerekmektedir (Yıldırım Saçılık ve Toptaş, 2017).

Sürdürülebilirlik; kültürel, sosyal ve ekonomik çevre gibi unsurları korumayı ve gelecek nesillerin de bu kaynaklardan yararlanmasını sağlayan bir motivasyon unsurudur. Bu motivasyonun sürekliliği için de hem bireysel hem toplumsal tedbir ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Sahip olunan maddi ve manevi değerlerin, tüm dünyanın ortak mirası olduğu ve yegane niteliği taşıdığı bilincinin toplumun her kesimine ulaştırılması ve bu anlamda güncel eylem planlarının oluşturulmasının sürdürülebilirlik bağlamında fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma doğal, sosyal ve kültürel çevrenin yanı sıra turist davranışları, turizm iş çevresi ve alt yapısı ile uyumlu bir turizm anlayışına odaklanmalıdır. Bu nedenle de sürdürülebilir turizm ve doğal olarak da kültürel turizm süreci; strateji ve hedef belirleme, süreç geliştirme ve uygulama, entegrasyon, planlama, izleme ve geri bildirim gibi tüm aşamalarda uygulanmaktadır (CHERPLAN, 2013).

2.5. Turizm Disiplini Altında Kültürel Miras

Modern dünyada kıyı turizmi, önemini ve tercih edilebilirliğini korusa da son yıllarda bu anlamda farklı ve yeni arayışların gündeme geldiği gözlenmektedir. Turizm için kaynak oluşturan doğal ve kültürel varlıkların dünya üzerinde farklı bölge ve yörelerde kendi özgün yapısı ile var oluşu (Emekli, 2006), kültür ve turizm kavramlarını bir araya getirmekte ve kültürel miras unsurlarının önemini bu bağlamda artırmaktadır.

Kavramsal olarak, bir neslin kendinden sonra gelen nesle bıraktığı değerler bütünü olarak tarif edilen kültürel miras (Aliagaoglu, 2004), Avrupa Konseyi'nde; insanların sürekli değişen ve evirilen değerlerinin, inançlarının, bilgilerinin ve geleneklerinin bir ifadesi ve yansıması olan geçmişten devraldığı ve geleceğe devredeceği kaynaklar olarak tanımlanır (Council of Europe, 2005). Burada önemine vurgu yapılan konu miras unsurlarının insan hayatı gibi kıymetli ve tek olabilme özelliğidir. Bu anlamda kültürel miras, zaman kavramı ile de mecazen ilişkilendirilebilir. Öyle ki; insan hayatı ve zaman gibi, miras unsurları da kendi zaman diliminde var olur ve bu dünyada maddi veya manevi bir iz olarak kalır. İnsanlar, bu miras varlıklarının var olduğu dönemi yeniden yaşayamaz veya ziyarette bulunamazlar. Ancak somut ve somut olmayan tüm tarihi kalıntılar, bu varlıkların ait oldukları ve/veya yaşadıkları zamanlar hakkında elde edilen bilgileri yorumlama ve anlama imkânı sunar. Böylelikle bu varlıkların bugüne kadar uzanan kalıntıları ve hikâyeleri, turizmde git gide önemini artıran bir disiplinin var olmasına da neden olmuştur.

Türkiye, sahip olduğu tarihi ve coğrafi değerlerle hem kültürel hem de turizm bağlamında avantajlı bir ülke konumundadır. Kültürel kaynak zenginliği, iklim koşulları, alternatif turizm ürünlerine elverişlilik, yaratıcı ve güçlü bir turizm endüstri potansiyeli, misafirperver yaklaşım ve geniş gastronomi kültürü gibi etmenler Türk turizminin güçlü yönleri arasında sayılabilecek olup bu kazanımlar bütünü, geliştirilmeye ve harekete geçirilmeye uygun bir alt yapıya sahiptir (Emekli, 2006).

2.6. Turizm Disiplininde Kültürel Miras Üzerine Gerçekleştirilen Çalışmalar

Kültür, modern turizm disiplininde tek başına bir turistik ürün olmayı başarmış durumdadır. Bu durumun nedeni de turistlerin kendi kültürleri dışında farklı insanların kültürlerini de görüp öğrenme ve/veya deneyimleme taleplerinin günden güne artmasıdır (Ar, 2015).

Kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasının önemine yönelik yapılan çalışmaların ivme kazandığı son yıllarda, turizm ile ilişkilendirilen araştırma ve geliştirmelerin de arttığı gözlemlenmektedir. Öyle ki; yıl boyunca turizmi gerçekleştirme niyetinde olan örgütler için kültürel miras unsurları kıymetli bir araç haline gelmiştir (Akpınar ve Mancı, 2019).

Bir toplumun yaşayış biçimini, değerlerini, inançlarını yansıtan ortak mirasın bir parçası olarak kabul edilen kültür (Avcı ve Memişoğlu, 2016) bağlamında özgün değerlerce zengin olan Türkiye'nin Dünya'da kendine özgü bir yer edinerek turizmini uluslararası bir boyuta kavuşturması, gelişme ve kalkınma anlamında önemli bir yer tutmaktadır (Avcıkurt, 2007). Türkiye, sahip olduğu kültürel miras unsurları ile birlikte turizm bağlamında çekiciliği yüksek bir ülke olarak görülmekte ve sahip olduğu bu değerlerin onu birçok alan ve sektörde ayrıcalıklı kıldığı düşünülmektedir. Bilişim ve iletişim teknolojisinin de hızla geliştiği modern dünya koşullarında, tanıtım ve reklam işbirlikleri ile sahip olunan bu mirasın turizm sektöründeki katkısının artırılması mümkündür. Buna rağmen, Türkiye bu disiplinde gelişmiş olan çoğu ülkeden daha fazla doğal, tarihi ve kültürel kaynağa sahip olduğu halde, bu anlamdaki bilinçli desteği yeterince alamadığı için turizmden aslında mümkün olan geri dönüşü hem maddi hem de manevi anlamda sağlayamamaktadır (Cengiz ve Kırkbir, 2007). Ancak son yıllarda turizm sahasının önemli bir dilimine hizmet eden kültürel mirasa ilişkin alanlarda gerçekleştirilen araştırma ve geliştirme çalışmalarının artırılarak bahsi geçen kazanımlara yönelik eylemlerin odak alındığı söylenebilmektedir.

Alan yazın taramasında konuya örnek teşkil ettiği düşünülen Karadoğan ve Yıldırım (2010)'ın çalışmalarında, Hassuni mağaralarının doğal ve kültürel açıdan öneminin vurgulanarak, sahip olduğu çevresel etmenlerle birlikte Hassuni mağaralarının hem doğal hem de kültürel tarihi açısından önemli bir turizm destinasyonu olabileceği sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda Türkiye, çevresel ve kültürel unsurlarca zengin birçok doğal yapıya sahiptir. Dolayısıyla, bu coğrafyanın turistik yöre ve ürün geliştirmeye yönelik geniş bir alt yapısının olduğu ve gerek bilimsel gerekse saha çalışmalarının artırılması ile ülke turizminin gelişimine katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Geliştirilen ve genişletilen çalışmalar sayesinde, kültürel miras varlıklarının olağan ve değerli getirileri ile birlikte turizmin; içinde bulunduğu güneş deniz kum etiketinden sıyrılarak (Ölçer Özünel, 2011) birçok disiplini içerisinde barındıran dinamik bir sektör haline geleceği düşünülmektedir. Bu bağlamda eğitimin yönlendirici ve güçlendirici gücünün farkındalığı ile birlikte gerçekleştirilen bilimsel

araştırmaların sayısı da artış göstermiştir. Örnek teşkil ettiği düşünölen Güneş ve Alagöz (2018)'ün çalışmalarında, turizm eğitimi alan bireylerin kültürel mirasa yönelik tutumları, Somut Kültürel Miras Tutum Ölçeği (Yeşilbursa, 2011) kullanılarak ölçölmüştür. Elde edilen bulgular ile araştırmaya katılan öğrencilerin, kültürel miras unsurlarına ilişkin tutumlarının olumlu ve yüksek seyrettiği belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin kültürel miras varlıkları ile geçmişin izlerini günümüze taşıyan hafıza mekânlarına karşı ilgi duyduklarını ve bu unsurlara yönelik korumacı bir yaklaşım sergiledikleri de ifade edilmiştir. Benzer şekilde turizm sektöründe aktif rol oynayacak olan turizm alanında önlisans eğitimi alan bireylerin kendi kültürel değerlerinin farkında olup olmadıklarını tespit etmek ve gelecekte kültürel değerleri koruma ve yaşatma konusundaki düşünölerini belirlemek amacıyla gerçekteşirilen Yıldırım Saçılık ve Toptaş (2017)'in çalışmalarında, fenomenoloji (olgu bilim) deseni kullanılmıştır. Elde edilen analiz verileri neticesinde, bireylerin dörtte birinin yaşadıkları bölgenin kültürel değerlerinin farkında oldukları, ancak bu kişilerin kültür turizmine ilişkin olarak bilgi düzeylerinin yetersiz olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların geriye kalan dörtte üçünün ise buldukları yörenin kültürel değerlerine ilişkin farkındalıkları ile birlikte çeşitli aktivite ve yöntemlerle kültürlerini yaşatma ve tanıtma düşünölerinin olduğu belirlenmiştir.

Turizm faköltesinde öğrenim gören bireylerin somut ve somut olmayan miras unsurlarına yönelik bilgi düzey ve deneyimlerini ortaya koymayı amaç edinen Bişkin ve Adabalı (2018)'nın araştırmalarında, bireylere kültürel mirası bilip bilmediklerine ve somut kültürel miras listesindeki yerleri ziyaret etme durumlarını nicel olarak ortaya koymaya yönelik sorular yöneltilmiştir. Elde edilen veriler ile birlikte, katılımcıların somut olmayan kültürel miraslar hakkındaki bilgi düzeylerinin, somut kültürel miras unsurlarına nazaran daha yüksek düzeyde olduğu ve turizm faköltesinin farklı bölümlerinde öğrenim gören bireylerin somut kültürel miras varlıklarına yönelik bilgi düzeylerinin farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca UNESCO Kültür Mirası Listesi'nde yer alan kültürel destinasyonlara ziyaret sayısı arttıka, katılımcıların bilgi düzeylerinin de arttığı durumu gözlemlenmiştir.

Yapılan alan yazın taramasında turizm disiplini altındaki kültürel miras çalışmalarına sıkça rastlanmamakla birlikte, bu anlamda gerçekleştirilen araştırmaların güncel tarihli olduğu söylenebilmektedir. Günden güne geliştirilen bilimsel çalışmaların fazlaştırılması ile hem kültürel miras hem de turizm disiplinleri için önem arz eden sürdürülebilirlik, koruma ve yaşatma olgularının saha çalışanları ve hatta toplumun her kesiminde yer alan bireyler tarafından daha iyi özümzeneceği düşünölmektedir.

2.7. Turizm Bağlamında Kültürel Miras Varlıklarının Korunması ve Sürdürülebilirliğinin Önemi

Modern dünyada günden güne artan ve dönüşen rekabet koşullarında ortaya çıkan teknolojik, ekonomik, sosyo-kültürel ve siyasal devinimler çerçevesinde, turizm sektöründeki tüketim kalıplarında da değişiklikler olduğu gözlenmiştir. Özellikle kültür faktörü, son zamanlarda bireylerin öncelikli bir seyahat etme nedenleri arasında olmaya başlamıştır. Geçmişteki medeniyetlerin yaşam biçimlerini, kültür izlerini görmek ve günümüze yansıyan maddi ve manevi miras unsurlarına tanıklık etmek gibi merak odaklı dürtüler, bireylerin kendi kültürleri dışındaki kültürlere de yönelmelerini sağlamıştır (Doğaner, 2013).

Sosyo-kültürel değerlerin ve doğal çevresel özelliklerin korunarak sürdürülebilirliğinin sağlanması en etken araç turizm olarak görölmektedir. Öyle ki; kültür, doğal tarih, kültürel miras unsurları, sanat eserleri, maddi ve manevi değerler gibi olgular turistik bir ürün olarak ziyaretçilerin hizmetine sunulan bir turizm anlayışıdır (Uygur Meydan ve Baykan, 2007). Ryan (2002), bu anlayışı destekleyen bir ifade ile kültür turizmini, yerel kültür ve değerlere saygılı, entelektüel ve nitelikli bir etkinlik biçimi olarak ele almaktadır.

Kültürel miras unsurları, tarihsel süreç içerisinde var olan, yaşatılan ve bilinçli olarak gelecek nesillere aktarılan varlıklardır. İnsanların günden güne artan bir yaklaşım ile ilgisini çeken bu kültürel öğelerin çevresinde kültür turizmi adı altında alternatif bir turizm türü gelişmiştir. Bu turizm türü, ekonomik katkısına nazaran daha çok evrensel ve toplumsal açıdan bütün paydaşları bağlayan sosyal faydaları ile ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda kültür turizminin katkıları iyi bir şekilde analiz edilmeli

ve fayda potansiyelinin artırılması için gerekli çalışmalar yerine getirilmelidir (Diker, 2016).

Doğa koşullarına bağlı kalmadan turizmi tüm yıla yaymak, turizme bir dinamizm ve süreklilik kazandırmak, ülke kültürünü yerli ve yabancı turistlere tanıtmak, sürdürülebilirlik bağlamında miras unsurlarını korumak ve geleceğe sahip olduğu özgün değerlerle birlikte aktarmak için kültürel miras varlıklarının yaşatılarak sahip çıkılması gerekmektedir (Bişkin ve Adabalı, 2018). Bu anlamda bireylerin tutum ve farkındalık düzeylerinin artırılması için toplumun her kesimine yönelik bilinçlendirme çalışmalarının gerçekleştirilerek, koruma ve yaşatma olgularına yönelik duyarlılığın yükseltilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Sürdürülebilir kültürel miras yönetimi; kültürel mirasın toplum ve çevre arasındaki ilişkinin uzun süreli ve sadece günümüz toplumu için değil gelecek nesiller için de yaşamasının sağlanabilmesi bakımından önemlidir. Bu bağlamda miras değerlerinin neden korunması gerektiği konusunda toplumsal bilinç sağlanmalı ve bu bilincin artırılması adına çalışmalar geliştirilmelidir. Sürdürülebilir yönetim yaklaşımı ile koruma bilincinin amacı; değeri toplumdaki soyutlamak değil, değeri topluma kazandırarak kültürel ve sosyal yaşamda yer edinmesini, ekonomik ve sosyal gelişmede kültürel miras değerinin katkıda bulunmasını sağlamaktır (Öksüz Kuşçuoğlu ve Taş, 2017).

Kültür turizminde oldukça önemli bir yere sahip olan kültürel miras unsurları, sürdürülebilirlik ilke ve politikaları ile geliştirilir ve koruma bilinci sağlanırsa, yerel ve kültürel değerlerin küreselleşme karşısında yok olması veya zarar görmesi engellenebilecektir (Uygur Meydan ve Baykan, 2007).

Genel ve nihai olarak kültürel miras; geçmiş ile gelecek arasında bir köprü görevi görmekte, bireysel ve toplumsal anlamda kimlik sorununu çözmekte, tarih ve aidiyet bilinci yaratmakta ve kuşaklararası iletişimi sağlamaktadır (Sarı, Kılıç, Güven ve Yaşar, 2020). Bu değerlerin insanlığın ortak mirası, diğer bir ifade ile evrensel bir niteliğe sahip olduğu ve bu çerçevede korunmaları gerektiği unutulmamalıdır (Kiper, 2004). Turizm disiplini ile bir sentez oluşturan ve ayrı düşünülmemeyen kültürel

miras; narin, kırılğan ve yok olma anlamında hassasiyet taşıyan bir unsurdur. Bu nedenle kültürel miras ve kültürel turizmin sürdürülebilirlik çalışmalarının alanı ve sayısı artırılarak bilinç ve tutum seviyesi yükseltilmelidir.

2.8. Metafor Kavramı

Metaforlar; algılanması ve özümsemesi zor kavramların benzetme ve ilişkilendirme yoluyla öğretilmek istenen terimlerin anlatılması olarak tanımlanmaktadır. Güncel çalışmalarda ve özellikle eğitim bilimleri alanında sıkça tercih edilen ve Yunan kökenli bir kavram olan metafor; bir deyim, sözcük veya kavramın o kavramdan farklı ama benzer somut/soyut bir varlık, obje veya eyleme dönüştürülerek (Kararımak ve Güloğlu, 2012) anlamlı bağlantısı olan bir başka ifade ile mecazi olarak anlatılması veya bireylerin karmaşık olarak adlandırabilecekleri tanımlamaları, açıklaması daha kolay olgularla kıyas ederek öğrenilmesi istenen terimlere karşı kalıcı ve kapsamlı bir anlayış geliştirilmesidir (Saban, Koçbeker ve Saban, 2006). Metaforla anlatım, bir düşünceyi veya kavramı daha kapsamlı, estetik, edebi, sanatsal anlatmanın bir yoludur (Yazçıçek, 2012). Metaforik yöntem kullanılarak yapılan çoğu araştırmaların sonucunda, bilginin kalıcılığına yapılan vurgu dikkat çekmekte olup özellikle öğrenim gören bireylerde bu yönteme sıkça başvurulmaktadır.

2.8.1. Metafor Analiz Yöntemi ile Gerçekleştirilen Çalışmalar

Öğrenme ve algı düzeyindeki olumlu etkisi nedeniyle bilimsel çalışmalarda yüksek oranda tercih edilen metaforik analiz yöntemi diğer disiplinlere nazaran eğitim bilimlerinde sıkça uygulanmıştır. Bu bağlamda açıklayıcı ve betimleyici bir örnek olarak bireylerin matematik ile ilk deneyimlerinde önemli bir yer tutacak sınıf öğretmen adaylarının matematik kavramına yönelik algıları; renk, besin türü, ulaşım aracı, oyun türü, mevsim ve canlı türü metaforları yardımıyla irdelenmeye çalışılmış ve ilgili veri toplama aracında, “Eğer matematik bir renk (besin türü, ulaşım aracı, oyun türü, mevsim ve canlı türü) olsaydı,..... olurdu. Çünkü.....” cümlelerini tamamlamaları istenmiştir (Güveli, İpek, Atasoy ve Güveli, 2011).

Göçer (2013)'ün çalışmasında, Erciyes Üniversitesi'nde öğrenim gören 64 Türkçe öğretmeni adayının kültür ve dil ilişkisine yönelik algıları fenomenoloji (olgu bilim) deseni kullanılarak ölçülmüştür. Bahsi geçen çalışmada öğretmen adayları dil ve kültür kavramlarının birbirinden ayrı düşünülmemeyeceği görüşünü vurgulamışlar ve dilin kültürle ilişkisinin yalnız bu iki kavram arasında olmadığını bu etkileşimin de toplum yararı açısından önemli kazanımlar getireceğini savunmuşlardır.

Benzer nitelikteki Gömleksiz (2013)'in çalışmasında, öğretmen adaylarının yabancı dil öğrenmeye yönelik ürettikleri metaforlar, geliştirilen 8 farklı kavramsal kategoride tasnif edilmiş ve adayların yabancı dile karşı olumlu bir bakış açısı ortaya koydukları görülmüştür. Doktora öğrencilerinin doktora eğitimi ve öğretim üyelerine yönelik metaforik algılarının ölçüldüğü bir araştırmanın sonuçları ile birlikte araştırmacıların önerileri, lisans üstü eğitim öğretimin gelişimine olumlu katkı sağlayacak niteliktedir (Limon ve Durnalı, 2018). Benzer şekilde coğrafya (Öztürk, 2007), tarih öğretmenliğine ilişkin inanç düzeyine (Özbaş ve Aktekin, 2013), pedagojik formasyon (Yapıcı ve Yapıcı, 2013) kavramlarına yönelik olarak eğitim bilimleri alanında yükseköğrenim gören bireylerin metaforik algı düzeyleri ölçülmüştür.

Üniversite öğrencilerinin küresel ısınma (Ateş ve Karatepe, 2013), üstün zekalı ve özel yetenekli öğrencilerin yabancı dil (Günay Beşkardeş, 2007), lise öğrencilerinin üniversite (Korkmaz ve Bağçeci, 2013), ortaokul öğrencilerinin düşünme (Demir ve Özmen, 2015), ilköğretim öğrencilerinin akademisyen (Polat, Apak ve Akdağ, 2013) kavramlarına ilişkin algı düzeyleri de yine metafor analiz yöntemi kullanılarak belirlenmiştir.

2.8.2. Turizm ve Turizm Disiplini Dâhilindeki Unsurlara İlişkin Metafor Analiz Yoluyla Gerçekleştirilen Çalışmalar

Eğitim-öğretim ve işletmecilik alanlarında oldukça sık tercih edilen metafor analiz yönteminin turizm disiplini altında yürütülen çalışmalarda sınırlı sayıda kullanıldığı görülmektedir.

Özder, Kaya ve Ünlü (2012)'nin çalışmalarında, Karabük ilindeki ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin turizm kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar fenomenoloji (olgu bilim) deseni ve içerik analiz tekniği ile incelenmiştir. Veri sonuçlarına göre öğrenciler, genel turizm anlayışının yanında Karabük ilinin tarihi ve kültürel değerlerini de içeren metaforlar geliştirmişlerdir.

Alan yazında örnek olarak nitelendirilebilecek Taş, Düz ve Ünlü (2016)'nin araştırmalarında, ortaöğretim öğrencilerinin alternatif turizm kavramına yönelik algılarının belirlenmesi amacıyla elde edilen metafor verileri; doğal güzellikler açısından, mekan ve ekonomik unsurlar açısından, çeşitlilik açısından, sosyal ve kültürel özellikler açısından ve genel bir algılama olarak beş farklı kategoride sınıflandırılmış ve ilgili dizin verilerinin alternatif turizmin gelişimi bağlamında önemi vurgulanmıştır.

Turizm kavramına ilişkin olarak turizm ve otel işletmeciliği önlisans programında öğrenim gören bireylere yönelik gerçekleştirilen Yıldırım Saçılık, Çevik ve Özkan (2016)'ın araştırmalarında, elde edilen verilere göre öğrencilerin metaforik algı düzeyleri; klasik algı, gelişim aracı algısı, finansal algı, canlı ve somut varlık algısı, eylem algısı, edebi değer algısı, tarihi ve kültürel algı, psikolojik algı ve sosyolojik algı şeklinde 9 kavramsal kategori altında toplanarak irdelenmiş ve üçte bir oranla katılımcıların turizm olgusuna eğlence, deniz-kum-güneş, tatil gibi klasik bir anlayışla yaklaştığı belirlenmiştir.

Turizm rehberliği öğrencilerinin “Türk Mutfağı” kavramına yönelik olarak algılarının belirlenmesi üzerine gerçekleştirilen bir çalışmada da geliştirilen metaforlara ilişkin 10 kategori oluşturulmuş ve olası olumsuz algıların giderilmesi açısından ilgili araştırmanın önemi vurgulanmıştır (Koroğlu, Manav ve Karaca, 2018). Benzer şekilde turizm rehberliği öğrencilerini kapsayan bir çalışmada, öğrencilerin “turizm rehberliği” mesleğine ilişkin algılarının benzetme yolu ile metafor analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırma dâhilindeki öğrencilerin turist rehberliği mesleğine ilişkin eğlenceli, bilgi veren, lider, sorun çözücü gibi olumlu metaforlar geliştirirken; düzensiz yaşam, yorucu vb. gibi olumsuz metaforlar geliştirdikleri görülmüştür. Katılımcıların görece olumlu algılarının yüksek

seyrettiği, olumsuz algılarının da mesleki farkındalık bağlamında olumlu değerlendirilebileceği durumu belirtilmiştir (Yenipınar, Bak, Çınar ve Birdir Sahilli, 2016).

Otel çalışanlarının turizm, barış ve turizm-barış ilişkisi bağlamındaki algılarının metafor analiz yöntemi ile belirlendiği Gümüş, Dilek ve Kulakoğlu Dilek (2016)'in çalışmalarında, konu edinen ilişkiye yönelik olarak ekonomik, duygusal, ilişkisel ve holistik algı olmak üzere dört kavramsal kategori oluşturulmuştur. Benzer şekilde “termal turizm” kavramına ilişkin olarak meslek lisesi ve meslek yüksekokul öğrencilerinin geliştirdiği metaforlar dört farklı kategoride tasnif edilmiş ve öğrencilerin termal turizm kavramını daha çok sağlık, turizm, yeraltı kaynağı ve ekonomik olarak algıladıkları görülmüştür (Bilgen, Şahin ve Karatepe, 2014).

Çetin, Karakuş ve Aksoy (2012)'un çalışmalarında, yabancı uyruklu öğrencilerin turizm kavramına ilişkin algıları belirlenmiştir. Araştırma neticesinde öğrencilerin algı düzeylerinin; cinsiyet, ailenin gelir durumu ve mezun olunan lise türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusu elde edilmiştir.

Turizm ve turizm ile ilişkilendirilen unsurlara yönelik gerçekleştirilen algı ve tutum çalışmalarına, öğrenim gören bireyler dışında yerel halkın bakış açısı da önemli sayılarak dâhil edilmiştir. Bu bağlamda metafor analiz yöntemi ile Şırnak'ta yaşayan yerel halkın turizm kavramına ilişkin algı düzeyleri belirlenmiştir (Ertaş, 2019). Çalışmada özellikle turizmin gelişmediği destinasyonlarda, halkın turizm algılarının ölçülmesi ve ölçüm sonuçlarına göre de ilgili tedbirlerin alınması gerektiği vurgulanmıştır. Ekonomik, sosyo-kültürel, duygusal, geleneksel, ilişkisel, çevresel ve alternatif algı kategorileri altında sınıflandırılan metaforlar incelendiğinde Şırnak'ta bulunan yerel halkın daha çok ekonomik anlamda metafor geliştirdikleri görülmüştür. Burada, bölgedeki işsizlik düzeyinin yüksek ve dolayısı ile de gelir seviyesinin düşük olduğu durumlarının etkisi büyüktür. Araştırmalardan elde edilen veri bulgularına göre turizme karşı geliştirilen bakış açısının, istihdam ve kalkınma bağlamında bir çözüm olacağı fikri ile paralellik gösterdiği belirtilmiştir (Ertaş, 2019; Ünlüönen ve Özekici, 2017).

Turizmin disiplinler arası bir alan olması, turizm faaliyetleri ve sağladığı faydaların bireyden bireye farklılık göstermesi gibi unsurlar, turizm kavramının bireylerin algı ve tutum düzeylerinde değişken bir yere sahip olmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda turizm alanında algı ve tutumun incelendiği önemli sayıda nicel araştırma bulunmasına rağmen konuya ilişkin zihinsel ve mecaz imgeleri ortaya koymayı amaçlayan metafor çalışmalarının sınırlı sayıda olduğu bilinmektedir (Yıldırım Saçılık, Çevik ve Özkan, 2016). Dolayısıyla turizm disiplininde turizm algısına yönelik metafor çalışmalarının yetersiz olduğu söylenebilir. Bu anlamda yapılan her bilimsel araştırma ve incelemenin, hem turizm hem de turizm ile ilişkili birçok disipline katkısı olacağı düşünülmektedir.

2.8.3.Kültürel Miras Unsurlarına İlişkin Metafor Analiz Yoluyla Gerçekleştirilen Çalışmalar

Metafor analizine ilişkin alan yazın incelendiğinde, çalışmaların görece eğitim bilimleri ve işletme disiplinlerinde fazla olduğu görülmektedir. Ancak farklı çalışma gruplarına da uygulanan bu yöntem, turizmde olduğu gibi kültürel miras alanında da sınırlı sayıda tercih edilmiştir.

Bozdoğan ve Sünbül (2016)'ün ortaöğretim öğrencilerine yönelik gerçekleştirdikleri çalışmalarında, katılımcıların Sosyal Bilgiler dersi içeriğinde oldukça önemli sayılan “müze” kavramına yönelik algı ve bakış açıları fenomenoloji deseni kullanılarak analiz edilmiştir. Öğrencilerin “müze” kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar; ‘eğiticilik ve öğreticilik rolü açısından müzeler’, ‘geçmiş bugüne bağlayan köprü açısından müzeler’ ve ‘bir mekâna benzeme açısından müzeler’ şeklinde sınıflandırılmıştır. Elde edilen veriler ışığında öğrencilerin “müze” kavramını, içinde kıymetli ve eşsiz tarihi eserler ile kalıntılarının bulunduğu ilgi çekici bir sanat galerisi ve geçmişten bugüne kadar uzanan bilgi ve kültür aktarma işlevi olan bir mekân olarak algıladıkları görülmüştür. Çalışmanın genel bir sonucu olarak da öğrencilerin algı düzeylerinin olumlu seyrettiği belirtilmiştir. Benzer şekilde ortaöğretim öğrenimi gören bireylerin katılımcı olarak ele alındığı Kılcan ve Akbaba (2013)'nın araştırmalarında, Sosyal Bilgiler 6. ve 7. sınıf öğretim programında yer alan kültürel mirasa duyarlılık değerinin sekizinci sınıf öğrencileri tarafından nasıl algılandığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda; öğrencilerin kültürel miras

kavramına karşılık geliştirdikleri metaforlar, çizdikleri resim/karikatürler ve o değere ilişkin öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler incelenerek analiz edilmiştir. Elde edilen veriler neticesinde; katılımcıların büyük bir çoğunluğunun kültürel mirasa duyarlılığı, “koruyan-kollayan” ve “dış etkenlere karşı koruduğu ve insanı aydınlattığı” şeklinde algıladıkları ve kültürel mirasa duyarlılığın “gösterilen öneme ve duyarlı olmaya bağlı olduğuna” ilişkin algılara sahip oldukları şeklinde yorumlanmıştır.

Selanik Ay ve Kurtdebe Fidan (2013); eğitim bilimleri alanında yüksek öğrenim gören bireylerin kültürel miras kavramına yönelik metaforik algılarını ölçmeyi amaçladıkları çalışmalarında, katılımcı öğretmen adaylarının kültürel mirasın toplum için en değerli ve vazgeçilmez bir unsur olduğu ve bu nedenle kıymet verilerek korunması gerektiğini düşündükleri sonucunu belirlemişlerdir. Ayrıca, öğretmen adayları, kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasındaki sorumluluklarının farkında olduklarını belirtmişlerdir. Eğitim bilimleri alanında yapılan çalışmalardan Gürgil’in (2017), öğretmen adaylarının halk kültürüne yönelik geliştirdikleri metafor analizi araştırması neticesinde halk kültürünün en değerli ve vazgeçilmez, bilgilendirici ve yönlendirici bir unsur olduğu vurgusu yapılmıştır.

Karaçanta (2013)’nın üniversite öğrencilerinin milli değerlere yönelik algılarını metaforlar yardımıyla ortaya çıkarmayı amaçladığı çalışmasında, bireylerden milli değerlere ilişkin metafor üretmeleri istenmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin; varoluş kaynağı olarak milli değerler, miras olarak milli değerler, toplumun birlikteliği olarak milli değerler ve olmazsa olmaz olarak milli değerler kategorilerinde metaforlar geliştirdikleri görülmüştür. Nihai olarak çalışmaya katılan bireylerin milli değerlere ilişkin olumlu tutuma sahip oldukları belirtilmiştir.

Turizm rehberliği eğitimi alan öğrencilerin kültürel miras kavramına ilişkin algılarının belirlendiği Köroğlu, Ulusoy Yıldırım ve Avcıkurt (2018)’un araştırmalarında, geliştirilen metaforlar ortak özellik ve nedenlerine göre altı kategoride sınıflandırılmıştır. Çalışmada kültürel miras kavramına yönelik olarak en fazla “hazine” metaforunun üretildiği ve genel olarak turist rehberi adaylarının kültürel miras hakkında bilgi sahibi olduğu görüşü belirtilmiştir.

Bu çalışmanın amaç ve kapsam nitelikleri bakımından benzer içerikte olduğu düşünölen Sarı vd. (2020)'nin çalışmalarında, Akdeniz Üniversitesi Turizm Faköltesi; Rekreasyon, Turizm Rehberliği, Turizm İşletmeciliği Bölümleri ile Edebiyat Faköltesi Coğrafya Bölümünde öğrenim gören ve müfredatlarında 'költürel miras' içerikli dersler bulunan öğrencilerin bu kavrama yönelik geliştirdikleri metaforlar incelenmiş ve bu metaforlar ortak özelliklerine göre altı grupta toplanmıştır. Araştırmada en fazla "gelenek-görenek" metaforunun geliştirildiği belirlenmiştir. Ayrıca ana konu ve gerekçelerin ışığında bütün öğrencilerin kültürel mirası değerli bir duygu, geçmişten geleceğe aktarılması gereken bir gelenek ve değer olarak gördüğu ve bu nedenle de ortak değerlerinin gelecek nesillere aktarılmasında üniversite öğrenimi gören bireylerin, sahiplenici bir tavır sergilemelerinin umut verici olduğu vurgulanmıştır.

Költür turizmi, turizm bağlamında kültürel miras ve ilgili diğer başlıkların yordamı ile birlikte metafor ve alan yazın dizininden oluşun ikinci bölüm; yükseköğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları ile kültürel miras kavramına ilişkin metaforik algıları üzerine gerçekleştirilen çalışma veri ve bulgularının yer aldığı üçüncü bölüm ile devam ederek, yorum ve önerilerle birlikte sonuçlandırılmıştır.

ÜÇÜNÇÜ BÖLÜM

YÜKSEKÖĞRENİM GÖREN BİREYLERİN SOMUT KÜLTÜREL MİRASA YÖNELİK TUTUMLARI İLE KÜLTÜREL MİRAS KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Amacı

Sürekli olarak gelişen ve dönüşen dünya standartlarında turizmin de yön ve şekil değiştirdiği düşünülürse bu bağlamda kültür turizminin alternatif turizm çeşitleri arasında önemli bir yere sahip olması olağan bir durumdur. Seyahat etme nedenlerinin değişkenlik gösterdiği, iletişim ve ulaşım olanaklarının arttığı günümüz koşullarında farklı kültürleri tanıma, deneyimleme ve öğrenme dürtüleri turizmin işlevselliğinde değişikliklerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Böylelikle bireyler; sadece kıyı turizmi için değil, kültürel turizm amacıyla da seyahat etme oranını artırmışlardır. Özgün ve tarihi değerlerce coğrafi konumu açısından oldukça zengin bir geçmişe sahip olan Türkiye'nin evrensel nitelikte kendine özgü bir yer edinerek turizmini uluslararası bir boyuta kavuşturması, ülkesel gelişme ve kalkınma anlamında önemli bir yer tutmaktadır (Avcıkurt, 2007).

Kültürel turizmin sürdürülebilirliği, kültürel miras unsurlarına yönelik dengeli yaklaşım bağlamında koruma ve yaşatma eylem planlarının geliştirilmesi ve miras varlıklarının dünden yarıya özgün nitelikte aktarılması ile mümkündür. Bu durum da koruma ve yaşatma bilincinin sağlanması ve ilgili sahalarda mesleki anlamda aktif rol oynayacak bireylerin algı ve tutum düzeylerinin yükseltilmesi gibi amaçları doğurmaktadır. Konu edinen ve vurgulanan ihtiyaçlara binaen bu çalışmanın amacı; araştırma kapsamındaki bireylerin kültürel miras kavramına yönelik metaforik

algıları ve somut kültürel miras unsurlarına ilişkin tutumlarının incelenerek mevcut durumlarının belirlenmesi ile birlikte kültürel mirasın korunması ve yaşatılması bağlamında sürece ilişkin iyileştirme ve/veya çözüm önerilerinin üretilmesidir.

3.2. Araştırmanın Gerekçesi

Türkiye, turizm açısından gelişmiş olan birçok ülkeden daha fazla doğal, tarihi ve kültürel kaynağa sahip olmasına rağmen bu anlamda bilinçli desteği yeterince alamadığı için turizm sektöründen aslında mümkün olan kalkınmayı da sağlayamamaktadır (Cengiz ve Kırkbir, 2007). Ekonomik kalkınmanın yanı sıra evrensel boyutta ülke prestijine de katkıda bulunan kültür turizminin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi bağlamında ülke yönetiminde söz sahibi olan yerel yönetimler kadar toplum içinde var olan bireylere de önemli görevler düşmektedir. Özellikle, turizm ve kültür disiplinleri ile bir bütün oluşturan meslek gruplarında aktif rol oynayacak bireylerin kuşaklar arası bir köprü niteliği taşıdığı düşünülürse, kültürel bilginin aktarılması ve öğretilmesi amaçlarına hizmet eden bu bireylerin kültürel mirasa ilişkin algı ve tutum düzeylerinin yüksek seyri büyük önem arz etmektedir. Bahsi geçen nedenler ışığında kültürel mirasa ilişkin doğrudan veya dolaylı olarak yükseköğrenim gören bireylerin kültürel saha içerisinde görev almaları ile birlikte maddi ve manevi kazanımlara hizmet edebilmesi için mevcut durum analizi yapılmasına ve varsa olası problemlere yönelik iyileştirme veya geliştirme önerilerinin vurgulanmasına gerek duyulmuştur. Bu araştırma ile kültürel miras içerikli doğrudan veya dolaylı olarak yükseköğrenim gören bireylerin kültürel mirasa ilişkin algı ve somut kültürel mirasa yönelik (SKMYT) tutumları belirlenmiş olup araştırma veri sonuç ve önerilerinin benzer çalışmalar dâhilinde alana, sektöre ve sahaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.3. Araştırma Soruları

Bu çalışmanın amacı; kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin kültürel miras kavramına ilişkin metaforik algıları ile somut kültürel mirasa yönelik tutumlarının incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumlarının incelendiği nicel araştırma kısmında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları ne düzeydedir?

2. Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?

3. Kültürel miras içerikli eğitim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları öğrenim görülen bölüme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?

4. Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları anne eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?

5. Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları baba eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?

6. Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları en uzun yaşanan ile göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?

7. Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?

8. Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları aylık gelire göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?

Bireylerin kültürel miras kavramına ilişkin metaforik algı düzeylerinin belirlendiği kısım, çalışmanın nitel araştırma bölümünü oluşturmaktadır. Bu kısımda bireylerden kültürel miras kavramına ilişkin bir metafor geliştirmeleri ve bu metaforu tanımlayıcı nitelikte açıklama yapmaları istenmiştir. Bu çerçevede bireylere, “Bana göre kültürel miras ... gibidir. Çünkü...” açık uçlu ifadesine yer verilmiştir. İlgili anket formunda demografik özelliklerin belirlenmesi amacıyla cinsiyet, yaş, öğrenim görülen bölüm veya program, anne ve baba eğitim düzeyi, yaşanan şehir ve gelir seviyesi soruları da yöneltilmiştir. Araştırma soruları oluşturulurken literatürde yer alan benzer çalışmalardan yararlanılmıştır (Güneş ve Alagöz, 2018; Yeşilbursa, 2011; Akkuş, Karaca ve Polat, 2015) Araştırma neticesinde, demografik bilgiler yordamıyla elde

edilen bulgular, alan yazındaki ilgili araştırma sonuçları ile karşılaştırmalı olarak yorumlanmıştır.

3.4. Araştırma Yöntemi

Araştırma; yükseköğrenim gören bireylerin, kültürel miras kavramına ilişkin algıları ile somut kültürel mirasa yönelik tutumlarını, nitel ve nicel yöntemler kullanılarak ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışma yöntemine ilişkin olarak; araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları konuları alt başlıklar halinde detaylandırılmıştır.

Araştırma, nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı ve karma yöntem olarak da adlandırılan bir analiz sistemi içermektedir. Yükseköğrenim gören bireylerin somut kültürel miras unsurlarına ilişkin tutumlarının ölçüldüğü bölüm çalışmanın nicel; kültürel miras kavramına ilişkin algıları doğrultusunda geliştirdikleri metaforların fenomenoloji (olgu bilim) deseni kullanılarak tasnif ve analiz edildiği bölüm ise çalışmanın nitel araştırma kısmını oluşturmaktadır. Çalışmada nicel veri toplama yöntemine ilişkin olarak elektronik anket tekniği kullanılmıştır.

3.4.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini yükseköğrenim eğitimleri dâhilinde doğrudan ya da dolaylı olarak kültürel miras içerikli ders gören bireyler oluşturmaktadır. Örneklem ise, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde Arkeoloji, Sanat Tarihi, Türk Halk Bilimi, Tarih, Turizm Rehberliği lisans bölümleri ile Mimari Restorasyon ve Kültürel Miras ve Turizm önlisans programlarında öğrenim gören bireylerden oluşmaktadır. Konu edinen yükseköğretim programlarına ilişkin ders içerikleri taranarak incelenmiş ve ilgili bölüm ve programlarda doğrudan veya dolaylı olarak kültürel miras içerikli ders paketlerinin varlığı tespit edilmiştir.

2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında kayıtlı olan her öğrencinin eğitime devam etmiyor olması, anket uygulamasının yapıldığı dönemde dünyada süregelen bir salgın (Covid-19) nedeniyle pandemi sürecinin var olması ve bu nedenle uzaktan

eğitim yürütülmesi gibi nedenlerden dolayı evrenin tamamına ulaşılamayacağından örneklem seğimine gidilmiş ve olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi (Ural ve Kılıç, 2005) tercih edilerek örneklem sayısı 355 olarak tespit edilmiştir.

3.4.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler anket formu ile elektronik ortamda toplanmıştır. Çalışmanın kapsamı gereği anket nitel ve nicel olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Nicel araştırma bölümünde somut kültürel mirasa ilişkin 28 maddelik tutum lęeđinden, nitel araştırma bölümünde ise kültürel miras kavramına ilişkin açık uçlu metaforik algı ifadesinden ve dolayısıyla da fenomenoloji (olgu bilim) deseninden yararlanılmıştır. Geliştirilmiş olan anketin uygulanabilirliği bağlamında soruların anlaşılır olup olmadığının tespiti için 30 katılımcıya ön test uygulanmış olup ilgili forma son hali verilmiş ve böylelikle ana uygulama aşamasına geçilmiştir. Anket formu rneği çalışmanın ekinde sunulmuş olup anket çalışması 2021 yılı Mart–Nisan aylarında gerçekleştirilmiştir.

3.4.2.1 Somut Kültürel Mirasa İlişkin Tutum lęeđi

Bu araştırmanın nicel kısmında bireylerin somut kültürel mirasa ilişkin tutumları ölçülmek istenmiştir. Bilimsel çalışmalarda tutum ifadesinin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç alt ögesine vurgu yapılmaktadır (Yeşilbursa, 2011). Bu bağlamda tutum kavramı; “bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu ya da olaya karşı deneyim, motivasyon ve bilgilerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki öneğilimi” olarak tanımlanmaktadır (Tavşancıl, 2002:71).

Bilişsel ge, bir bireyin tutum konusuna yönelik sahip olduğu inançları, bilgileri ve düşünceleri; duygusal ge, bireyin tutum konusuna ilişkin olumlu ya da olumsuz duygularını; davranışsal ge ise bireyin tutum konusuna yönelik açıkça verdiği tepkileri ve eylemleri ifade etmektedir (İnceoğlu, 2000; Kağıtçıbaşı, 1999).

Bireylerin tutumlarının önemli bir kısmı 12 ile 30 yaş arasındaki süreçte son şeklini almakta ve daha sonraları çok az değiştiği ifade edilmektedir. Tutamların karakteristik olarak yerleştiği bu dönem boyunca tutumların oluşmasında kültürel ve sosyal çevre, iletişim araçları ve eğitim etkenleri büyük rol oynamaktadır (Yeşilbursa, 2011; Tavşancıl, 2002). Bu bağlamda, bireyin çeşitli tutum konularına ilişkin tepkilerinin belirli kural ve hesaplamalara göre sayısal olarak değerlendirilmesi amacıyla tutum ölçekleri geliştirilmektedir. Başlıca tutum ölçekleri arasında da Bogardus, Thurstone, Likert ve Guttman ölçeklerinin bulunduğu söylenebilmektedir. Bu çalışmada tutumların ölçülmesi anlamında kolay ve kullanışlı olması, basit analize uygunluğu ve tek boyutluluğu sağlaması bakımında Likert tipi ölçek kullanılmıştır.

Bu araştırmada Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutum Ölçeği, Yeşilbursa (2011) tarafından doktora tezi dâhilinde geliştirilmiştir. Araştırmanın nicel araştırma kısmını oluşturan bu bölüm bireylerin demografik bilgilerine yönelik beş soru ile somut kültürel miras unsurlarına yönelik 28 ifadeden oluşmaktadır. Bu ifadeler; 1=Hiç katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum ve 5=Tamamen katılıyorum şeklinde 5’li Likert ile derecelendirilmiştir. Ölçeğin güvenilirliği için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmış ve ölçeğin güvenilir olduğuna karar verilmiştir. İlgili sayısal veriler geçerlik ve güvenilirlik başlıkları altında detaylandırılmıştır.

3.4.2.2. Kültürel Miras Algı Düzeyine İlişkin Metafor Ölçüm Aracı

Fenomenoloji (olgu bilim) deseni olarak adlandırılan araştırma yönteminde, farkında olunan ancak ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgular üzerinde durulmaktadır. Olgular; dünyada yaşanan olaylar, deneyimler, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi birçok şekilde ortaya çıkabilmekte ve hayatın olağan akışında çeşitli bir şekilde karşılaşılabilmektedir. Ancak bu durum, kavramların tam olarak anlaşıldığını ortaya koymamakla birlikte, olgu bilim; bireylerin tümüyle yabancı olmadığı ve aynı zamanda da anlamını tam olarak kavrayamadığı olguları araştırmayı ve öğretmeyi amaçlayan çalışmalar için uygun bir araştırma zemini oluşturmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırma formunun nitel kısmında, yükseköğrenimleri boyunca kültürel miras kavramına ilişkin doğrudan veya dolaylı eğitim gören bireylerin metaforik algı düzeylerinin tespiti amaçlanmış ve veri toplama aracı olarak yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. İlgili anket formunda katılımcılardan “Bana göre kültürel miras ... gibidir. Çünkü...” şeklinde verilen açık uçlu sorudaki boşlukları kendi ifadeleri ile doldurmaları istenmiştir. Açık uçlu ifadenin oluşturulmasında çeşitli kuramsal açıklamalardan ve ilişkili çalışmalardan yararlanılmıştır (Schmitt, 2005; Pitcher, 2013; Yıldırım Saçılık, Çevik ve Özkan, 2016; Köroğlu, Ulusoy Yıldırım ve Avcıkurt, 2018; Özder, Kaya ve Ünlü, 2012). İfadede yer alan “gibi” kelimesi metaforun konusunu, “çünkü” kelimesi ise konu edinen metafora yüklenen anlamı ve nedeni bulmaya yöneliktir (Pitcher, 2013). Böylelikle, bireylerin “kültürel miras” algısının ne olduğu ve katılımcılar tarafından geliştirilen metaforların hangi kategoriler altında toplanabileceği analiz edilmiştir.

3.4.2.3. Ölçeklerin Geçerlik ve Güvenirlik Analizleri

Anket formunda yer alan Somut Kültürel Mirasa İlişkin Tutum Ölçeği ile Kültürel Miras Kavramına İlişkin Metafor Ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik analizleri alt başlıklar, tablo ve hesaplama araçları ile dizin detaylarında sunulmuştur.

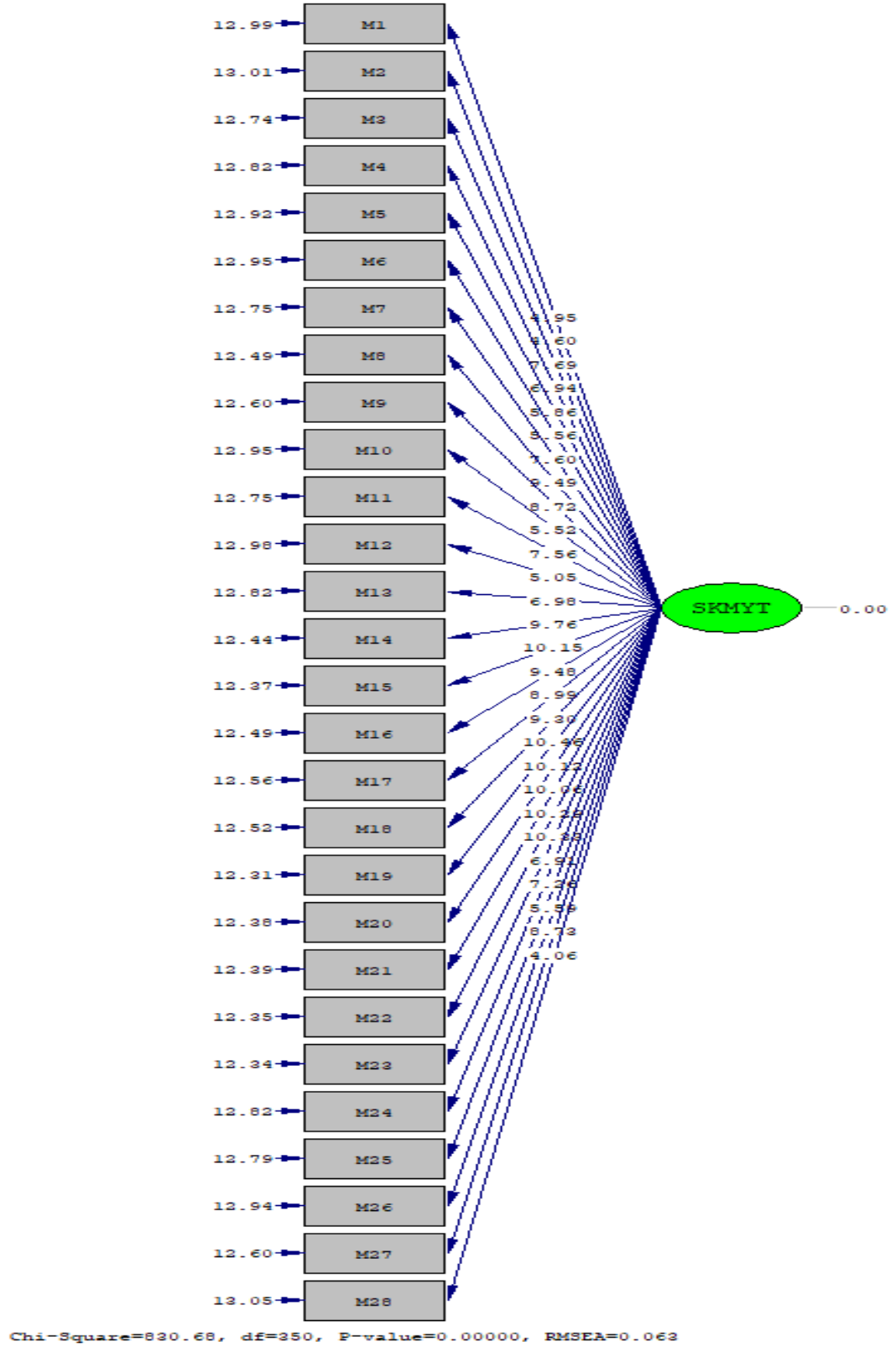
3.4.2.3.1. Somut Kültürel Mirasa İlişkin Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirliği

Yapı geçerliğini belirlemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır.

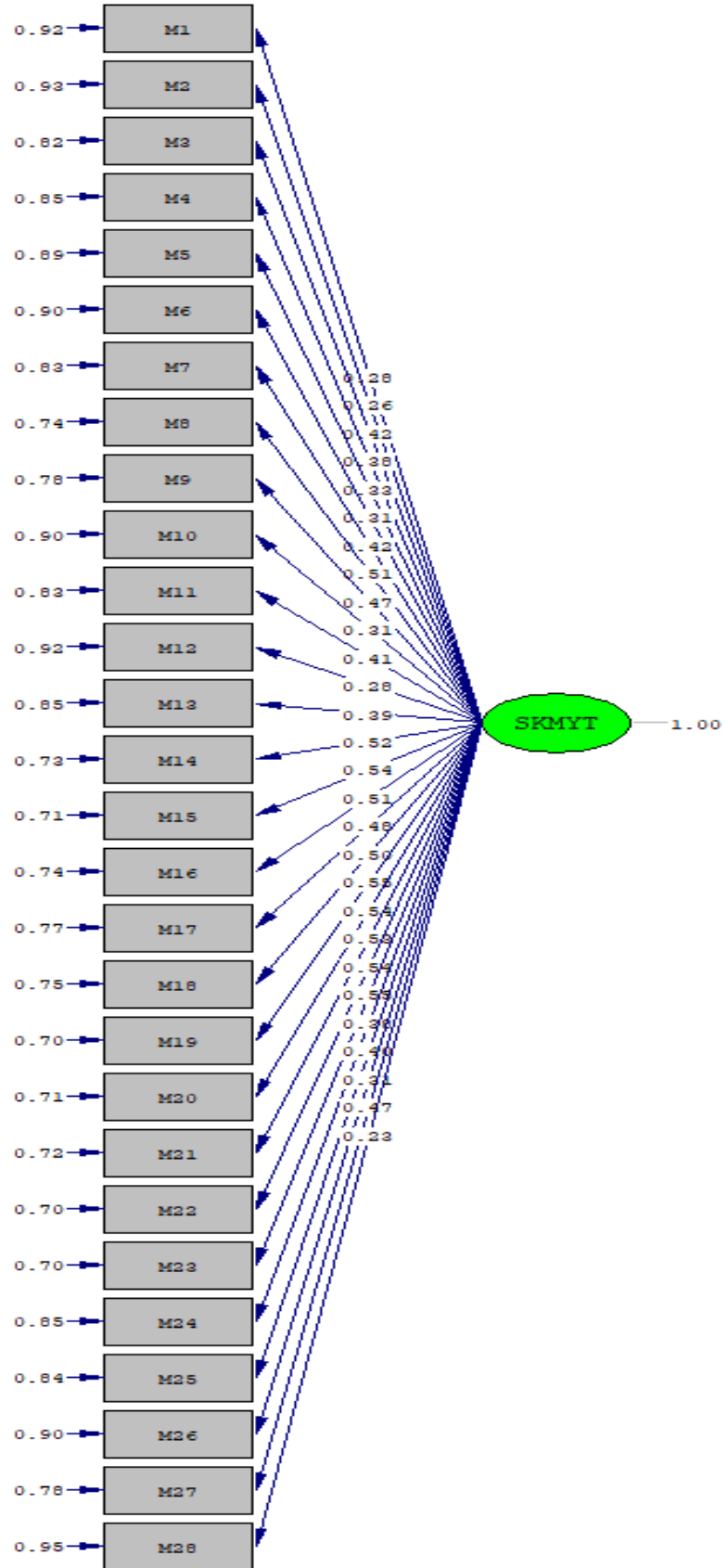
DFA için kullanılan sözdizimi:

SKMYT (Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutum)
Observed Variables
M1-M28
Covariance Matrix from File SKMYT.COV
Sample Size: 347
Latent Variables: SKMYT
Relationships:
M1-M28=SKMYT
Path Diagram
End of Problem

Şekil 3.1’de ve Şekil 3.2’de ölçek ile toplanan verilere uygulanan doğrulayıcı faktör analizi yol diyagramları sunulmuştur.

Şekil 3.1. Doğrulayıcı Faktör Analizi Yol Diyagramı (t Değerleri)

Chi-Square=830.68, df=350, P-value=0.00000, RMSEA=0.063

Şekil 3.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi Yol Diyagramı (Standardize Edilmiş Yük Değerleri)

Ölçeğin uyum indeksi değerleri Tablo 3.1’de sunulmuştur.

Tablo 3.1. Uyum İndeksi Değerleri

Uyum İndeksi	χ^2/sd	RMSEA	SRMR	IFI	NNFI	CFI
Değer	2.373	0.063	0.062	0.91	0.90	0.91

Tablo 3.1’deki uyum indeksleri incelendiğinde χ^2/sd oranının (830,68/350) 3’den küçük olması mükemmel uyumu gösterir (Kline, 2005). $RMSEA \leq 0.08$ iyi uyum kriterlerine karşılık gelmektedir (Steiger, 2007). SRMR’nin (≤ 0.08) iyi uyuma karşılık geldiğini göstermektedir (Brown, 2006: aktaran Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). 0.90 ve üzeri IFI, NNFI ve CFI indeksleri iyi uyumu gösterir (Tabachnick ve Fidell, 2001). Analizler sonucunda elde edilen geçerlik kanıtları (uyum indeksi değerleri, standartlaştırılmış faktör yükleri, açıklanan varyans, hata varyansı ve t değerleri) birlikte ele alındığında incelenen modelin uyumlu olduğu görülmektedir.

Çalışmada kullanılan ölçek ile elde edilen verilere ilişkin güvenilirlik kanıtı Cronbach alfa iç tutarlılık katsayı ve madde toplam korelasyonları ile belirlenmiştir. Somut Kültürel Miras Tutum Ölçeği’ne ilişkin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayı 0,810 olarak hesaplanmıştır. Hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı incelendiğinde elde edilen verilerin güvenilirlik derecesinin yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır (Özdamar, 2004).

3.4.2.3.2. Kültürel Miras Algı Düzeyine İlişkin Metafor Ölçüm Aracının Geçerlik ve Güvenirliği

Elde edilen verilerin detaylı olarak incelenmesi, rapor edilmesi ve araştırmacının vardığı bulgulara açıkça yer vermesi araştırmanın geçerlik bakımından önemli ölçütlerinden biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada toplanan verilerin geçerliğinin sağlanması için kapsamlı bir veri analiz süreci gerçekleştirilmiş ve belirlenen kategoriler içerisinde yer alan metaforların tümü bulgu ve analiz kısımlarında belirtilmiştir. Verilerin güvenilirliğine yönelik olarak da Miles ve Huberman (1994)’ın “görüş birliği ve görüş ayrılığı formülü” (Güvenirlik katsayısı= Kodlanan ve üzerinde görüş birliği sağlanan kod sayısı/Görüş birliği sağlanan kod

sayısı + Görüş birliği sağlanmayan kod sayısı) kullanılmıştır. Derecelendirilenler arası güvenilirlik olarak da adlandırılan bu yöntem ile ayrı ayrı analizlerin gerçekleştirilerek, metaforların kavramsal kategorilerine tasnif işleminden sonra, turizm ve kültürel miras alanından üç uzman görüşüne başvurulmuş ve belirlenen metaforların 8 kategori altında eşleştirilmesi istenmiştir. Katılımcılar tarafından üretilen 154 metafordan 142 tanesinde görüş birliği sağlanmış, 12 tanesinde görüş ayrılığı gözlenmiştir. Nitel çalışmalarda, araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90 ve üzeri seyrettiği durumlarda güvenilirlik kabulü sağlanmış olmaktadır (Saban, 2008). Bahsi geçen formüle göre çalışmanın güvenilirliği $((142/(142+12) \times 100) \% 92$ olarak hesaplanmış ve araştırma güvenilir kabul edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

3.5.1. Nicel Verilerin Analiz ve Yöntem Dizini

Bu çalışma kültürel miras içerikli öğrenim görmüş olan 355 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Toplanan verilerin demografik değişkenlere göre dağılımları sırasıyla Tablo 3.2, Tablo 3.3, Tablo 3.4, Tablo 3.5 ve Tablo 3.6'da sunulmuştur.

Tablo 3.2. Cinsiyete Göre Dağılım

	f	%
Kadın	226	63,7
Erkek	129	36,3
Toplam	355	100,0

Tablo 3.2 incelendiğinde katılımcıların 226'sının kadın (%63,7), 129'unun erkek (%36,3) olduğu görülmektedir.

Tablo 3.3. Öğrenim Görülen Bölüme Göre Dağılım

	f	%
Arkeoloji	66	18,6
Kültürel miras ve turizm	46	13,0
Mimari Restorasyon	37	10,4
Sanat Tarihi	52	14,6
Tarih	52	14,6
Turizm Rehberliği	60	16,9
Türk Halk Bilimi	42	11,8
Toplam	355	100,0

Tablo 3.3 incelendiğinde veri toplanan bireylerin 66'sı (%18,6) arkeoloji, 46'sı (%13) kültürel miras ve turizm, 37'sinin (%10,4) mimari restorasyon, 52'sinin (%14,6) sanat tarihi, 52'sinin (%14,6) tarih, 60'ının (%16,9) turizm rehberliği ve 42'sinin (%11,8) Türk halk bilimi öğrenimi gördüğü görülmektedir.

Tablo 3.4. Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılım

	f	%
İlkokul	176	49,6
Ortaokul	44	12,4
Lise	97	27,3
Üniversite	36	10,1
Lisansüstü	1	,3
Kayıp veri	1	,3
Toplam	355	100,0

Tablo 3.4 incelendiğinde veri toplanan bireylerin anne eğitim durumlarında 176 (%49,6) ilkokul, 44 (%12,4) ortaokul, 97 (%27,3) lise, 36 (%10,1) üniversite, 1 (%0,3) lisansüstü olduğu görülmektedir.

Tablo 3.5. Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

	f	%
İlkokul	94	26,5
Ortaokul	56	15,8
Lise	116	32,7
Üniversite	84	23,7
Lisansüstü	5	1,4
Toplam	355	100,0

Tablo 3.5 incelendiğinde veri toplanan bireylerin baba eğitim durumlarında 94 (%26,5) ilkokul, 56 (%15,8) ortaokul, 116 (%32,7) lise, 84 (%23,7) üniversite, 5 (%1,4) lisansüstü olduğu görülmektedir.

Tablo 3.6. En Uzun Yaşanılan İle Göre Dağılım

	f	%
Büyükşehir	251	70,7
Şehir	104	29,3

Tablo 3.6 incelendiğinde veri toplanan bireylerin, en uzun yaşadıkları yer ifadelerinden 251 (%70,7)'inin büyükşehir, 104 (%29,3)'ünün şehir olduğu belirlenmiştir.

Verilerin analizine başlamadan önce olumsuz maddeler ters kodlanmıştır. Veri setinde kayıp veri bulunmamaktadır. Uç değer olduğu tespit edilen 5, 19, 32, 135, 222, 240, 253 ve 268 denek numaralı kişiler veri setinden çıkarılmıştır. Verilerin analizine 347 katılımcının verisi ile devam edilmiştir. Toplanan verilerin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır, güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach alfa içi tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır.

Çalışmanın birinci alt araştırma problemi olan “Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları ne düzeydedir? ” sorusuna yanıt aramak amacıyla ortalama ve standart sapmalar hesaplanmıştır (bkz. Tablo 3.14).

Tablo 3.14 incelendiğinde, 28 maddelik ölçekten alınabilecek minimum puan 28, maksimum puan 140'iken, bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutum ortalamalarının 130,59 puan, alınan minimum puanın 102 maksimum puanın ise 140 olduğu görülmektedir. Ortalamaların 28-140 puan aralığında ele alınmasının nedeni, gruplar arasındaki farklılıkların daha belirgin şekilde değerlendirilebilmesinden ileri gelmekte olup alan yazında benzer ortalama yönteminin kullanıldığı çalışma ve referans kaynaklar da mevcuttur (Yeşilbursa, 2011; Ablak, Dikmenli ve Çetin, 2014; Ocak ve Hocaoglu, 2014; Şahin ve Gülleroğlu, 2013). Puanlar 1-5 Likert tipi puan aralıklarına çevrildiğinde (Toplam Puan/Ölçek Madde Sayısı) ortalamasının 4,5

olduğu görülmektedir. Ortalamanın yüksek olma sebebinin çalışmada veri toplanan grubun kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerden oluşması olduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın ikinci alt araştırma problemi olan “Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ölçekten alınan toplam puanların dağılımların normalliği cinsiyet alt grupları için incelenmiş ve sonuçlar Tablo 3.7’de sunulmuştur.

Tablo 3.7. Ölçekten Alınan Toplam Puanların Cinsiyet Alt Gruplarında Dağılımlarının Normalliği

	Kadın	Erkek
N	221	126
Ortalama	131.15	129.62
Medyan	132.00	131.00
Mod	140.00	140.00
Std. Sapma	7.21	8.318
Varyans	52.02	69.18
Çarpıklık Katsayısı	-.814	-.942
Çarpıklık K. Std. Hatası	.164	.216
Basıklık Katsayısı	.247	.717
Basıklık K. Std. Hatası	.326	.428
Rani	33.00	38.00
Minimum	107.00	102.00
Maksimum	140.00	140.00

Tablo 3.7 incelendiğinde ortalama, mod ve medyan değerlerinin birbirine yakın olduğu, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 aralığında olduğu görülmektedir. Bu durum dağılımların normal dağılımdan çok farklılaşmadığını göstermektedir (Hair, Black, Babin ve Anderson, 2014). Bu nedenle fark analizinde parametrik tekniklerden ilişkisiz örneklem t testi kullanılmıştır.

Çalışmanın üçüncü alt araştırma problemi olan “Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları bölüme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ölçekten alınan toplam puanların dağılımların normalliği bölüm alt grupları için incelenmiş ve sonuçlar Tablo 3.8’de sunulmuştur.

Tablo 3.8. Ölçekten Alınan Toplam Puanların Öğrenim Görülen Bölüm Alt Gruplarında Dağılımlarının Normallliği

	Arkeoloji	Kültürel Miras ve Turizm	Mimari Restorasyon	Sanat Tarihi	Tarih	Turizm Rehberliği	Türk Halk Bilimi
N	64	46	36	50	51	59	41
Ortalama	130,25	134,28	130,75	130,12	132,39	127,75	129,29
Medyan	129,50	136,00	132,00	130,50	134,00	129,00	131,00
Mod	128,00	140,00	134,00	128,00	137,00	128,00	129,00
Std. Sapma	6,97	6,05	6,03	7,73	7,31	9,60	7,05
Varyans	48,64	36,56	36,36	59,78	53,40	92,23	49,76
Çarpıklık Katsayısı	-0,66	-1,05	-0,77	-0,92	-1,21	-0,64	-0,70
Çarpıklık K. Std. Hatası	0,30	0,35	0,39	0,34	0,33	0,31	0,37
Basıklık Katsayısı	1,30	0,42	0,06	0,49	1,24	-0,35	0,31
Basıklık K. Std. Hatası	0,59	0,69	0,77	0,66	0,66	0,61	0,72
Ranj	35,00	23,00	24,00	33,00	32,00	38,00	30,00
Minimum	105,00	117,00	116,00	107,00	108,00	102,00	110,00
Maksimum	140,00	140,00	140,00	140,00	140,00	140,00	140,00

Tablo 3.8 incelendiğinde ortalama, mod ve medyan değerlerinin birbirine yakın olmasına rağmen, Kültürel Miras ve Turizm ile Tarih bölümlerinde çarpıklık katsayılarının, Arkeoloji ile Tarih bölümlerinde basıklık katsayılarının ± 1 aralığının dışında olduğu görülmektedir. Bu durum bazı alt gruplarda dağılımların normal dağılımdan farklılaştığını göstermektedir (Hair vd., 2014). Bu nedenle fark analizinde parametrik olmayan tekniklerden Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Çalışmanın dördüncü alt araştırma problemi olan “Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları anne eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ölçekten alınan toplam puanların dağılımların normallliği anne eğitim düzeyi alt grupları için incelenmiş ve sonuçlar Tablo 3.9’da sunulmuştur.

Tablo 3.9. Ölçekten Alınan Toplam Puanların Anne Eğitim Düzeyi Alt Gruplarında Dağılımlarının Normallığı

	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite
N	171	43	96	35
Ortalama	130,68	130,67	130,25	130,71
Medyan	132,00	131,00	131,00	132,00
Mod	140,00	134,00	140,00	132,00
Std. Sapma	7,93	5,51	8,04	7,85
Varyans	62,81	30,32	64,57	61,56
Çarpıklık Katsayısı	-1,04	-0,24	-0,75	-0,86
Çarpıklık K. Std. Hatası	0,19	0,36	0,25	0,40
Basıklık Katsayısı	0,98	-0,63	-0,04	0,31
Basıklık K. Std. Hatası	0,37	0,71	0,49	0,78
Ranj	38,00	20,00	32,00	31,00
Minimum	102,00	120,00	108,00	109,00
Maksimum	140,00	140,00	140,00	140,00

Tablo 3.9 incelendiğinde ortalama, mod ve medyan değerlerinin birbirine yakın olduğu, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 aralığında olduğu görülmektedir. Bu durum dağılımların normal dağılımdan çok farklılaşmadığını göstermektedir (Hair vd., 2014). Bu nedenle fark analizinde parametrik tekniklerden ANOVA kullanılmıştır.

Çalışmanın beşinci alt araştırma problemi olan “Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları baba eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ölçekten alınan toplam puanların dağılımların normallığı baba eğitim düzeyi alt grupları için incelenmiş ve sonuçlar Tablo 3.10’da sunulmuştur.

Tablo 3.10. Ölçekten Alınan Toplam Puanların Baba Eğitim Düzeyi Alt Gruplarında Dağılımlarının Normalliği

	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite
N	90	54	116	82
Ortalama	130,92	132,22	129,71	130,41
Medyan	131,00	134,00	130,00	132,00
Mod	131,00	137,00	128,00	140,00
Std. Sapma	8,04	7,09	7,42	7,99
Varyans	64,59	50,25	55,06	63,85
Çarpıklık Katsayısı	-1,38	-1,19	-0,56	-0,73
Çarpıklık K. Std. Hatası	0,25	0,33	0,23	0,27
Basıklık Katsayısı	2,09	1,22	0,06	-0,15
Basıklık K. Std. Hatası	0,50	0,64	0,45	0,53
Ranj	38,00	31,00	33,00	32,00
Minimum	102,00	109,00	107,00	108,00
Maksimum	140,00	140,00	140,00	140,00

Tablo 3.10 incelendiğinde ortalama, mod ve medyan değerlerinin birbirine yakın olmasına rağmen, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ilkokul ve ortaokul gruplarında ± 1 aralığının dışında olduğu görülmektedir. Bu durum bazı alt gruplarda dağılımların normal dağılımdan farklılaştığını göstermektedir (Hair vd., 2014). Bu nedenle fark analizinde parametrik olmayan tekniklerden Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Çalışmanın altıncı alt araştırma problemi olan “Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları en uzun yaşanan ile göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ölçekten alınan toplam puanların dağılımların normalliği en uzun yaşanan il alt grupları için incelenmiş ve sonuçlar Tablo 3.11’de sunulmuştur.

Tablo 3.11. Ölçekten Alınan Toplam Puanların En Uzun Yaşanılan Şehir
Alt Gruplarında Dağılımlarının Normalliği

	Büyükşehir	Şehir
N	247	100
Ortalama	131,34	128,74
Medyan	133,00	129,00
Mod	140,00	129,00
Std. Sapma	7,53	7,67
Varyans	56,77	58,90
Çarpıklık Katsayısı	-0,94	-0,91
Çarpıklık K. Std. Hatası	0,16	0,24
Basıklık Katsayısı	0,55	0,94
Basıklık K. Std. Hatası	0,31	0,48
Ranj	38,00	35,00
Minimum	102,00	105,00
Maksimum	140,00	140,00

Tablo 3.11 incelendiğinde ortalama, mod ve medyan değerlerinin birbirine yakın olduğu, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 aralığında olduğu görülmektedir. Bu durum dağılımların normal dağılımdan çok farklılaşmadığını göstermektedir (Hair vd., 2014). Bu nedenle fark analizinde parametrik tekniklerden ilişkisiz örneklem t testi kullanılmıştır.

Çalışmanın yedinci alt araştırma problemi olan “Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ölçekten alınan toplam puanların dağılımların normalliği yaşa göre oluşturulan alt gruplar için incelenmiş ve sonuçlar Tablo 3.12’de sunulmuştur.

Tablo 3.12. Ölçekten Alınan Toplam Puanların Yaş Grubu Alt Gruplarında Dağılımlarının Normalliği

	20 yaş altı	21-25 yaş	25 yaş üstü
N	25	149	93
Ortalama	128,13	131,44	132,02
Medyan	129,00	132,00	133,00
Mod	128,00	140,00	140,00
Std. Sapma	8,35	7,26	6,83
Varyans	69,69	52,76	46,65
Çarpıklık Katsayısı	-0,54	-1,17	-0,89
Çarpıklık K. Std. Hatası	0,24	0,20	0,25
Basıklık Katsayısı	-0,17	1,60	0,71
Basıklık K. Std. Hatası	0,47	0,40	0,50
Ranj	38,00	35,00	32,00
Minimum	102,00	105,00	108,00
Maksimum	140,00	140,00	140,00

Tablo 3.12 incelendiğinde ortalama, mod ve medyan değerlerinin birbirine yakın olmasına rağmen, 21-25 yaş arasında olanların çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 aralığının dışında olduğu görülmektedir. Bu durum 21-25 yaş arasında olanların dağılımların normal dağılımdan farklılaştığını göstermektedir (Hair vd., 2014). Bu nedenle fark analizinde parametrik olmayan tekniklerden Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Çalışmanın sekizinci alt araştırma problemi olan “Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları aylık gelire göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ölçekten alınan toplam puanların dağılımların normalliği gelire göre oluşturulan alt gruplar için incelenmiş ve sonuçlar Tablo 3.13’te sunulmuştur.

Tablo 3.13. Ölçekten Alınan Toplam Puanların Gelir Düzeyi Alt Gruplarında Dağılımlarının Normalliği

	2500 TL altı	2501 TL- 3500 TL	3501 TL- 4500 TL	4501 TL- 5500 TL	5501 TL- 6500 TL	6500 TL'den fazla
N	81	76	45	46	37	62
Ortalama	129,47	131,76	128,87	129,54	131,84	131,92
Medyan	131,00	132,50	130,00	131,00	132,00	132,50
Mod	140,00	137,00	134,00	140,00	134,00	139,00
Std. Sapma	8,76	6,86	7,70	8,57	5,37	7,12
Varyans	76,70	47,12	59,35	73,45	28,86	50,76
Çarpıklık Katsayısı	-0,83	-1,29	-0,72	-0,84	-0,36	-0,52
Çarpıklık K. Std. Hatası	0,27	0,28	0,35	0,35	0,39	0,30
Basıklık Katsayısı	0,19	2,38	0,46	0,10	-0,14	-0,95
Basıklık K. Std. Hatası	0,53	0,55	0,70	0,69	0,76	0,60
Ranj	38,00	35,00	33,00	32,00	22,00	23,00
Minimum	102,00	105,00	107,00	108,00	118,00	117,00
Maksimum	140,00	140,00	140,00	140,00	140,00	140,00

Tablo 3.13 incelendiğinde ortalama, mod ve medyan değerlerinin birbirine yakın olmasına rağmen, 2501 TL-3500 TL arasında geliri olanların çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 aralığının dışında olduğu görülmektedir. Bu durum 2501 TL-3500 TL arasında geliri olanların dağılımların normal dağılımdan farklılaştığını göstermektedir (Hair vd., 2014). Bu nedenle fark analizinde parametrik olmayan tekniklerden Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

3.5.2. Nitel Verilerin Analiz ve Yöntem Dizini

Çalışmanın metafor analiz bölümü beş aşamada gerçekleştirilmiştir. Bunlar; kodlama ve ayıklama, kategori geliştirme, geçerlik ve güvenilirlik, verilerin analizi ve verilerin yorumlanması aşamalarıdır (Koroğlu, Ulusoy Yıldırım ve Avcıkurt, 2018; Tortop, 2013; Yıldırım Saçılık, Çevik ve Özkan, 2016; Koroğlu, Manav ve Karaca, 2018).

Metafor kodlama ve ayıklama aşamasında, çalışmada yer alan metaforların belirgin bir şekilde ifade edilip edilmediğine bakılarak, her bir katılımcının formda dile getirdiği metafor kodlanmıştır. Devamında katılımcıların formları incelenerek değere

ilişkin metaforun yer aldığı ancak gerekçesi bulunmayan formlar veya belirtilen değere ilişkin herhangi bir metaforun geliştirilmediği formlar araştırma dışında bırakılmıştır. Nihai olarak 392 form içinden 355 adet geçerli metafor olduğu tespit edilmiştir.

Kategori geliştirme aşamasında, formlarda yer alan kültürel miras kavramına ilişkin geliştirilen metaforlar, katılımcıların oluşturdukları metaforun gerekçesine bakılarak tasnif edilmiştir. Kültürel miras içerikli öğrenim gören yükseköğrenim bireylerinin kültürel miras kavramına yönelik geliştirdikleri metaforlar nedenleri de göz önünde bulundurularak sekiz kategoride ele alınmıştır. Bunlar; “önem açısından kültürel miras”, “yaşamsal değerler açısından kültürel miras”, “tarihi açıdan kültürel miras”, “tabiat, iklim ve evren unsurları açısından kültürel miras”, “toplumsal değerler açısından kültürel miras”, “aydınlatıcı ve yön gösterici bir unsur olarak kültürel miras”, “soyut anlam değerleri açısından kültürel miras” ve “diğer kültürel miras metaforları” kategorileridir (Köroğlu, Ulusoy Yıldırım ve Avcıkurt, 2018; Selanik Ay ve Kurtdede Fidan, 2013). Kategoriler belirlenirken, metafor ve metaforun dayandığı gerekçe ile arasındaki anlam bağı göz önünde bulundurulmuştur.

Önem açısından kültürel miras kısmında bireylerin kıymetli görerek korunması gerektiğini düşündükleri görece maddi değerleri yüksek metaforlar, yaşamsal değerler açısından kültürel miras kısmında bireysel, zaruri ve yoksunluğu durumunda hayati tehlike taşıyabilecek unsurlardan oluşan metaforlar, tarihi açıdan kültürel miras kısmında geçmiş yaşanmışlıklar ve kültürler hakkında bilgi vermesi ve toplumun tamamına hizmet etmesi motivasyonlarını içeren metaforlar, tabiat iklim ve evren unsurları açısından kültürel miras kısmında önemli sayılan, göze güzel ve renkli gelen doğa varlıkları, iklim ve iklimi etkileyen unsurlar ile evren kavramlarından oluşan metaforlar, toplumsal değerler açısından kültürel miras kısmında toplumu ilgilendiren ve bütünü ortak paydası olarak kabul edilen kavramlardan oluşan metaforlar, aydınlatıcı ve yön gösterici bir unsur olarak kültürel miras kısmında geçmişin yansıması ve geleceğe yol göstermesi, bilinmezlikleri biliniyor kılması gibi ifadelerden oluşan metaforlar, soyut anlam değerleri açısından kültürel miras kısmında maddi olmayan, mana içerikli ve zaman ve dünya değerlerinin dışında soyut kavramlardan oluşan metaforlar, diğer kültürel miras

metaforları kısmında ise kategori tasniflerinin dışında kalan ve herhangi bir sınıflandırmaya tabi olmayabileceği düşünülen metaforlar yer almaktadır.

Toplumsal değerler açısından kültürel miras kategorisi 32 metafor ile en fazla metafor geliştirilen kategoridir. Bu sıralamayı 24 metafor ile soyut anlam değerleri açısından kültürel miras, 19’ar metafor ile önem açısından kültürel miras ve aydınlatıcı/yön gösterici bir unsur olarak kültürel miras, 16 metafor ile diğer kültürel miras metaforları kategorisi, 15’er metafor ile tarihi açıdan kültürel miras ve yaşamsal değerler açısından kültürel miras, son olarak da 14 metafor ile tabiat, iklim ve evren açısından kültürel miras kategorisi takip etmektedir.

3.6. Yükseköğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Bireylerin Somut Kültürel Miras Unsurlarına Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın birinci alt araştırma problemi olan “Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları ne düzeydedir? ” sorusuna yanıt aramak amacıyla betimsel istatistikler hesaplanmıştır ve Tablo 3.14’te sunulmuştur.

Tablo 3.14. SKMYT Ölçeğine Ait Ortalamalar ve Standart Sapmalar

	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Std. Sapma
SKMYT	347	102,00	140,00	130,59	7,66
1-5 aralığı	347	3,52	4,83	4,50	,26

Tablo 3.14 incelendiğinde, 28 maddelik ölçekten alınabilecek minimum puan 28, maksimum puan 140’iken, bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutum ortalamalarının 130,59 puan, alınan minimum puanın 102 maksimum puanın ise 140 olduğu görülmektedir. Puanlar 1-5 Likert tipi puan aralıklarına çevrildiğinde 1-5 ortalamasının 4,5 olduğu görülmektedir. Ortalamanın yüksek olma sebebinin çalışmada veri toplanan grubun kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerden oluşması olduğu düşünülmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın ikinci alt araştırma problemi olan “Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları cinsiyete göre istatistiksel olarak

anlamli farklilik gostermede midir?" sorusuna yanit aramak amaciyla iliskisiz ornklemler t testi yapilmistir ve sonuclar Tablo 3.15'te sunulmustur.

Tablo 3.15. Cinsiyete Gore Farklar

Cinsiyet	N	\bar{X}	Std. Sapma	t	sd	p
Kadin	221	131,1493	7,21239	1,796	345	0,073
Erkek	126	129,6190	8,31755			
Toplam	347					

Tablo 3.15 incelendiginde, kulturel miras icerikli ogrenim goren bireylerin somut kulturel mirasa yonelik tutumlarini cinsiyete gore istatistiksel olarak anlamlili farklilik gostermemektedir ($t_{(345)}= 1.796, p>0.05$).

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın üçüncü alt araştırma problemi olan "Kültürel miras icerikli ogrenim goren bireylerin somut kulturel mirasa yonelik tutumlarini ogrenim gorülen bölüme gore istatistiksel olarak anlamlili farklilik gostermede midir?" sorusuna yanit aramak amaciyla Kruskal Wallis H testi yapilmistir ve sonuclar Tablo 3.16'da sunulmustur.

Tablo 3.16. Öğrenim Görülen Bölüme Gore Farklar

Bölüm	N	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	sd	p	Fark
Arkeoloji	64	163,25	23,796	6	,001	2-1
Kültürel Miras ve Turizm	46	226,83				2-6
Mimari Restorasyon	36	169,97				2-7
Sanat Tarihi	50	166,94				
Tarih	51	199,54				
Turizm Rehberliği	59	145,14				
Türk Halk Bilimi	41	153,41				
Toplam	237					

Tablo 3.16 incelendiginde, kulturel miras icerikli ogrenim goren bireylerin somut kulturel mirasa yonelik tutumlarini bölüme gore istatistiksel olarak anlamlili farklilik gostermektedir ($H_{(6)}= 23.796, p<0.05$). Hangi alt gruplar arasında fark oldugunu belirlemek için ikili ikili yapılan Mann Whitney U testleri yapilmistir. Gruplara iliskin betimsel istatistikler Tablo 3.17'de sunulmustur.

Tablo 3.17. Öğrenim Görülen Bölümlerin Betimsel İstatistikleri

	N	Ortalama	Std. Sapma
Arkeoloji	64	130,2500	6,97387
Kültürel Miras ve Turizm	46	134,2826	6,04672
Mimari Restorasyon	36	130,7500	6,03028
Sanat Tarihi	50	130,1200	7,73183
Tarih	51	132,3922	7,30775
Turizm Rehberliği	59	127,7458	9,60351
Türk Halk Bilimi	41	129,2927	7,05423
Toplam	347	130,5937	7,65584

Yapılan Mann Whitney U testleri sonucunda; Tablo 3.17’de de görüldüğü üzere, Kültürel Miras ve Turizm bölümünde okuyanların ($\bar{X}=134,28$) somut kültürel mirasa yönelik tutumları, Arkeoloji ($\bar{X}=130,25$), Turizm Rehberliği ($\bar{X}=127,75$) ve Türk Halk Bilimi ($\bar{X}=129,29$) okuyanların somut kültürel mirasa yönelik tutumlarından istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın dördüncü alt araştırma problemi olan “Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları anne eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ANOVA yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 3.18’de sunulmuştur.

Tablo 3.18. Anne Eğitim Düzeyine Göre Farklar

	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	13,251	3	4,417	,075	,974
Grup içi	20177,532	341	59,172		
Toplam	20190,783	344			

Tablo 3.18 incelendiğinde, kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları anne eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($F_{(3, 341)}= 0.075, p>0.05$).

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın beşinci alt araştırma problemi olan “Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları baba eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak amacıyla Kruskal Wallis H testi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 3.19’da sunulmuştur.

Tablo 3.19. Baba Eğitim Düzeyine Göre Farklar

Anne eğitim	N	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	sd	p
İlkokul	90	177,98	5,935	3	,115
Ortaokul	54	194,28			
Lise	116	156,55			
Üniversite	82	170,54			
Total	342				

Tablo 3.19 incelendiğinde, kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları baba eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($H_{(3)}= 5.935, p>0.05$).

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın altıncı alt araştırma problemi olan “Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları en uzun yaşanan il ile göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ilişkisiz örneklem t testi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 3.20’de sunulmuştur.

Tablo 3.20. En Uzun Yaşanılan İle Göre Farklar

İl	N	\bar{X}	Std. Sapma	t	sd	p
Büyükşehir	247	131,3441	7,53468	2,900	345	0,004
Şehir	100	128,7400	7,67473			
Toplam	347					

Tablo 3.20 incelendiğinde, kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları en uzun yaşanan il ile göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($t_{(345)}= 2.9, p<0.05$). En uzun yaşanan ilin büyükşehir olduğu bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları ($\bar{X}=131,34$),

şehir olanların somut kültürel mirasa yönelik tutumlarından ($\bar{X}=128,74$) istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın yedinci alt araştırma problemi olan “Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak amacıyla Kruskal Wallis H testi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 3.21’de sunulmuştur.

Tablo 3.21. Yaş Gruplarına Göre Farklar

Yaş	N	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	sd	p	Fark
20 yaş altı	105	142,57	15,070	2	,001	1-2
21-25	149	185,18				1-3
25 yaş üstü	93	191,58				
Toplam	347					

Tablo 3.21 incelendiğinde, kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($H_{(2)}= 15.07$, $p<0.05$). Hangi alt gruplar arasında fark olduğunu belirlemek için ikili ikili yapılan Mann Whitney U testleri yapılmıştır. Gruplara ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3.22’de sunulmuştur.

Tablo 3.22. Yaş Gruplarının Betimsel İstatistikleri

	N	Ortalama	Std. Sapma
20 yaş altı	105	128,1333	8,34827
21-25	149	131,4362	7,26368
25 yaş üstü	93	132,0215	6,83021
Toplam	347	130,5937	7,65584

Yapılan Mann Whitney U testleri sonucunda; Tablo 3.22’de de görüldüğü üzere, 20 yaş altındaki bireylerin ($\bar{X}=128,13$) somut kültürel mirasa yönelik tutumları, hem 21-25 yaş arasındaki bireylerin ($\bar{X}=131,44$), hem de 25 yaş üstü bireylerin ($\bar{X}=132,02$) somut kültürel mirasa yönelik tutumlarından istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha düşüktür.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Çalışmanın sekizinci alt araştırma problemi olan “Kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları aylık gelire göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak amacıyla Kruskal Wallis H testi yapılmıştır ve sonuçlar Tablo 3.23’de sunulmuştur.

Tablo 3.23. Aylık Gelire Göre Farklar

Gelir	N	Sıra Ortalaması	Ki-Kare	sd	p
2500 TL altı	81	163,58	7,245	5	,203
2501 TL-3500 TL	76	188,12			
3501 TL-4500 TL	45	149,96			
4501 TL-5500 TL	46	164,48			
5501 TL-6500 TL	37	181,70			
6500 TL üzeri	62	190,23			
Total	347				

Tablo 3.23 incelendiğinde, kültürel miras içerikli öğrenim gören bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları aylık gelire göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($H_{(5)}= 7.245$, $p>0.05$).

3.7. Yükseköğrenim Gören Bireylerin Kültürel Miras Kavramına Yönelik Metaforik Algı Düzeylerine İlişkin Bulgular

Kültürel miras içerikli doğrudan ya da dolaylı olarak yükseköğrenim gören bireylerin kültürel miras kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar Tablo 3.24’te verilmiştir.

Tablo 3.24. Kültürel Miras Kavramına Yönelik Geliştirilen Metaforlar

Metafor Kodu	Metafor Adı	Metaforu Temsil Eden öğrenci		Metafor Kodu	Metafor Adı	Metaforu Temsil Eden Öğrenci	
		f	%			f	%
1	Hazine	33	9,30	78	Anıt	1	0,28
2	Ayna	12	3,38	79	Aşı	1	0,28
3	Kimlik	10	2,81	80	Aşk	1	0,28
4	Köprü	8	2,25	81	Ata	1	0,28
5	Geçmiş	6	1,69	82	Ayak izi	1	0,28
6	Hayat/Yaşam	6	1,69	83	Aydınlık	1	0,28
7	Kitap	6	1,69	84	Banka	1	0,28
8	Benlik	5	1,40	85	Bayrak yarışı	1	0,28
9	Çınar Ağacı	5	1,40	86	Bebek	1	0,28
10	Güneş	5	1,40	87	Belge	1	0,28
11	Zaman Yolculuğu	5	1,40	88	Beyaz	1	0,28
12	Ağaç	4	1,12	89	Bilim sentezi	1	0,28
13	Anahtar	4	1,12	90	Bina temeli	1	0,28
14	Anne	4	1,12	91	Bumerang	1	0,28
15	Değer	4	1,12	92	Bütün	1	0,28
16	Elmas	4	1,12	93	Cam	1	0,28
17	Emanet	4	1,12	94	Çocuk	1	0,28
18	Fener	4	1,12	95	Devlet	1	0,28
19	Geçmiş ve gelecek	4	1,12	96	Dil	1	0,28
20	Günlük	4	1,12	97	Duygu	1	0,28
21	İnsan	4	1,12	98	Eğitim öğretim	1	0,28
22	Kalp	4	1,12	99	Emek	1	0,28
23	Karakter	4	1,12	100	El	1	0,28
24	Yadigâr	4	1,12	101	Felsefe	1	0,28
25	Yapboz parçaları	4	1,12	102	Gelecek	1	0,28
26	Altın	3	0,84	103	Gezegen	1	0,28
27	Anı defteri	3	0,84	104	Gezinti	1	0,28
28	Deniz	3	0,84	105	Gizemli bir film	1	0,28
29	DNA	3	0,84	106	Göz	1	0,28
30	Dünya	3	0,84	107	Gramofon	1	0,28
31	Evren	3	0,84	108	Güzellik	1	0,28
32	Fotoğraf	3	0,84	109	Hafıza	1	0,28
33	Geçmişe açılan pencere	3	0,84	110	Hayat bilgisi	1	0,28
34	Gökyüzü	3	0,84	111	İnci tanesi	1	0,28
35	Gözlük	3	0,84	112	Kâğıt	1	0,28
36	Işık	3	0,84	113	Kanıt	1	0,28
37	Masal	3	0,84	114	Kapı	1	0,28
38	Mum	3	0,84	115	Kazı çalışması	1	0,28
39	Nefes	3	0,84	116	Kavram bilinci	1	0,28
40	Öz	3	0,84	117	Korumak	1	0,28
41	Rehber	3	0,84	118	Köklü bağ	1	0,28
42	Sanat	3	0,84	119	Kütüphane	1	0,28
43	Servet	3	0,84	120	Merak	1	0,28
44	Sır	3	0,84	121	Miğfer Taşı	1	0,28
45	Su	3	0,84	122	Mitoloji	1	0,28
46	Vatan	3	0,84	123	Müze	1	0,28
47	Anlam arayışı	2	0,56	124	Namus	1	0,28
48	Ansiklopedi	2	0,56	125	Nehir	1	0,28
49	Antik kent	2	0,56	126	Oksijen	1	0,28
50	Baba	2	0,56	127	Okyanus	1	0,28
51	Bayrak	2	0,56	128	Ortak payda	1	0,28

52	Bilim	2	0,56	129	Ölümsüzlük	1	0,28
53	Birikim	2	0,56	130	Parmak izi	1	0,28
54	Bulut	2	0,56	131	Perde	1	0,28
55	Doğa	2	0,56	132	Pencere	1	0,28
56	Ev	2	0,56	133	Pırlanta	1	0,28
57	Evlat	2	0,56	134	Ses ve söz	1	0,28
58	Gökkuşağı	2	0,56	135	Sır perdesi	1	0,28
59	Hediye	2	0,56	136	Sonsuzluk	1	0,28
60	Kandil	2	0,56	137	Soy ağacı	1	0,28
61	Mektup	2	0,56	138	Şarap	1	0,28
62	Mücevher	2	0,56	139	Tarihi bir film	1	0,28
63	Onur	2	0,56	140	Tarihi eser	1	0,28
64	Öğretmen	2	0,56	141	Ruh	1	0,28
65	Pusulula	2	0,56	142	Uzay	1	0,28
66	Simge	2	0,56	143	Varoluş sebebi	1	0,28
67	Şarkı	2	0,56	144	Vatan toprağı	1	0,28
68	Tarih	2	0,56	145	Yakamoz	1	0,28
69	Toprak	2	0,56	146	Yansıma	1	0,28
70	Toplumsal Bellek	2	0,56	147	Yol	1	0,28
71	Turizm	2	0,56	148	Yolculuk gemisi	1	0,28
72	Türkü	2	0,56	149	Yonca	1	0,28
73	Yolculuk	2	0,56	150	Yuva	1	0,28
74	Aile	1	0,28	151	Zaman	1	0,28
75	Aitlik	1	0,28	152	Zaman makinesi	1	0,28
76	Alfabe	1	0,28	153	Zenginlik	1	0,28
77	Anadolu	1	0,28	154	Ziyinet eşyası	1	0,28
TOPLAM						355	100

Tablo 3.24'e göre araştırmaya konu edinen bireyler kültürel miras kavramına yönelik olarak 154 adet metafor üretmişlerdir. Bu metaforların içerisinde hazine metaforu 33 kişi (% 9,30) ile en fazla geliştirilen metafor olmuştur. Hazine metaforunu takiben ayna (f=12), kimlik (f=10), köprü (f=8) metaforları da görece çoklu olarak geliştirilen metaforlar arasında yer almaktadır.

Tablo 3.25'te önem açısından kültürel miras kategorisinde yer alan metaforlara yer verilmiştir. Bu kategoride 77 öğrenci, 19 metafor üretmiş olup en fazla üretilen metaforlar; hazine (f=33), kitap (f=6), değer (f=4), elmas (f=4), emanet (f=4), yadigar (f=4) metaforlarıdır. Geliştirilme nedenlerine ilişkin olarak düzenlenen tablo ve tasnif şu şekildedir;

Tablo 3.25. Önem Açısından Kültürel Miras Kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	Metaforu Temsil Eden Öğrenci		Metafor Kodu	Metafor Adı	Metaforu Temsil Eden Öğrenci	
		f	%			f	%
1	Hazine	33	42,90	11	Evlat	2	2,60
2	Kitap	6	7,80	12	Mücevher	2	2,60
3	Değer	4	5,19	13	Banka	1	1,30
4	Elmas	4	5,19	14	İnci tanesi	1	1,30
5	Emanet	4	5,19	15	Miğfer taşı	1	1,30
6	Yadigâr	4	5,19	16	Namus	1	1,30
7	Altın	3	3,90	17	Pırlanta	1	1,30
8	Evren	3	3,90	18	Zenginlik	1	1,30
9	Servet	3	3,90	19	Ziyet eşyası	1	1,30
10	Antik kent	2	2,60				
TOPLAM						77	100

“**Bana göre kültürel miras hazine gibidir.** Çünkü; en değerli varlığımızdır, sahip çıkılması gerekir, bir milletin soyut ve somut zenginlik bütünüdür, toplumun sahip olduğu tüm değerleri içinde barındırır, maddi manevi yararlar bütünüdür, atalarımızdan bize kalan kıymetli bir birikimdir, geçmiş geleceğin yaşayabilmesi için kıymetlidir, bizi oluşturur bizden doğar ve milletin kıymetli bir parçasıdır, evrensel değerler içerir, her devir ve toplum kendi ürünlerini meydana getirir, bir ülkenin yaşanmışlıklar birikimidir, toplumun geçmiş değerlerinin en açık sergisidir, bir toplumun en kıymetli hikayesidir, eşsiz bir kaynaktır, bilgi hazinesidir ve bu hazine bir milletin en yüce güç unsurudur, insanları var eden bir unsurdur ve yok olmamalı yaşatılmalıdır, kültürün bir parçası olduğu için paha biçilmezdir, saklanmalı fütursuzca harcanmamalı ve korunmalıdır, insanlığın varoluşu bakımından çok önemlidir, tarihimizde yaşamış atalardan bize kalan maddi ve manevi en kıymetli hediyedir, onu karşılayacak ve yerine geçebilecek maddi herhangi bir varlık yoktur”,

“**...kitap gibidir.** Çünkü; geçmiş değerlerin kaydını tutar, okudukça öğrenim sağlar, korunması gereken tarihi bir belge niteliğindedir, bugünü araştıran geçmişi merak eder araştırır ve geçmişi araştıran geleceğini planlayabilir, içinde epeyce bilgi barındırır, her içindeki bilgiye bakıldığında ve anlamaya çalışıldığında farklı yorumlar ortaya çıkar”,

“**...yadigar gibidir.** Çünkü; gelecek nesillere aktarılması gerekir, tarihimiz hakkında çok önemli bilgiler taşır, somut ve somut olmayan tüm varlıklar paha biçilmez birer miras kalıntısıdır”,

“**...zenginlik gibidir.** Çünkü; bir toplumu gelişimini ve kalkınmasını sağlar”,

“**...elmas gibidir.** Çünkü; korunması ve hatta işlenmesi gerekir ki içinden ne mucizeler barındırdığı görülebilsin, çok değerli

ve elde edilmesi zordur”, “...evren gibidir. Çünkü; bütünleyici ve hem somut hem de soyut her olguyu kendi içinde barındırır, insanlığın bütününe ilgilendirir her şeyi içinde saklar ve hem ilkleri hem de sonları bünyesinde barındırır”, “...mücevher gibidir. Çünkü; paha biçilemeyecek kadar kıymetlidir, korur saklar zarar gelmemesi için elimizden geleni yaparız”, “...servet gibidir. Çünkü; bir milletin sahip olduğu ve olacağı her şeydir, geçmişte var olmuş ve bugüne ulaşmayı başarmış her şey servet niteliğindedir, zorluklarla ve mücadelelerle elde edilen tüm miras varlıkları tarihimizi yansıtan en kıymetli değerlerdir”, “...pırlanta gibidir. Çünkü; zor ve az bulunur, zaman geçtikçe kıymetlenir ve nadirdir”, “...ziynet eşyası gibidir. Çünkü; geçmiş ve yaşanmışlıkların izini gösterdiği gibi bulunduğu mekana değer de kazandırır”, “...değer gibidir. Çünkü; toplumsal prestijimizin temsilcisidir”, “...emanet gibidir. Çünkü; atalarımızdan devraldığımız ve bizden sonraki kuşaklara devretmemiz gereken bir emanettir, geçmişten günümüze gelen sürecin bizlere verilmesidir, gelecek nesillere bilgi verir ve yol gösterir”, “...altın gibidir. Çünkü; milletin hazinesidir, çok değerlidir, günden güne değerlenmektedir”, “...inci tanesi gibidir. Çünkü; okyanusu büyüklüğü ve derinliği ile dünyamıza inci tanelerini de kıymeti ve özgünlüğü ile kültürel mirasa benzetebiliriz”, “...evlat gibidir. Çünkü; kültürel varlıkların bir evlat gibi korunup sahip çıkılması gerekir, onu nasıl büyüttüğümüz ve hayata nasıl hazırladığımız çok önemlidir”, “...antik kent gibidir. Çünkü; her kent kendi içinde özgündür tektir ve korunması zaruridir, kültürel mirası öğrenmek antik bir kenti geziyor hissi verir bu şekilde atalarımızı anlar öğrenir ve yorumlarız”, “...miğfer taşı gibidir. Çünkü; medeniyetleri var eden çok önemli ve kıymetli bir parçadır”, “...banka gibidir. Çünkü; içinde en değerli birikimimiz vardır ve onu korumalı geleceğe özenle kaybetmeden bırakmalıyız”, “...namus gibidir. Çünkü; bir milletin manevi duygu ve değerlerinin bütününe içinde barındırır ve maddi bir karşılığı olamaz.”

Tablo 3.26’da yaşamsal değerler açısından kültürel miras kategorisindeki metaforlara yer verilmiştir. Tasnif verileri neticesinde 35 bireyin 15 adet metafor ürettiği görülmektedir. Buna göre; yaşam/hayat metaforu (f=6) en çok olmak üzere, anne ve kalp (f=4) ve DNA, Gözlük, Nefes ve Su (f=3) metaforları sayıca fazla tercih edilen metaforlar arasındadır. Geliştirilme nedenlerine ilişkin olarak düzenlenen tablo ve tasnif şu şekildedir;

Tablo 3.26. Yaşamsal Değerler Açısından Kültürel Miras Kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	Metaforu Temsil Eden Öğrenci		Metafor Kodu	Metafor Adı	Metaforu Temsil Eden Öğrenci	
		f	%			f	%
1	Yaşam/Hayat	6	17,14	9	Aşı	1	2,85
2	Anne	4	11,42	10	Ayak izi	1	2,85
3	Kalp	4	11,42	11	Bebek	1	2,85
4	DNA	3	8,57	12	El	1	2,85
5	Gözlük	3	8,57	13	Göz	1	2,85
6	Nefes	3	8,57	14	Parmak izi	1	2,85
7	Su	3	8,57	15	Oksijen	1	2,85
8	Baba	2	5,71				
TOPLAM						35	100

“Bana göre kültürel miras anne gibidir. Çünkü; var oluş sebebimizdir, bizi var eden bir olgudur, geçmiş geleceğin annesi olarak öğretir anlatır büyütür”, **“...su gibidir.** Çünkü; nasıl ki susuz insan yaşayamazsa kültürel miras olmadan da ülkeler yaşayamaz, insanlık için zaruri bir ihtiyaçtır” **“...gözlük gibidir.** Çünkü; insanın bugününü ve geleceğini netleştirir, görünen her detayı ve bilgiyi okumak öğrenmek şarttır, gözlük bulanıklığı giderir işte kültürel miras da geçmişteki karanlığı ve bulanıklığı bu şekilde giderir”, **“... DNA gibidir.** Çünkü; bizi biz yapan bir etkidir, geçmiş kuşaklardan bize bizden de gelecek kuşaklara aktarılır, her toplumun kendince bir genetik mirası vardır ve onu koruyarak devam ettirdiğimiz sürece hiçbir bozulma ve yok olma durumu yaşanmaz”, **“...nefes gibidir.** Çünkü; yaşamamız için en gerekli şeydir, her bir miras unsuru yaşam kaynağı niteliğindedir, medeniyetlerin yaşaması için varlığı zorunludur, nefessiz bir insan düşünülemez gibi kültürel mirası olmayan bir millet düşünülemez”, **“...kalp gibidir.** Çünkü; medeniyetlerin yaşaması ve var olması için olmazsa olmazdır, tıpkı kalbin bedeni yaşatması gibi kültürel miras da milleti yaşatır, kültürel miras bir medeniyetin kalbidir, hayati önem taşır”, **“...bebek gibidir.** Çünkü; hem korumalı hem beslemeli hem de büyütmeliyiz”, **“...oksijen gibidir.** Çünkü; o olmadan nefes alamaz ve yaşayamayız”, **“...aşı gibidir.** Çünkü; insanlar geçmişle bugünü arasında güçlü bir bağ kuramazsa geleceğe ulaşamayacak ve yok olacaktır”, **“...göz gibidir.** Çünkü; o derece kıymetli ve değerlidir”, **“...parmak izi gibidir.** Çünkü; değiştirilemez ve kendine özgüdür”, **“...ayak izi gibidir.** Çünkü; her bir unsur geçmiş medeniyetlerin izlerini taşır ve bugüne getirir”, **“... el gibidir.** Çünkü; el bir medeniyet ise parmakları da onu var eden kültürel mirastır”, **“...baba gibidir.** Çünkü; milletin atasıdır geçmiştir ve gelenek görenekleri temsil eder”, **“...yaşam/hayat gibidir.**

Çünkü; yaşam olduğu için insan ve insan olduğu için de kültürel miras vardır, insanla bir bütün ve harmandır ondan ayrı düşünülemez, miras milletin var olma ve yaşama sebebidir, kültürlerin devamlığını sağlar.”

Tablo 3.27’de tarihi açıdan kültürel miras kategorisinde 28 bireyin 15 metafor geliştirdiği görülmekte olup bahsi geçen metaforlar içerisinde; geçmiş (f=6), günlük (f=4), fotoğraf ve geçmişe açılan pencere (f=3) metaforları en fazla üretilen metaforlar arasında yer almaktadır. Geliştirilme nedenlerine ilişkin olarak düzenlenen tablo ve tasnif şu şekildedir;

Tablo 3.27. Tarihi Açıdan Kültürel Miras Kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	Metaforu Temsil Eden Öğrenci		Metafor Kodu	Metafor Adı	Metaforu Temsil Eden Öğrenci	
		f	%			f	%
1	Geçmiş	6	21,42	9	Kazı çalışması	1	3,57
2	Günlük	4	14,30	10	Mitoloji	1	3,57
3	Fotoğraf	3	10,71	11	Tarihi bir film	1	3,57
4	Geçmişe açılan pencere	3	10,71	12	Tarihi eser	1	3,57
5	Tarih	2	7,14	13	Yol	1	3,57
6	Anadolu	1	3,57	14	Yolculuk gemisi	1	3,57
7	Anıt	1	3,57	15	Zaman makinesi	1	3,57
8	Gramofon	1	3,57				
TOPLAM						28	100

“**Bana göre kültürel miras fotoğraf gibidir.** Çünkü; bu sayede geçmişi bilerek geleceğe yatırım yapılabilir, geçmişle ilgili görüntülere sahip oluruz, tarih yolculuğumuzun sergisinde yer alan fotoğraflardır”, “**...geçmiş gibidir.** Çünkü; tarihi ve yaşanmışlıkları temsil eder, bizim tarihimizdir, bir medeniyetin nasıl var olmaya başladığını ve tarihsel sürecini anlatır, eski çağlarda sahip olunan değerler bugünkü sahip olduğumuz mirası oluşturur, kökenlerimizin nereden geldiğini ve varoluş hikayemizi iyi bilmeli ve sahip çıkarak geleceğe aktarmalıyız”, “**...Anadolu gibidir.** Çünkü; birçok medeniyeti içinde barındırır ve derindir”, “**...yol gibidir.** Çünkü; her bir miras nereden geldiğimizi ve nereye gideceğimizi gösteren bir yoldur”, “**...gramofon gibidir.** Çünkü; geçmişi eski insanlardan dinlemeye benzer”, “**...günlük gibidir.** Çünkü; okudukça bugünlerimizi anlamlandırırız, dünyanın geçirdiği evreleri okur öğrenir ve aydınlanırız, geçmişte yazılmaya başlanmış ve yine geleceğe de biz yazarak devam edeceğiz bu nedenle aslında hiç bitmeyen ve içindeki

bilgilerle sürekli değerlenen bir defterdir”, “...**anıt gibidir**. Çünkü; anıtlar bir milletin maddi ve manevi değerlerini temsil eden yapılarıdır”, “...**tarihi eser gibidir**. Çünkü; tarihimiz yansıtır”, “...**geçmişe açılan pencere gibidir**. Çünkü; eserlerde geçmişte yaşanmış hayatları görebiliriz, tarihi eserlerde geçmişte yaşanmış hayatlara tanıklık ederiz”, “... **tarih gibidir**. Çünkü; önemle bilinmesi ve eğitim kurumlarında okutulması gerekir, geçmişini bilmeyen geleceğine tam anlamıyla yön veremez”, “...**kazı çalışması gibidir**. Çünkü; her kazıda yeni çıkan objeler geçmişini anlamaya yardımcı olur”, “...**zaman makinesi gibidir**. Çünkü; bu sayede geçmişe uzun ve derin bir yolculuk yapabilir ve o zamanki toplumları anlayabiliriz”, “...**yolculuk gemisi gibidir**. Çünkü; kültürel miras gemisi ile derin okyanuslara yani eski hikayelere yola çıkarız”, “...**mitoloji gibidir**. Çünkü; kültürlerin ve tarihi olayların yansımaları mitolojik hikayelerde yer almakta ve bu sayede medeniyetler hakkında bilgi sahibi olabilmekteyiz”, “...**tarihi bir film gibidir**. Çünkü; bugüne yansıyan tüm maddi ve manevi değerler ile tarihi anlayabilir, kurgusunu kafamızda canlandırabiliriz.”

Tablo 3.28’de yer alan tabiat, iklim ve evren unsurları açısından kültürel miras kategorisinde 30 bireyin 14 metafor geliştirdiği görülmekte olup bahsi geçen metaforlar içerisinde en çok geliştirilen çınar ağacı (f=5) metaforunu takiben ağaç (f=4), deniz (f=3), dünya (f=3) ve gökyüzü (f=3) metaforları en fazla üretilen ifadeler arasında yer almaktadır. Geliştirilme nedenlerine ilişkin olarak düzenlenen tablo ve tasnif şu şekildedir;

Tablo 3.28. Tabiat, İklim ve Evren Unsurları Açısından Kültürel Miras

Metafor Kodu	Metafor Adı	Metaforu Temsil Eden Öğrenci		Metafor Kodu	Metafor Adı	Metaforu Temsil Eden Öğrenci	
		f	%			f	%
1	Çınar ağacı	5	16,67	8	Doğa	2	6,06
2	Ağaç	4	13,33	9	Gezegen	1	3,33
3	Deniz	3	10	10	Gezinti	1	3,33
4	Dünya	3	10	11	Nehir	1	3,33
5	Gökyüzü	3	10	12	Okyanus	1	3,33
6	Gökkuşadı	2	6,06	13	Yakamoz	1	3,33
7	Bulut	2	6,06	14	Yonca	1	3,33
TOPLAM						30	100

“Bana göre kültürel miras gezinti gibidir. Çünkü; eski zamanlara bir gezinti yapabilmemizi sağlar”, **“...yonca gibidir.** Çünkü; narin ve nadirdir”, **“...çınar ağacı gibidir.** Çünkü; kökleri geçmişî dalları ise geleceği temsil eder, köklerimize sahip çıktığımız ve gereken önemi verdiğimiz sürece yaşarız”, **“...ağaç gibidir.** Çünkü; kültürden yoksun bir halk köksüz bir ağaca benzer, her yaprak bir mirastır ve bu mirasın da temeli ve kökeni ağaçtır, köklüdür ve meyve verdikçe kıymetlenir, kudretlidir ve günden güne beslenerek hem daha da kök salar hem de meyveleri ile insanlığa hizmet eder”, **“...gökyüzü gibidir.** Çünkü; uçsuz bucaksız ve sırlarla doludur, sınırsızdır ve sonu olmadığından onu keşfettikçe aydınlanır bilgi sahibi oluruz, başı ve sonu yoktur hepsini öğrenmemiz mümkün değildir ancak öğrendiklerimizi de korumalı doğru yorumlamalı ve muhafaza etmeliyiz”, **“...nehir gibidir.** Çünkü; öğreneceğimiz bilgilerin sonu yoktur”, **“...deniz gibidir.** Çünkü; git gide derinleşir ve geçmişe doğru yüzdükçe yorumlaması zorlaşır, kıyıdan bakıldığında deniz bulanık görünebilir ancak açıldıkça ve yeni derinlikler kıyıları keşfettikçe öğrenir bilinçlenir ve anlarız”, **“...gökkuşuğu gibidir.** Çünkü; renklidir çeşitlidir öğrendikçe mutlu eder, çeşitli renkleri bulunur ve kültürel mirasın soyut ve somut birikimleri de böyle rengârenk ve çeşitlidir”, **“...doğa gibidir.** Çünkü; insanın doğa ile mücadelesi neticesinde elde ettiği değerleri ifade eder, bizi kucaklar ve sahip çıkar bu nedenle bizlerin de onu koruması gerekir”, **“...bulut gibidir.** Çünkü; her bir yağmur damlası kültürel miras ögesi gibidir ve dünyaya yağdııkça sanki geçmişî anlarız, içinde bulunan her bir yağmur damlası kültürel miras ögesidir ve bulut da medeniyetin kendisidir aslında tüm yağmuru içinde barındırır ama biz yalnızca yağmaları öğrenir ve hissederiz”, **“...dünya gibidir.** Çünkü; din dil gelenek görenek yaşam biçimleri gibi konuları içinde bulunduran zengin ve vazgeçilmez bir kültür hazinesidir, yaşar ve ancak o var oldukça insanlık var olur, tüm toplumların hazinesini yaşanmışlıklarını taşır ve aynı zamanda tanıklık da eder”, **“...gezegen gibidir.** Çünkü; onları çıplak gözle görmek mümkün olmasa da var olduklarını biliriz”, **“...yakamoz gibidir.** Çünkü; yakamozun geçmişî simgelediğini varsayarsak karanlıktaki yakamoz işte o geçmişin yansımasıdır ve yakamoz sayesinde ayın amacını daha iyi anlayıp kavrayabiliriz”, **“...okyanus gibidir.** Çünkü; çok geniş ve derindir öğrenmek ve keşfetmek ruhumuza iyi gelir.”

Tablo 3.29’da toplumsal değerler açısından kültürel miras kategorisinde yer alan metaforlar içerisinde 71 bireyin 32 metafor geliştirdiği görülmektedir. Elde edilen veriler neticesinde en fazla metafor kimlik (f=10) kavramına ilişkin üretilmiş olup devamında köprü (f=8), geçmiş ve gelecek (f=4), insan (f=4), karakter (f=4) metaforları bireylerin geliştirdikleri sayıca fazla kavramlar olarak dizinde yer almaktadır. Geliştirilme nedenlerine ilişkin olarak düzenlenen tablo ve tasnif şu şekildedir;

Tablo 3.29. Toplumsal Değerler Açısından Kültürel Miras Kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	Metaforu Temsil Eden Öğrenci		Metafor Kodu	Metafor Adı	Metaforu Temsil Eden Öğrenci	
		f	%			f	%
1	Kimlik	10	14,08	17	Ortak payda	1	1,40
2	Köprü	8	11,26	18	Aile	1	1,40
3	Geçmiş ve gelecek	4	5,63	19	Alfabe	1	1,40
4	İnsan	4	5,63	20	Ata	1	1,40
5	Karakter	4	5,63	21	Bayrak yarışı	1	1,40
6	Masal	3	4,22	22	Çocuk	1	1,40
7	Sanat	3	4,22	23	Devlet	1	1,40
8	Vatan	3	4,22	24	Dil	1	1,40
9	Ev	2	2,81	25	Eğitim öğretim	1	1,40
10	Bayrak	2	2,81	26	Gelecek	1	1,40
11	Toprak	2	2,81	27	Hayat Bilgisi	1	1,40
12	Toplumsal bellek	2	2,81	28	Müze	1	1,40
13	Onur	2	2,81	29	Soy ağacı	1	1,40
14	Şarkı	2	2,81	30	Varoluş sebebi	1	1,40
15	Turizm	2	2,81	31	Vatan toprağı	1	1,40
16	Türkü	2	2,81	32	Yuva	1	1,40
TOPLAM						71	100

Bana göre kültürel miras vatan gibidir. Çünkü; bir ulusun sahip çıkması gereken bir unsurdur”, “...geçmiş ve gelecek gibidir. Çünkü hem geçmişimizin hem geleceğimizin şekillenmesine çok büyük katkı sağlar, geçmişini bilmeyen toplum geleceğine yön veremez, geçmişimizi öğrenerek şekil alır geleceğe aktarırız ve bu bilinci aşlamak her bireyin asli görevi olmalıdır, onu koruduğumuz ve öğrendiğimiz sürece geleceğimize yön verebiliriz”, “...dil gibidir. Çünkü; nasıl ki bir millet dili olmadan var olamaz işte kültürel miras da milletler için aynı önemde ve değerdedir”, “...toplumsal bellek gibidir. Çünkü; kültürel belleği olmayan toplumlar yok olur, kişinin kimliğini hatırlatır”, “...bayrak gibidir. Çünkü; bayrak kültürel değerlerimizi temsil eder, milletleri var eden belli başlı vazgeçilmez unsurlardan biridir”, “...onur gibidir. Çünkü; insan için olmazsa olmazdır, atalarımızdan emanet

olarak aldıklarımıza layıkıyla sahip çıkmalı ve aynı özenle gelecek nesillere aktarmalıyız”, “**...kimlik gibidir.** Çünkü; yaşanmışlıklar kim olduğumuzu belirler, insanlar üzerindeki etkisini gösterir, onu ne kadar iyi tanır ve anlarsak benimsememiz ve mantık çerçevesinde hareket etmemiz daha kolay olur, bir milletin benliğinin korunmasını ve ileriye taşınmasını sağlar, toplumun karakteristik özelliklerini gösterir, değerlerimiz ve geleneklerimiz bir nevi bizim ait olduğumuz değerlerin dökümüdür, toplumların ve devletlerin devamlığı için önemli ve gereklidir, adımızı soyadımızı bildiğimiz gibi geçmişimizi ve atalarımızı da tanımalı ve bilmeliyiz, bizi biz yapan değerlerdir, tarihi yapılarımızın her biri geçmişimizin bir parçasıdır ve her bir parça kimliğimizle ilgili bize bilgi sunar, insanın üzerinde isim ve temel bilgilerinin yazdığı kimliği vardır ancak bir de soyut kimliği vardır ki kökünün nereye dayandığını anlatır işte kültürel miras insanlığın bir anlamda soyut kimliğidir”, “**...insan gibidir.** Çünkü; anlaşılmaya değerdir, kim olduğumuzu bilmek ve bunu unutmamak gerekir, insan ve insan değerleri olmayan bir kültürel miras düşünülemez, ona her bakıldığında sanatsal ve estetik bir algı uyandırır örnek olarak müzedeki eserler kültürel mirasın zarif yanlarını temsil eder”, “**...köprü gibidir.** Çünkü; geçmiş ve geleceği bütünler, çağlar arası iletişimi sağlar, geleceğimizi geçmişimizi bilerek kurmak bize çok şey kazandırır, geleceği kurmak ve kendi benliğimizi inşa etmek için geçmişi öğrenmeli ve geleceğe aktarmalıyız, önce ile sonra arasındaki somut bir bağıdır, göremediğimiz yıllardan gelen anılarla buluşuruz, tarihin bilinmezlikleri arasındaki bilgi yüklü bağıdır, bizler için eski zaman olsa da o dönemin tüm yaşantısı bugünümüzün dünyasıdır”, “**...ortak paydadır.** Çünkü; hem geçmişte yaşamış hem şimdi yaşayan hem de gelecekte yaşayacak insanların ortak alanıdır”, “**...türkü gibidir.** Çünkü; nesilden nesile okundukça kıymetlenir ve sevilir, türkülerdeki sözler bize geçmiş hakkında bilgiler sunabilir”, “**...bayrak yarışı gibidir.** Çünkü; geçmiş kuşaklardan gelecek kuşaklara korunarak elden ele aktarılan tarihi değerlerin tümüdür”, “**...aile gibidir.** Çünkü; yaşadığımız coğrafya toplum ve kültür hakkında birçok açıklamayı bünyesinde barındırır”, “**...yuva gibidir.** Çünkü; onu bildikçe güvende hissederiz”, “**...alfabe gibidir.** Çünkü; toplumların karakter dilidir ve korunarak öğretilmelidir”, “**...gelecek gibidir.** Çünkü; geleceğe bırakılan bir değerdir”, “**...turizm gibidir.** Çünkü; farklı kültürleri öğrenmek için gereklidir”, “**...toprak gibidir.** Çünkü; içinde yaşamı da ölümü de barındırır, toprak gibi sahip olunan maddi ve manevi kültürel değerler de

korunmalıdır”, “...**karakter gibidir**. Çünkü; toplumu ancak böyle anlayabiliriz, karakter ne kadar güçlü ise o kadar insan hayatta yer edinir bu nedenle kültürel miras bir milletin karakteridir”, “...**ev gibidir**. Çünkü; aynı şekilde korunması ve bakılması gereklidir, içinde yaşadığımız ve bize güven veren duvarları sağlam bir yaşam alanıdır”, “...**şarkı gibidir**. Çünkü; hem bizim hem gelecek nesillerin unutmuyarak söylemesi gerekir, söylene söylene gelecek toplumlara miras kalır”, “...**masal gibidir**. Çünkü; bir toplumun en kıymetli hikayesidir, nesilden nesile aktarılır, binlerce yıldır anlatılmıştır ve binlerce yıl daha anlatılarak sonsuza kadar var olacaktır”, “...**soyağacı gibidir**. Çünkü; kökenlerimizi bize öğretir ve bizden sonraki kuşakların kökenleri olarak yaşamamızı sağlar”, “...**hayat bilgisi gibidir**. Çünkü; medeniyetin gelişim ve sürekliliğini korumak adına hayat bilgisi dersi gibi ilkokuldan itibaren okutulmalı ve öğretilmelidir”, “...**devlet gibidir**. Çünkü; kalıcılığı önemlidir”, “...**ata gibidir**. Çünkü; kendi atalarımıza nasıl saygı duyuyorsak tarihi miras unsurlarına da öyle saygı duyup korumalıyız”, “...**çocuk gibidir**. Çünkü; bir yandan büyütürken bir yandan korunması ve beslenmesi gerekir”, “...**sanat gibidir**. Çünkü; bizi eskilere götürür ve göze hoş gelen estetik anlayışın derinliklerini kavramamıza yardımcı olur, sanatsız bir toplum düşünülemez”, “...**varoluş sebebi gibidir**. Çünkü; insanlığı var olma amacını içeren yegane kavramdır”, “...**vatan toprağı gibidir**. Çünkü; kıymetlidir ve bir milleti oluşturan temel unsurlardan biri olduğu için de paha biçilememektedir”, “...**eğitim öğretim gibidir**. Çünkü; sürekli eğitir ve öğretir”, “...**müze gibidir**. Çünkü; onu gezmeye başladığımızda tarihin sırlı yanlarını çözümleriz ve insanlığı anlamaya çalışırız.”

Tablo 3.30’da aydınlatıcı ve yön gösterici bir unsur olarak kültürel miras kategorisinde yer alan metaforlar verilmiştir. Bu kategoride 52 birey toplamda 19 adet metafor geliştirmiştir ve ayna (f=12) metaforunu takiben güneş (f=5) ile fener (f=4) kavramları sayıca en yüksek olarak üretilen metaforlardır. Geliştirilme nedenlerine ilişkin olarak düzenlenen tablo ve tasnif şu şekildedir;

Tablo 3.30. Aydınlatıcı ve Yön Gösterici Bir Unsur Olarak Kültürel Miras Kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	Metaforu Temsil Eden Öğrenci		Metafor Kodu	Metafor Adı	Metaforu Temsil Eden Öğrenci	
		f	%			f	%
1	Ayna	12	23,07	11	Mektup	2	3,84
2	Güneş	5	9,61	12	Öğretmen	2	3,84
3	Fener	4	7,69	13	Pusula	2	3,84
4	Anı defteri	3	5,76	14	Yolculuk	2	3,84
5	Işık	3	5,76	15	Aydınlık	1	1,92
6	Mum	3	5,76	16	Belge	1	1,92
7	Rehber	3	5,76	17	Kanıt	1	1,92
8	Ansiklopedi	2	3,84	18	Kütüphane	1	1,92
9	Bilim	2	3,84	19	Yansıma	1	1,92
10	Kandil	2	3,84				
TOPLAM						52	100

“**Bana göre kültürel miras ayna gibidir.** Çünkü; geçmiş yaşanmışlıklardan yansımalar buluruz, geçmişin öğretilerini görürüz, bize çok şey anlatır, merakımızı gideririz, tarihin bize olanları tüm gerçekliği ile anlatmasıdır, toplumun nasıl bir yapıda ve nelere sahip olduğunu anlatır, günümüze ulaşan tarihi eserlerde kendi ait olduğumuz toplumun izlerini görürüz, ona bakarak bugüne nasıl geldiğimizi anlarız, kim olduğumuzu ancak böyle anlarız, binlerce yıl öncesinden merak ettiğimiz ne varsa bize yansıtır bizler de onu yorumlar anlamlandırır ve diğer nesillere ayna olarak yeniden yansıtırız”, “... **mum gibidir.** Çünkü; geleceği aydınlatır, karanlık geçmişi aydınlatır ve geleceğe ışık tutar, hem kendini hem etrafını aydınlatır ve miras varlıkları ile tüm karanlıklar aydınlanır”, “...**öğretmen gibidir.** Çünkü; geçmişi ve geleceğimizi öğrenmemize yardımcı olur, geçmişini anlayamayan bir toplumun geleceğini de anlayamayacağını öğretir ve bu bilinci insanlığa aşılar”, “...**fener gibidir.** Çünkü; geçmişe dair en doğru ve güvenilir bilgilerle aydınlanırız, geçmişin karanlığını doğru aydınlatırsak bize çok şey öğretir, geçmişini ve geleceğini bilmeyen nesil hiçbir zaman aydınlığı bulamaz, geçmişin karanlığını ve bilinmezliğini aydınlatır”, “...**güneş gibidir.** Çünkü; o olmazsa olmaz, geçmişte yaşamış toplulukların aydınlatılması için günümüze kadar gelen kalıntılardır, geçmişi ve geleceği aydınlatır, keşfettikçe ve gün yüzüne çıkan yeni kanıtlarla var olma hikayesinin gerçek yanları açığa çıkar, tarihimize ışık tutar”, “...**anı defteri gibidir.** Çünkü; o olmadan insanlar eskiden kim olduklarını unuturlar, o döneme şahitlik eden yazılı belgeler kültürün temel taşlarından biridir”, “...**pusula gibidir.** Çünkü; geçmişte yaşananlar geleceğe yön verir, geçmişimiz geleceğimizin göstergesidir,

bilmediğimiz geçmişin izlerini bulmamıza ve aynı zamanda geleceğimize de yön vermemize yarar”, “**...kanıt gibidir.** Çünkü; bu şekilde yorum yapabilir geçmişini anlayabilir geleceğe doğru zemin hazırlayabiliriz”, “**...yolculuk gibidir.** Çünkü; geçmişteki izlerimizi takip ederiz, hem geçmiş zamanlara hem de aslında geleceğe doğru yapılan bir yolculuktur”, “**...rehber gibidir.** Çünkü; önceki zamanları ve yaşanmışlıkları bugünün insanlarına anlatır, geçmişini bilmeyen biri geleceğini anlatamaz ve yarınlara adım atamaz, insanların doğasında bulunan merak duygusuna öğretmenlik yapan bir olgudur”, “**...ışık gibidir.** Çünkü; geleceği aydınlatır, tarihimizdeki karanlık ve bilinmezlikleri gün yüzüne çıkarır, geçmişini aydınlatamayan bir millet kendi tarihini yazamaz,” “**...ansiklopedi gibidir.** Çünkü; içinde geçmişimize dair tüm bilgileri barındırır, maddi ve manevi tüm değerlerin kimlik bilgilerini içerir”, “**...belge gibidir.** Çünkü; insanlığın aşamaları hakkında bilgi ediniriz”, “**...mektup gibidir.** Çünkü; geçmiş dönemlerde meydana gelen olayları tecrübeleri gözyaşı ve sevinç gibi duyguları bugüne ve geleceğe yansıtan bir metindir, bizlere geçmiş yaşanmışlıklar ve tarihsel olaylar hakkında haberler verir”, “**...kandil gibidir.** Çünkü; geçmiş dönemlere ve o dönemdeki yaşanmışlıklara ışık tutarak elde edilen bilgilerle günümüzü aydınlatırlar, yanmaya devam ettikçe etrafımızı görebilir geçmişten aktarılan değerlere yeni anlamlar yükleyebilir ve elde ettiklerimizi revize ederek geleceğe bırakabiliriz”, “**...aydınlık gibidir.** Çünkü; geçmişten günümüze yol gösteren bir armağan ve aynı zamanda tarihe ışık tutan bir yol göstericidir”, “**...yansıma gibidir.** Çünkü; kültürel miras insanlığın var oluşundan bu yana toplumları aydınlatmasıdır”, “**...kütüphane gibidir.** Çünkü; bilgi yüklüdür ve ne arıyor veya merak ediyorsak orada vardır bu nedenle kültürel miras aslında medeniyetlerin kütüphanesidir”, “**...bilim gibidir.** Çünkü; araştırmalı ve elden edilen bilgiler korunarak geleceğe aktarılmalıdır ki zaten kendi başına bir dalı olarak da görülmelidir.”

Tablo 3.31’de soyut anlam değerleri açısından kültürel miras kategorisinde yer alan metaforlar içerisinde 38 bireyin 24 metafor geliştirdiği görülmektedir. Elde edilen veriler neticesinde en fazla metafor benlik ve zaman yolculuğu (f=5) kavramına ilişkin üretilmiş olup devamında öz ve sır (f=3) metaforları bireylerin geliştirdikleri sayıca fazla kavramlar olarak dizinde yer almaktadır. Geliştirilme nedenlerine ilişkin olarak düzenlenen tablo ve tasnif şu şekildedir;

Tablo 3.31. Soyut Anlam Değerleri Açısından Kültürel Miras Kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	Metaforu Temsil Eden Öğrenci		Metafor Kodu	Metafor Adı	Metaforu Temsil Eden Öğrenci	
		f	%			f	%
1	Benlik	5	13,16	13	Hafıza	1	2,63
2	Zaman yolculuğu	5	13,16	14	Kavram bilinci	1	2,63
3	Öz	3	7,89	15	Korumak	1	2,63
4	Sır	3	7,89	16	Köklü bağ	1	2,63
5	Anlam arayışı	2	5,26	17	Ölümsüzlük	1	2,63
6	Birikim	2	5,26	18	Ruh	1	2,63
7	Aşk	1	2,63	19	Zaman	1	2,63
8	Aitlik	1	2,63	20	Merak	1	2,63
9	Duygu	1	2,63	21	Ses ve söz	1	2,63
10	Emek	1	2,63	22	Sır perdesi	1	2,63
11	Felsefe	1	2,63	23	Sonsuzluk	1	2,63
12	Güzellik	1	2,63	24	Uzay	1	2,63
TOPLAM						38	100

“Bana göre kültürel miras benlik gibidir. Çünkü; beni ben yapan ve kaybetmemek gereken bir değerdir, toplum kültürünü kaybederse varlığını da kaybedebilir, bizi biz yapan ve birlikte tutan yegane şeylerden biridir, ait olduğumuz geçmişin karakteridir, geçmiş kuşaklarda yaşayan atalarımızla nasıl aynı genleri taşıyorsak vatan sevgisi ve kültür anlayışı gibi değerler de aynı şekilde kimliğimize miras kalır”, **“...köklü bir bağ gibidir.** Çünkü; toplumun ortak alanda paylaştığı ve faydalandığı bir unsurdur”, **“...aitlik gibidir.** Çünkü; geçmişe ve geleceğe olan bağımızı ortaya koyar”, **“...hafıza gibidir.** Çünkü; nesilden nesile hatırlanarak ve anlatılarak varlığını sürdürür ”, **“...zaman yolculuğu gibidir.** Çünkü; geçmişte yaşamış insanların dönemlerine uzanan bilgi dolu bir yola çıkmak gibidir, önceki kuşakların yaşam biçimlerini anlamakta bizlere ayna tutar, bu şekilde geçmişten bilgi edinebiliriz, kültürel mirasımızı ile birlikte zamanda yolculuk yapabilir insanların hangi dönem ve evrelerden geçtiğini anlayabiliriz”, **“...birikim gibidir.** Çünkü; manevi değerlerin zamanla çoğalarak günümüze taşınmasıdır, medeniyetlerin geçmişinden süregelen bilgi topluluğudur”, **“...ölümsüzlük gibidir.** Çünkü; nesiller boyu bize kendi zamanını ve kendi yaratılış hikayesini anlatır”, **“...zaman gibidir.** Çünkü; insanın en kıymetli hazinesidir”, **“...öz gibidir.** Çünkü; bir medeniyeti oluşturan hem maddi hem manevi değer unsurudur, günümüze kadar taşınan her şey bizimdir ve bizi biz yapan öz değerlerdir”, **“...felsefe gibidir.** Çünkü; yorumlanarak bugüne ve geleceğe anlam katılabilir”, **“...korumak gibidir.** Çünkü; geçmişi korumak demek geleceği yaşatabilmek demektir”, **“...güzellik gibidir.** Çünkü; insan geçmişine bakınca

hayranlık duyduğu detayları görebilir”, “...**ruh gibidir**. Çünkü; toplumların önceden yaşadığı olayların anıların sevinçlerin ve zaferlerinin izlerini taşır”, “...**aşk gibidir**. Çünkü; tarihimize atalarımıza ve yaşanmışlıklara olan bağlılığımız simgeler”, “...**duygu gibidir**. Çünkü; kültür insanın içerisindeki duyguları anlamlandırarak geçmişe duyulan özlemi de ifade eder ve insanın ve toplumların kendine has sanatsal kategorilerini oluşturur”, “...**emek gibidir**. Çünkü; kültür bir birikimdir ve içinde insanın emeğini barındırır bu nedenle kıymetlidir ve korunmalıdır”, “...**anlam arayışı gibidir**. Çünkü; geçmişteki değerlerimize sahip çıkmak bugünümüzü anlamaya ve hayattaki kimi boşlukları doldurmaya yardımcı olur, insanlar geçmişlerini merak eder ve anlamaya çalışır kültürel miras da bize bu derinliği yorumlamamız konusunda yardımcı olur”, “...**merak gibidir**. Çünkü; aynı zamanda birçok soruyu da beraberinde getirir, her tarihi eser kişide merak uyandırır ve o eserin ait olduğu dönemi araştırmaya sevk eder”, “...**sır gibidir**. Çünkü; geçmiş sırlarla doludur ve her yeni bilgi ile bu sır perdesi aralanır, merakımızın dürtüsü ile araştırır öğrenir ve böylelikle bizler de ayakları yere sağlam basan toplumlar olarak geleceğe yüzümüzü çeviririz”, “...**sonsuzluk gibidir**. Çünkü; sınırsız olduğu gibi gün geçtikçe yeni miraslar keşfedilir ve bu şekilde ülkeler daha da zenginleşir”, “...**uzay gibidir**. Çünkü; sonsuzluğu içinde var oluruz ve ne başı ne de sonu yoktur”, “...**ses ve söz gibidir**. Çünkü; bir toplumun hem sesi hem sözüdür ve ne kadar anlamlı derin ve köklü ise o kadar kıymetli ve özgündür”, “...**sır perdesi gibidir**. Çünkü; bir yandan aralanmayı beklerken diğer yandan da açığa çıkarılan her bir sırda geçmişteki hayatları anlar onların yaşayış biçimlerini kavrarız ve zaman zaman aynısını uyguluyoruz”, “...**kavram bilinci gibidir**. Çünkü; tüm derinliği ve manasıyla kavramamız ve hayatımızda bütünlük sağlamamız gereken bir anlayış biçimidir.”

Tablo 3.32’de diğer kültürel miras metaforları kategorisinde yer alan kültürel miras metaforlarına yer verilmiştir. Bu kategoride 24 birey toplamda 16 adet metafor geliştirmiş olup anahtar ile yapboz parçaları metaforları (f=4) kategorideki sayıca yüksek seyreden kavramlardır. Hediye (f=2) ve simge (f=2) metaforları da çoklu olarak tercih edilen diğer iki kavram olarak tespit edilmiştir. Geliştirilme nedenlerine ilişkin olarak düzenlenen tablo ve tasnif şu şekildedir;

Tablo 3.32. Diğer Kültürel Miras Metaforları Kategorisi

Metafor Kodu	Metafor Adı	Metaforu Temsil Eden Öğrenci		Metafor Kodu	Metafor Adı	Metaforu Temsil Eden Öğrenci	
		f	%			f	%
1	Anahtar	4	16,66	9	Bütün	1	4,17
2	Yapboz parçaları	4	16,66	10	Cam	1	4,17
3	Hediye	2	8,33	11	Gizemli bir film	1	4,17
4	Simge	2	8,33	12	Kâğıt	1	4,17
5	Beyaz	1	4,17	13	Kapı	1	4,17
6	Bilim sentezi	1	4,17	14	Pencere	1	4,17
7	Bina temeli	1	4,17	15	Perde	1	4,17
8	Bumerang	1	4,17	16	Şarap	1	4,17
TOPLAM						24	100

“**Bana göre kültürel miras yapboz parçaları gibidir.** Çünkü; kültürel miras toplumun yapı taşlarından biridir, bir parçası eksik kalsa bütünlük sağlanamaz, bir ülke kültürel miras varlıklarına önem vermez ise o ülkede bütünlük sağlanamaz, bir medeniyeti oluşturan parçalardan yalnızca biridir ve onun eksikliği bütünün eksikliği demektir”, “**...simge gibidir.** Çünkü; özümüzü ve aslimızı simgeler, varoluşu temsil eder”, “**...bütün gibidir.** Çünkü; geçmiş ve gelecek birbirinden ayrılamaz”, “**...hediye gibidir.** Çünkü; bir milletin halkına karşılıksız bırakabileceği en güzel şeydir, geçmişte yaşayan insanların geleceğe bıraktığı armağandır”, “**...cam gibidir.** Çünkü; kıymetli kırılmandır ve korunmaya ihtiyacı vardır, geleceğe armağan edebilmek için hassas ve özenli yaklaşmak gerekir”, “**...perde gibidir.** Çünkü; yaşadığımız ev bugün ise geçmiş pencereden dışarıdır ve kültürel miras ile perde aralanır geçmiş gün yüzüne çıkar”, “**...kapı gibidir.** Çünkü; aralandıkça geçmiş görür ve anlarız”, “**...bumerang gibidir.** Çünkü; bugünün teknoloji imkanlarını bumerang misali geçmişe gönderir ve geçmişten bilgi toplarız”, “**...bilim sentezi gibidir.** Çünkü; bir milletin dilini edebiyatını tarihini sanatını içinde barındırır ve bu sentez dünyaya tanıtılmalıdır”, “**...bina temeli gibidir.** Çünkü; ne kadar sağlam olursa milletin kalıcılığı ve ömrü o kadar uzun olur”, “**...beyaz gibidir.** Çünkü; tüm renkleri içinde barındırır”, “**...anahtar gibidir.** Çünkü; geçmiş zamanların kapısını açan bir kilit gibidir, eski çağların sır kapılarının açılmasını sağlar, geçmiş kapalı bir oda bugünü de bulduğumuz oda varsayarsak kültürel miras bu anlamda kapalı odayı açmaya yarayan bir anahtardır, geçmişin sırlarıyla dolu kapıyı açmamıza yardımcı olur”, “**...kağıt gibidir.** Çünkü; geçmiş anlatmak yazmak ve geleceğe bırakmak önemlidir”, “**...gizemli bir film gibidir.** Çünkü; sonunu kestiremeyiz ki zaten kültürel mirasın bir sonu da yoktur onu korumamız gerekir”, “**...pencere**

gibidir. Çünkü; bu sayede hem ilk çağları görebilir hem de yüzümüzü gelecek çağlara dönebiliriz”, “**...şarap gibidir.** Çünkü; yıllar geçtikçe daha çok kıymetlenir ve özel olur.”

SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsanın doğa karşısında, doğa ile birlikte varlığını sürdürebilmesi için ürettiği maddi manevi değerler bütünü ve bireyin çevreye uyumu olarak ifade edilen kültür (Güvenç, 1996); salt toplumların hayat biçimlerinden oluşan bir mozaik değil, aynı zamanda inançlarını da kapsayan karmaşık bir kavramdır (Emekli, 2006). Bahsi geçen bu kültürel, toplumsal ve doğal çevresel etmenlerin korunması, yaşatılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında turizm, etkin bir araç olarak görülmektedir (Avcıkurt, 2015). Bu nedenle de bir toplumun kültürel değerleri açısından geçmiş medeniyetlerden birike gelen tüm miras unsurları, ait olduğu ülkelerin kültür turizmi yönünden avantajlı olmasını sağlamaktadır (Keçe, 2015). Bu bağlamda, Türkiye'nin doğal güzelliklerinin yanında, aynı zamanda köklü bir geçmişe dayanan zengin bir kültür ve sanat birikimine sahip olması onun kültürel turizmini ayrıcalıklı kılmaktadır. Geleceğin olumlu anlamda şekillenmesi, kültürel değer ve miras unsurlarının bozulmadan aktarılması ve Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için önem arz eden kültürden turizm sektöründe doğru ve kontrollü bir şekilde yararlanılması, sürdürülebilir gelişim ve kalkınma anlamında büyük önem taşımaktadır (Yıldırım Saçılık ve Toptaş, 2017).

Herhangi bir yöreyi başka bir coğrafyadan farklı ve ayrıcalıklı kılan özelliklerinin doğru olarak tanımlanması ve bunların hangilerinden yararlanılarak turizm amaçlı kullanılabilmesi konusunda uzman ve bilimsel yönlendirmelerin ne kadar önemli olduğu durumu, alan yazın araştırma ve inceleme sonuçlarında gözlemlenmiştir. Bu bağlamda konu edinen ve önemle vurgulanan kültürel mirasa ilişkin bilinç, algı ve tutum düzeylerinin olumlu yöndeki gelişim ve kazanımları ile birlikte sosyal, kültürel, ekonomik ve toplumun tamamını ilgilendiren daha birçok olgunun sürdürülebilirliğinin mümkün olacağı düşünülmektedir.

Bahsi geçen nedenler ve amaçlar doğrultusunda; kültürel miras unsurları ile bağdaşan alanlarda mesleki olarak aktif ve kilit rol oynayacak uzman ve ara eleman adaylarının kültürel mirasa ilişkin algı ve tutumları belirlenerek irdelenmiştir. Bu çalışmada; Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde öğrenim gören ve müfredatlarında kültürel miras içerikli dersler bulunan Arkeoloji, Sanat Tarihi, Tarih, Turizm Rehberliği, Türk Halk Bilimi lisans bölümleri ile Mimari Restorasyon ve Kültürel Miras ve Turizm önlisans programlarına kayıtlı bireylerin görüşleri ele alınmıştır. Bu bağlamda katılımcıların genel çerçevede Kültürel Miras kavramına ilişkin metaforik algı düzeyleri ile Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutum düzeyleri belirlenmiştir. Kültürel mirasın hem somut hem de somut olmayan değerlerin tamamına hitap ediyor olması, çalışmanın nitel ve nicel olarak ele alınmasında belirleyici bir unsur olarak görülmüştür. Öyle ki; somut kültürel miras unsurlarına yönelik olumlu ve yüksek tutum sergileyen bireylerin genel perspektifte kültürel miras kavramına yönelik bakış açıları, metafor analiz yöntemi ile irdelenmek istenmiştir. Örneğin; bir arkeoloji bölümünde öğrenim gören birey kültürel mirası “kazı çalışması, mitoloji, tarihi eser” metaforları ile tanımlarken, turizm rehberliğinde öğrenim gören bireyler “turizm, şarap, rehber” gibi metaforlar geliştirmişlerdir. Böylelikle araştırmanın nicel kısmında yer alan veri çıktıları, nitel kısımda geliştirilen metaforlar sayesinde öğrenim görülen bölümler bazında yorumlanabilmiştir. Ayrıca somut kültürel mirasa yönelik tutum düzeyinin eğitimin bir çıktısı olduğu ve/veya olabileceği sonucuna varılırken, kültürel mirasa ilişkin metaforların genel anlamda eğitimden bağımsız olarak “hazine, servet, yadigâr, miras, emanet, kimlik, ayna” gibi kavramlarla nitelendirildiği de gözlenmiştir. Bu nedenle belirlenen sınırlamalar dâhiline giren yükseköğrenim gören bireylerin kültürel mirasa yönelik bilinç, algı ve tutum düzeylerine ilişkin olarak daha derin, kapsamlı yorum ve analiz yapılmak istenmesi nedeniyle nitel ve nicel araştırma yöntemlerine başvurulmuştur.

Çalışma kapsamında yer alan araştırma sorularına ilişkin olarak, 355 katılımcıdan elde edilen veriler bağlamında doğrudan ya da dolaylı olarak kültürel miras içerikli yükseköğrenim gören bireylerin Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutumlarının anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin görece üst sınıflardan oluşması ve kültürel mirasa ilişkin ders veya dersleri alarak

ilgili kavrama yönelik belirli düzeyde fikir sahibi olduklarının varsayılması durumları, bahsi geçen tutum düzeyinin yüksek seyrini açıklar niteliktedir.

Alan yazın taramasında, kültürel mirasa ilişkin algı, düşünce ve tutum düzeylerinin belirlendiği çalışmalarda cinsiyet unsurunun istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturduğu örneklere rastlanmıştır (Çetin, 2010; Uslu ve Kiper, 2006; Okuyucu ve Somuncu, 2012; Akpırınç ve Mancı, 2019). Anlamlı farklılıkların bulunduğu çalışmaların görece yerel halka yönelik gerçekleştirilen araştırmalar olduğu gözlemlenmiştir. Bu araştırma verilerine göre ise, katılımcıların somut kültürel mirasa yönelik tutumları cinsiyet bağlamında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Müfredatlarında doğrudan veya dolaylı olarak kültürel miras içerikli dersler bulunan bireylerin, öğrenim gördükleri bölümlere göre somut kültürel miras tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen verilere göre, 'Kültürel Miras ve Turizm' önlisans programında öğrenim gören bireylerin tutumları, grupta yer alan diğer program ve bölümlerde öğrenim gören bireylerin tutumlarından daha yüksek seyretmiştir. En düşük tutum düzeyinin ise; Turizm Rehberliği bölümünde öğrenim gören bireylere ait olduğu görülmüştür. Bu durum; kültürel miras kavramının Kültürel Miras ve Turizm önlisans programının eğitim odağında bulunması ile açıklanabilmektedir. Kültürel miras unsurlarına ilişkin doğrudan ve yoğun olarak ders içeren bu programa kayıtlı öğrencilerin somut kültürel mirasa ilişkin tutum düzeylerinin yüksek seyretmesi durumu, aldıkları eğitime karşılık pozitif dönüt verdikleri şeklinde yorumlanabilmektedir. Böylelikle ilgili disiplinlerde aktif rol alacak ara elemanların, mesleki etik ve farkındalıklarının umut verici olduğu da söylenebilmektedir. En yüksek tutum düzeyi ile en düşük tutum düzeyine sahip bölümlerin her ikisinin de turizm disiplinde yer alması dikkat çekici bir durum olarak görülmektedir. Bu durum; turizm rehberliği bölümünün araştırma kapsamında yer alan yükseköğretim bölüm ve programları içerisinde kültürel miras odağına görece en uzak olan bölüm olduğu şeklinde açıklanabilmektedir.

Kültürel miras, tarihsel bir sürecin ürünüdür. Bu ürünler de turizm sahalarında turistik bir ürün olarak kullanılmaktadır. Dolayısıyla, bu çalışma ile turizm rehberi

adaylarının kültürel mirası aynı zamanda “turistik ürün” olarak yorumladığı da düşünülmektedir. Bu bağlamda, turizm rehber adaylarının araştırmanın nitel kısmında yer alan kültürel miras kavramına ilişkin olarak “turizm, şarap, rehber, müze” gibi metaforlar geliştirmiş olması bahsi geçen sonucu desteklemektedir. Diğer bir deyişle; arkeoloji, sanat tarihi, tarih, mimari restorasyon, kültürel miras ve turizm bölümleri kültürel mirasın orijini ve sürecine hizmet ederken, turizm rehberliği kültürel mirasın çıktığı ve ürünlerini odak alan bir meslek sahasıdır. Konu edinen durum da turizm rehberliği eğitimi alan bireylerin somut kültürel miras tutum düzeylerinin, araştırma kapsamında yer alan diğer gruplara nazaran daha düşük olmasını açıklar niteliktedir. Elde edilen veriler ile birlikte turizm rehberliği lisans bölümü müfredatına; kültürel mirasın başlangıç ve süreçlerine ilişkin olarak zenginleştirilmiş içeriklerin eklenmesi, var olanların geliştirilmesi ve bu bireylerin algı ve farkındalık düzeylerinin artırılmasına yönelik eylem planlarının düzenlenmesi önerilebilmektedir. Öyle ki; toplumun her kesimine ulaşılabilme ve temasta bulunma, bilgi aktarma, kültürel mirası tanıtmaya ve öğretme bağlamında turizm rehberlerinin iletişim ağları araştırma kapsamında yer alan diğer gruplara göre daha fazladır. Bu nedenle aslında sadece turizm rehberlerinin değil tüm turizm çalışanlarının bu anlamdaki bilinç, algı ve farkındalık düzeylerine yönelik araştırma ve geliştirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi gerektiği düşünülmekte ve önerilmektedir.

Bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutum düzeylerinin belirlendiği bu çalışmada, anne ve baba eğitim düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmediği tespit edilmiştir. Konuya ilişkin olarak literatür taramasında, ilköğretim öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili başarı ve tutum düzeylerinin belirlendiği çalışmalarda ebeveyn eğitim seviyesinin artması ile başarı ve tutum düzeylerinin de arttığı görülmüştür (Arıkan ve Doğan, 2013; Ünlü İ, 2012). Benzer şekilde bir farklılığın olup olmayacağını belirlemek için hareketle gerçekleştirilen veri analizlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın görülmemesi durumu, bireylerin kendi ailelerinden bağımsız ve yetişkin kategorisinde nitelendirilebileceği olarak açıklanabilir. Aynı zamanda katılımcıların bu bağlamda akademik eğitim görüyor olmaları da ebeveynlerinin eğitim seviyelerinden bağımsız bir durum olarak yorumlanabilmektedir. Öyle ki; öğrencilerin yükseköğretim öncesindeki eğitim süreçleri boyunca kültürel mirasa yönelik tutumlarında etkili olan ebeveyn eğitim

düzeyleri, bireylerin yükseköğretimde aldığı eğitim ile birlikte etki boyutunu sıfırlayabilmektedir.

Araştırma kapsamındaki katılımcıların bildirdikleri en uzun yaşanılan il bilgileri ‘büyükşehir’ ve ‘şehir’ olarak sınıflandırılmıştır. Elde edilen bulgular neticesinde; en uzun yaşanılan ile göre bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutum düzeyleri istatistiksel olarak farklılık göstermiştir. Bu anlamda, en uzun yaşanılan ilin büyükşehir olduğu bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumlarının, şehir olanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer bir çalışma olarak Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi’nde öğrenim gören bireylere yönelik gerçekleştirilen araştırmada, yaşanılan ilin büyüklüğü ile kültürel miras algısı arasında anlamlı bir farklılık görülmediği belirlenmiş ve bireylerin kültürel miras varlıklarını yeterince bilmediği ve kültürel mirasla ilgili olarak bilgi eksikliklerinin olduğu vurgulanmıştır (Cihangir ve Köksal, 2019). İlgili çalışmanın örneklemini herhangi bir disiplinde öğrenim görme sınırlaması yapılmadan belirlenmiştir. Dolayısıyla, kültürel mirasa ilişkin eğitim görme durumunun; bireyin algı, tutum ve farkındalık düzeyine etki ettiği söylenebilmektedir. En uzun yaşanılan şehrin, büyükşehir olmasının somut kültürel mirasa yönelik tutumu doğrudan etkilediği yönünde salt varsayımda bulunmak, bu anlamda düşündürücü olabileceği gibi eğitimin kuvvetli etkisini de gölgede bırakacaktır. Bu çalışmada yer alan ve en uzun il olarak büyükşehirde yaşamış bireylerin tutum düzeylerindeki yüksek seyir; aldıkları eğitime ek olarak metropol olanakları, entelektüel kitlenin varlığı, iletişim ve ulaşım araçları ile diğer tüm imkanların şehirlere oranla daha yüksek olması durumları ile açıklanabilmektedir.

Bireylerin, somut kültürel mirasa yönelik tutum düzeylerinde yaş grupları arasında farklılıklar gözlenmiştir. 20 yaş altı bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumlarının, ‘21-25’ ile ‘25 yaş üstü’ gruplarından daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu durumun nedeni olarak da araştırma kapsamındaki yükseköğrenim gören bireylerin görece üst sınıflardan oluşması olarak açıklanabilir. 20 yaş altındaki bireylerin; henüz kültürel miras içerikli dersi almamış olması, dersi alsa dahi konu edinen algı ve farkındalığa erişememesi gibi nedenler mevcut durumun açıklayıcı etmenleri olarak görülmektedir. Öğrenme düzeyinin artması ile farkındalığın,

farkındalığın artması ile de algı ve tutum düzeyinin yükseldiği, doğal olarak da yaşın artması ile tutum düzeyinin olumlu yönde farklılaştığı söylenebilmektedir.

Çalışmanın alt araştırma problemlerinden olan aylık gelire göre bireylerin somut kültürel mirasa yönelik tutumları, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bu sonuç, yükseköğrenim gören bireylere yönelik gerçekleştirilen Cihangir ve Köksal (2019)'ın araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. İlgili araştırma sorusu dahilinde, literatür taramasında farklılık gösteren çalışmalar incelendiğinde, bireylerin yaşantılarını aile gelirine bağlı olarak sürdürüp sürdürmediklerinin önemli bir etken olduğu söylenebilmektedir. Öyle ki; gelirleri ebeveynleri tarafından yönetilen ilköğretim bireylerinin kültürel mirasa ilişkin tutum düzeyleri farklılaşabilirken (Arıkan ve Doğan, 2013; Çetin, 2010), bu çalışmada gelir seviyesinin somut kültürel mirasa yönelik tutum düzeyinde bağlayıcı etkisi bulunmadığı görülmektedir. Elde edilen bu sonuç da, kültürel mirasa ilişkin doğrudan veya dolaylı olarak yükseköğrenim gören bireylerin aldıkları eğitimin, somut kültürel mirasa yönelik tutumlarının seyrinde olumlu bir etkiye sahip olduğu durumunu destekler niteliktedir. Alınan eğitim ile birlikte tutum düzeyinin yüksek seyrine etki etmeyen gelir düzeyinin, somut kültürel mirasa ilişkin varlıkların bulunduğu müze, ören yeri, antik kent ve benzeri gibi kültür destinasyonlarını ziyaret ve/veya deneyim düzeylerinde farklılık oluşturacağı öngörülmektedir. Bu bağlamda alan yazında örnek teşkil eden birçok çalışma mevcut olup tutum düzeyleri yüksek seyreden bireylerin deneyim düzeylerinin de araştırılması durumu yeni bir çalışma konusu olabilecektir.

Çalışmanın nitel kısmında, katılımcıların kültürel miras kavramına ilişkin algı düzeyleri metafor analiz yöntemi ile belirlenmiştir. Elde edilen veriler ışığında araştırma dâhilinde yer alan kültürel miras içerikli eğitim alan yükseköğretim bireylerinin kültürel miras kavramına ilişkin olumlu ve bilinçli metaforlar geliştirdikleri tespit edilmiştir. Üretilen metafor içerikleri ve açıklamaları incelendiğinde kültürel miras unsurlarına yönelik bakış açılarının oldukça kapsamlı ve nitelikli olduğu görülmüştür.

Doğrudan veya dolaylı olarak müfredatlarında kültürel miras içerikli öğrenim gören ‘Arkeoloji’, ‘Sanat Tarihi’, ‘Tarih’, ‘Turizm Rehberliği’, ‘Türk Halk Bilimi’ lisans bölümleri ile ‘Mimari Restorasyon’ ve ‘Kültürel Miras ve Turizm’ önlisans programı öğrencileri “kültürel miras” kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar ile kültürel mirasın; öğrenilmesi, korunması, yaşatılması, tanıtılması, nesilden nesile aktarılması gereken bir olgu olduğunu vurgulamışlardır. Bu bağlamda katılımcılar tarafından, toplamda 154 metafor geliştirilmiştir. Kültürden yansıyanları anlamak, anlaşılan bilgileri yorumlamak, geçmiş zamanları ve yaşanmışlıkları irdelemek, bu bilgilerin ışığında geleceğe yön vermek gibi nedenler ile açıklanan metaforlar, ortak özellik ve içeriklerine göre 8 kategoride tasnif edilmiştir. Bu kategoriler; ‘önem açısından kültürel miras’, ‘yaşamsal değerler açısından kültürel miras’, ‘tarihi açıdan kültürel miras’, ‘tabiat, iklim ve evren açısından kültürel miras’, ‘toplumsal değerler açısından kültürel miras’, ‘aydınlatıcı ve yön gösterici bir unsur olarak kültürel miras’, ‘soyut anlam değerleri açısından kültürel miras’ ve ‘diğer kültürel miras metaforları’ şeklindedir.

Kategoriler incelendiğinde; en çok metaforun toplumsal değerler bağlamında geliştirildiği görülmüştür. Buradaki metafor çeşitliliğinin fazlalığına rağmen, genel anlamda kültürel miras kavramı en çok ‘hazine’ unsuruna benzetilmiş ve bu metafor 33 birey tarafından benzetme aracı olarak kullanılmıştır. Yaşamsal değerler açısından kültürel miras kategorisinde “yaşam/hayat”, tarihi açıdan kültürel miras kategorisinde “geçmiş”, toplumsal değerler açısından kültürel miras kategorisinde “kimlik”, aydınlatıcı ve yol gösterici bir unsur olarak kültürel miras kategorisinde “ayna”, soyut anlam değerleri açısından kültürel miras kategorisinde “benlik” ve “zaman yolculuğu”, tabiat iklim ve evren unsurları açısından kültürel miras kategorisinde “çınar ağacı” ve son olarak diğer kültürel miras metaforları kategorisinde de “anahtar” ve “yapboz parçaları” en çok geliştirilen metaforlar olmuştur.

Yükseköğretim eğitimleri kapsamında kültürel miras içerikli dersler alan bireylerin 154 farklı metafor geliştirmesi, kültürel mirasa ve kültürel miras unsurlarına ilişkin bilgi ve bilinç sahibi olduklarını göstermektedir. Bu bireylerin gerek turizm, gerek kültürel miras, gerekse bu disiplini ilgilendiren toplumsal alanlarda önemli rol

üstlenecekleri göz önünde bulundurulursa; bu anlamda sahip olmaları gereken algı, tutum ve bilinç düzeylerindeki yüksek seyir, araştırmanın pozitif bir dönütü olarak yorumlanabilir. Mesleki bir gereklilik olan bilgi ve tutum düzeyinin olumlu gelişimi, kültürel mirasın korunması, yaşatılması, doğru ve bilinçli aktarılması hususlarında büyük önem arz etmektedir. Maddi ve manevi miras unsurlarının nesillerden nesillere aktarımında bir köprü görevi gören bireylerin güçlü farkındalıkları ile hem turizm hem de kültürel alanlardaki gelişim boyutunun daha da artacağı düşünülmektedir. Böylelikle bahsi geçen disiplinler ile iç içe var olan sektörlerdeki olumsuz etkiler veya olası problemlerin en aza indirgeneceği öngörülmektedir.

Sürdürülebilir turizm ve kültürel miras bağlamında da geliştirilen çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülen bu araştırmaya ilişkin literatür incelendiğinde Akdeniz Üniversitesi'nde müfredatlarında "kültürel miras" içerikli dersler bulunan öğrencilerin metafor ürettikleri bir çalışmaya rastlanmıştır (Sarı vd., 2020). Kültürel mirasa ilişkin olarak özellikle bu anlamda eğitim gören bireylerin olumlu algı sergilemesi ve pozitif dönüt vermesi kültürel mirasın korunması ve yaşatılması bağlamında bir kazanım olarak görülmektedir. Aynı disiplinlerde olacağı gibi, farklı alanlarda öğrenim gören ve hatta toplumun her kesiminde yer alan bireylere de benzer çalışmaların gerçekleştirilmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öyle ki; kültürel miras toplumsal bir değerdir ve her bireyin miras unsurlarına yönelik sahip olması gereken bilinç ve farkındalık, aslında bir vatandaşlık görevidir.

Araştırma verileri dâhilinde, kültürel miras unsurlarına ilişkin algı, tutum ve farkındalık düzeylerinin geliştirilmesi için şu önerilerde bulunulabilir:

- İnsanlığın ortak değeri olan kültürel mirasa yönelik, tüm kademelerde öğrenim gören bireylerin yanı sıra; diğer kurum ve kuruluşlar, turistik ürün sunucuları, yerleşik halk gibi toplumun tamamına hitap eden bilinçlendirme ve farkındalık çalışmaları düzenlenmeli ve bu bağlamda periyodik olarak eylem planları oluşturulmalıdır.
- İlköğretimden yükseköğretime kadar eğitim süreçlerinin her aşaması için doğa, tarih ve kültürel öğelerin korunması ve yaşatılmasına yönelik dersler düzenlenmeli veya eğitimler verilmelidir.

- Turizm potansiyelini artırmak için il ve bölge bazında tanıtım faaliyetleri yapılmalı, tanıtımların ulusal ve uluslararası sahalarda gerçekleştirilerek ekonomik kalkınmaya entegre edilmesi sağlanmalıdır.
- Turizm bağlamında kültür turizminin önemi ve değeri, ilgili bireysel ve toplumsal sahaların tümünde vurgulanmalı ve bu alanda gerçekleştirilecek çalışmaların ve geliştirmelerin sayısı artırılmalıdır.
- Kültürel miras içerikli öğrenim gören ve alan sahasında önemli bir rol edinecek olan meslek gruplarındaki bireylerin bilinç, farkındalık ve algı düzeyleri üst seviyelere ulaştırılmalıdır.
- Kültürün yaşatılması ve nesilden nesile aktarılması ile birlikte sürekliliğinin sağlanması bağlamında turizm, bir tüketim değil geliştirme ve tanıtım aracı olarak kullanılmalıdır.
- Çalışmaya konu edinen araştırma grubunda yer alan bireylerin kendi kültürlerinin farkında olmaları öneminden bahisle, eğitim kurumları bu bağlamdaki önlem, tedbir, araştırma ve geliştirme eylemlerini çoğaltmalıdır.

Elde edilen veriler ışığında yorumlanan bilgi ve öneriler ile birlikte, kültürel mirasın bir toplumun özgün bir yansıması ve gerçek bir hazinesi olduğu toplumun her kesimi tarafından özümsemelidir. Bu bilinç ve farkındalık ile sahip olunan kültürel mirasın yaşatılması ve korunması dengesinin sürekliliği sağlanmalıdır. Böylelikle gerek ulusal prestij gerekse ekonomik kalkınma boyutları en üst seviyede seyrederek çalışmanın odak konularından biri olan turizm bağlamında kültürel mirasın sürdürülebilirliği de sağlanabilecektir. Öyle ki; turizm sahasında önemli bir paya sahip olan kültürel miras varlıklarına yönelik kullanım, ziyaret ve tüketim yaklaşımlarının dengesiz olması, hem kültürel yozlaşmaya hem de turizmin zarar görmesine neden olacaktır. İşte bu olası olumsuzluk seyrinin en aza indirgenmesi ve mesleki etik bağlamında saha çalışanlarına büyük görev ve sorumluluk düşmektedir. Türkiye gibi kültürel anlamda zengin coğrafyaların, maddi ve manevi miras kaynakları ile turizminin korunması, yaşatılması, gelecek nesillere aktarılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için konu edinen saha çalışanları ile birlikte topluma mensup her bir bireyin bakış açısını olumlu ve bilinçli yönde yükseltmesi gerektiği düşünülmektedir.

Turizm olgusu içerisinde önemli bir yeri olan kültürel mirasa yönelik bilimsel çalışmaların artırılması, koruma bağlamında önem arz eden kültürel miras ile kalkınma odaklı turizm alanlarının gelişim ve kazanımlarında olumlu bir etki sağlayacaktır. Bu çalışma ile kültürel mirasa ilişkin doğrudan veya dolaylı olarak eğitim alan bireylerin “kültürel miras” kavramına ilişkin geliştirdikleri metaforlar ile birlikte somut kültürel mirasa yönelik algı düzeyleri de belirlenmiştir. Turizm ve kültür disiplinleri ile bağdaşan sektörlerde meslek edinecek olan bireylerin ve alandaki diğer profesyonellerin kültürel miras ve miras unsurlarına yönelik algı ve farkındalık düzeylerinin belirlenerek mevcut durumun geliştirilmesi ve/veya iyileştirilmesinin ülkesel bazda maddi manevi kalkınmaya destek teşkil edeceği düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmanın bahsi geçen disiplinlerde yapılacak olan farklı bilimsel çalışmalara kaynak olabileceği de öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

- Ablak S, Dikmenli Y, Çetin T (2014) Üniversite Öğrencilerinin Kırşehir'in Tarihi ve Kültürel Turizm Değerlerine Yönelik Farkındalıkları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7(2): 171-186.
- Aliağaoğlu A (2004) Sosyo-Kültürel Miras Turizmi ve Türkiye'den Örnekler. *Ankara Üniversitesi Coğrafi Bilimler Dergisi* 2(2): 50-64.
- Ahmad Y (2006) The Scope and Definitions of Heritage: From Tangible to Intangible. *International Journal of Heritage Studies* 12(3): 292-300.
- Ahunbay Z (1994) Birinci Derece Anıtlarda Değerlendirme ve Restorasyon Sorunları. *Arredamento Dekorasyon* 7(8): 87-90.
- Ahunbay Z (2007) *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon* (YEM Yayıncılık, İstanbul).
- Akkuş G, Karaca Ş, Polat G (2015) Miras Farkındalığı ve Deneyimi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Keşifsel Bir Çalışma. *Akademik Bakış Dergisi* 50: 71-81.
- Akova O (2006) Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma. *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2(1): 77-109.
- Akpirinç E, Mancı AR (2019) Yerel Halkın Kültürel Miras Farkındalığı ve Deneyimi: Şanlıurfa Örneği. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi* 3(2): 245-260.
- Aktan CC, Tutar H (2007) Bir Sosyal Sermaye Olarak Kültür. *Pazarlama ve İletişim Kültürü Dergisi* 6 (20):1-11.
- Aktın K, Karakuş H, Sağlam H (2013) Sinop Üniversitesi Öğretmen Adaylarının Sinop İline Ait Tarihi ve Kültürel Eserler hakkındaki İlgi ve Farkındalık Düzeyleri. *The Journal of Academic Social Science Studies, International Journal of Social Science* 6(7): 37-59.
- Alakuş AO (2004) Kültür Kavramı Tanımlamalarına İlişkin Bir Analiz. *Milli Eğitim Dergisi* 164(8.4): 2019.
- Alaeddinoğlu F (2007) Van Halkının Turisti ve Turizmi Algılama Şekli. *Coğrafi Bilimler Dergisi* 5(1): 1-16.
- Anmaç G (2013) Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamında Kuyumculuğun İstanbul Örneğinde İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Ar H (2015) Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Turist Rehberlerinin Rolü. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Arıkan İ, Doğan Y (2013) İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Kültürel Mirasla İlgili Başarı Düzeyleri ve Tutumlarının Bazı Değişkenlerce İncelenmesi (Adıyaman Örneği). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 6(15): 29-64.
- Arınç PC (2002) Selçuk'ta Kültür Turizmi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Aslan Z, Ardemagni M (2006) *Introducing Young People to the Protection of Heritage Sites and Historic Cites* Roma: MAXTUDIO, ICCROM.
- Ateş M, Karatepe A (2013) Üniversite Öğrencilerinin 'Küresel Isınma' Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlar Yardımıyla Analizi. *Marmara Coğrafya Dergisi* 27: 221-241.
- Avcı M, Memişoğlu H (2016) Kültürel Miras Eğitime İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri. *İlköğretim Online* 15 (1): 104-124.
- Avcıkurt C (2007) *Turizm Sosyolojisi Turist-Yerel Halk Etkileşimi* (Detay Yayıncılık, Ankara).
- Avcıkurt C (2015) *Turizm Sosyolojisi Genel ve Yapısal Yaklaşım* (Detay Yayıncılık, Ankara).
- Avcıoğlu GŞ (2020) Türk Sosyolojisinde Kültür ve Medeniyet Anlayışları. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 48: 313-326.
- Bahn P ve Renfrew C (2013) *Arkeoloji Anahtar Kavramlar*, çev. Selda Somuncuoğlu (İletişim Yayınları, İstanbul).
- Bakri AF, İbrahim N, Ahmad S ve Zaman NQ (2015) Public Perception on the Cultural Significance of Heritage Buildings in Kuala Lumpur. *Procedia-Social and Behavioral Sciences* 202: 294-302.
- Belber G (2007) Tatil Turizminde Turistlerin Konaklama İşletmesi Tercihine Kültürün Etkisi ve Konaklama İşletmeleri Üzerine Bir Uygulama. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Malatya.
- Belber BG, Sözbilen G (2017) Yerel Halk Gözüyle Turistik Talebin Kültürel Mirasa Etkisi: Kapadokya Örneği. *International Journal of Social Science* 59: 439-457.

- Bilgen N, Şahin MH, Karatepe A (2014) Meslek Lisesi ve Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Termal Turizm Kavramına Yönelik Düşüncelerinin Metaforlar Yolu İle Analizi. *SDU International Journal of Educational Studies* 1(2): 80-87.
- Bişkin F, Adabalı MM (2018) Turizm Öğrenimi Gören Lisans Öğrencilerinin Türkiye'nin Kültür Mirasları ile İlgili Bilgi Düzey ve Deneyimlerinin Tespiti. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi* 8(1): 84-96.
- Bozdoğan K, Sünbül AM (2016) Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinin 'Müze' Kavramına İlişkin Geliştirdikleri Metaforlar. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 0(31): 107-127.
- Can M (2009) Kültürel Miras ve Müzecilik Çalışma Raporu. teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/1279,muserrefcanpdf.pdf?0 (24.02.2021).
- Cengiz E, Kırkbir F (2007) Yerel Halk Tarafından Algılanan Toplam Turizm Etkisi ile Turizm Desteği Arasındaki İlişkiye Yönelik Yapısal Bir Model Önerisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7(1):19-37.
- Cihangir M ve Köksal S (2019) Gençliğin Kültürel Miras Algısı: Osmaniye Yöresi İçin Ankete Dayalı Bir Değerlendirme. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 6(4): 266-277.
- CHERPLAN (2013) Enhancement of Cultural Heritage Through Environmental Planning and Management. Sustainable Tourism as Driving Force for Cultural Heritage Sites Development Plannign, Mid-term Conference. Cetinje, Karadağ, Nisan 17.
- Council of Europe (2005) Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society, Faro 27.10.2005.
- Çalışkan U, Tütüncü Ö (2008) Turizmin Yerel Halk Üzerindeki Etkileri ve Kuşadası İlçesi Uygulaması. IV. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi. Antalya, Türkiye, Nisan 23-27.
- Çetin T (2010) Cumalıkızık Köyünde Kültürel Miras ve Turizm Algısı. *Milli Folklor Dergisi* 11 (87): 181-190.
- Çetin T, Karakuş U, Aksoy B (2012) Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Turizm ve Türkiye'nin Turizm Değerlerine İlişkin Algıları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 5 (3):180-196.

- Çokluk Ö, Şekercioğlu G ve Büyüköztürk Ş (2010) *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik Uygulamaları-SPSS ve LISREL Uygulamaları* (Pegem Akademi, Ankara).
- Demir Ö, Özmen SK (2015) Ortaokul Öğrencilerinin Düşünme Kavramına İlişkin Metaforları. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 10(7): 359-380.
- Demirbulat GÖ, Saatçi G, Avcıkurt C (2015) Bursa'nın Somut Kültürel Varlıklarını Yönelik Öğrencilerin Algıları: Harmancık MYO Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi* 12:62-86.
- Diker O (2016) Kültürel Miras ile Kültürel Miras Turizmi Kavramları Üzerine Bir Çalışma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 4(30): 365-374.
- Dinç E, Erdil M, Keçe M (2011) Uşak Üniversitesi Öğrencilerinin Tarihi ve Kültürel Eserler Hakkındaki İlgi ve Farkındalıklarının İncelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 4(2): 267-285.
- Dinçer İS, Enlil Z (2012) Kültür Mirasının Değişen Kapsamı ve Kültürel Mirasın Toplum İçin Değeri-Faro Sözleşmesi'nin Algılanması: Türkiye İçin Bir Ön Araştırma. *Kültür Politikaları ve Yönetimi (KPY)* (1): 47-56.
- Doğan, H, Üngüren, E (2012) Yerel Halkın Isparta Turizmine Yönelik Görüşleri Üzerine Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1): 103-122.
- Doğaner S (2001) *Türkiye'nin Turizm Coğrafyası* (Çantay Kitabevi, İstanbul).
- Doğaner S (2013) *Türkiye Kültür Turizmi* (Doğu Kitabevi, İstanbul).
- Dönmezer S (1982) *Genel Sosyoloji* (Divan Yayınları, İstanbul).
- Dönmez C, Yeşilbursa C (2014) Kültürel Miras Eğitiminin Öğrencilerin Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutumlarına Etkisi. *İlköğretim Online Dergisi* 13 (2):425-442.
- Duran E (2009) Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Toplumsal ve Kültürel Kimliğin Korunması: Gökçeada Örneği. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Earley P, Mosakowski E (2004) Cultural Intelligence. *Harvard Business Review* 82(10):139-158.
- Emekli G (2006) Coğrafya, Kültür ve Turizm: Kültürel Turizm. *Ege Coğrafya Dergisi* (15): 51-59.

- Er Ö, Bardakoğlu Ö (2016) Kültürel Mirasın Sürdürülebilir Turizm Ürünü Çeşidi Olarak Değerlendirilmesi: Edirne Örneği. *İşletme Fakültesi Dergisi*17(2): 95-111.
- Erdoğan İ (1975) *Kültürün Yönetim Fonksiyonlarının Uygulanmasına Etkisi ve Faktör Analizi Yöntemi ile Bir Araştırma* (İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayını, İstanbul).
- Erkal M (1993) *Sosyoloji* (Der Yayınları, İstanbul).
- Eröz M (1977) *Türk Kültürü Araştırmaları* (Kutluğ Yayınları, İstanbul).
- Ertaş Ç (2019) Şırnak'ta Yaşayan Yerel Halkın Turizme Dönük Metaforik Algısı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 18(70): 720-733.
- Evcin E (2013) Türk Halk Kültürü Araştırmaları İçin Önemli Bir Kaynak: Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezi. *Milli Folklor* 25(100): 225-248.
- Fichter J (2002) *Sosyoloji Nedir?*, çev. Nilgün Çelebi (Anı Yayıncılık, İstanbul)
- Göçer A (2013) Türkçe Öğretmeni Adaylarının 'Kültür-Dil İlişkisi'ne Yönelik Metaforik Algıları. *Electronic Turkish Studies* 8(9):253-263.
- Gögebakan Y (2011) Ülkemizde Kültür ve Kültür Varlıklarının Korunmasının Mimari ve Kent Ölçeğinde Yansımaları. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi* 1(2): 199-210.
- Gömleksiz MN (2013) Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *Electronic Turkish Studies* 8(8): 649-664.
- Gümüş S, Özüpekçe N (2009) Foça'da Turizmin Ekonomik, Sosyal, Kültürel ve Çevresel Etkilerine Yönelik Yerel Halkın Görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 6(2): 398- 417.
- Gümüş M, Dilek SE, Kulakoğlu Dilek N (2016) Otel Çalışanlarının Turizm ve Barış İlişkisine Yönelik Metaforik Algıları. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi* 6(2/1): 1-15.
- Günay Beşkardeş S (2007) Üstün Zekâlı ve Özel Yetenekli Öğrencilerin Yabancı Dil (İngilizce) Öğretiminde Metafor Sisteminin Uygulanması. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Afyon.
- Güner B (2015) Tarihi Kentsel Peyzajlarda Sosyal Sürdürülebilirlik Aracılığıyla Kültürel Mirasın Korunması: Sakarya Mahallesi İçin İlkeler, Stratejiler ve

- Öneriler Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Restorasyon Bilim Dalı, Ankara.
- Güneş E, Alagöz G (2018) Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kültürel Miras Tutumları Üzerine Bir Araştırma. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 10 (29): 753-777.
- Gürgil F (2017) Öğretmen Adaylarının Halk Kültürüne Yönelik Algılarının İncelenmesi. *Journal of History Culture and Art Research* 6(6): 523-541.
- Güveli E, İpek AS, Atasoy E, Güveli H (2011) Sınıf Öğretmeni Adaylarının Matematik Kavramına Yönelik Metafor Algıları. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education* 2(2): 140-159.
- Güvenç B (1972) *İnsan ve Kültür: Antropolojiye Giriş* (Sosyal Bilimler Derneği Yayınları, Ankara).
- Güvenç B (1996) *İnsan ve Kültür* (Remzi Yayınları, İstanbul).
- Güvenç B (2002) *Kültürün ABC'si* (Yapı Kredi Yayınları, İstanbul).
- Hair JF, Black WC, Babin BJ, Anderson RE (2014) *Multivariate Data Analysis* (Pearson Education Limited, UK).
- Haviland W, Prins H, Walrath D ve McBride B (2008) *Kültürel Antropoloji*, çev. İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu (Kaknüs Yayınları, İstanbul).
- Hebdige D (2004) *Altkültür Tarzın Anlamı* (Babil Yayınları, İstanbul).
- Hofstede G (1982) Culture's consequences: International differences in work related values. *Human Organization* 41(1):86-90.
- ICOMOS (1999). Kültürel Miras Değeri Taşıyan Alanlarda Turizm Yönetimi, *Uluslararası Kültürel Turizm Tüzüğü*. <http://www.icomos.org.tr> (20 Nisan 2021)
- İnceoğlu M (2000) *Tutum, Algı, İletişim* (İmaj Yayınevi, Ankara).
- İSMEP Rehber Kitaplar (2014) *Kültürel Mirasın Korunması*, İstanbul.
- Kaderli L (2014) Kültürel Miras Koruma Yaklaşımlarının Tarihsel Gelişimi. *TÜBA-KED* 12: 29-41.
- Kağıtçıbaşı Ç (1999) *Yeni İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş* (Evrım Yayınları, İstanbul).
- Karaca Yılmaz Ş, Şahbudak E, Akkuş Ş, Işkın M (2017) Kültürel Miras Farkındalığı: Cumhuriyet Üniversitesi Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama Çalışması. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi* 9(16): 86-100.

- Karaçanta H (2013) Üniversite Öğrencilerinin Milli Değerlere Yönelik Metaforları. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi* 32: 107-114.
- Karadoğan S, Yıldırım A (2010) Silvan (Diyarbakır)'da Az Bilinen Bir Doğal-Kültürel Miras: Hassuni Mağaraları ve Antik Kenti. *I. Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı*:74-79.
- Kararımkar Ö, Güloğlu B (2012) Metaphor: The Bridge Between Client and Counselor. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberler Dergisi* 4(37): 122-135.
- Karapınar E, Barakazı M (2017) Kültürel Miras Turizminin Sürdürülebilir Turizm Açısından Değerlendirilmesi: Göbeklitepe Ören Yeri. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi* 1(1): 5-12.
- Keçe M (2015) Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Ankara'nın Tarihi ve Kültürel Değerlerine Yönelik İlgi ve Farkındalıkları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 16(1): 131-149.
- Keskin E, Çontu M (2011) Mustafapaşa (Sinassos) Kasabasında Yaşayan Halkın Turizme Bakış Açısını Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması. *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi* 3(2):37-55.
- Kılcan B, Akbaba B (2013) Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Kültürel Mirasa Duyarlılık Değerine İlişkin Öğrenci Algılarının İncelenmesi. *Journal of World of Turks* 5(3): 113-137.
- Kızılırmak İ, Kurtuldu H (2005) Kültürel Turizmin Önemi ve Tüketici Tercihlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi* 1: 100-120.
- Kiper HP (2004) Küreselleşme sürecinde tarihsel kültürel değerlerin korunması: Türkiye, Bodrum örneği. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kent ve Çevre Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Kline RB (2005) *Principles and Practice of Structural Equation Modelling* (NY:Guilford, New York).
- Kolaç E (2009) Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma, Bilinç ve Duyarlılık Oluşturmada Türkçe Eğitiminin Önemi. *Milli Folklor* 21(82):19-31.
- Korkmaz F, Bağçeci B (2013) Lise Öğrencilerinin 'Üniversite' Kavramına İlişkin Metaforik Algıların İncelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2(1): 187-204.

- Köroğlu Ö, Ulusoy Yıldırım H ve Avcıkurt C (2018) Kültürel Miras Kavramına İlişkin Algıların Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi. *Turizm Akademik Dergisi* 5(1): 98-113.
- Köroğlu Ö, Manav S, Karaca KÇ (2018) Turizm Rehberliği Öğrencilerinin “Türk Mutfağı” Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlar Yöntemi ile Belirlenmesi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi* 10(2): 114-129.
- Kurtar C, Somuncu M (2013) Kentsel Kültürel Mirasın Korunması ve Sürdürülebilirliği. *Ankara Hamamönü Örneği. Ankara Araştırmaları Dergisi* 1(2): 35-47.
- Kutlu MM (2009) Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Eğitime Yönelik İlk Adım: Halk Kültürü Dersi. *Milli Folklor Dergisi* 21(82):13-18.
- Limon İ, Durnalı M (2018) Doktora Öğrencilerinin Doktora Eğitimi ve Öğretim Üyelerine Yönelik Metaforik Algıları. *Sakarya Üniversitesi Journal of Education* 8 (1): 26-40.
- Lynch M, Duinker PN, Sheehan LR ve Chute JE (2011) The Demand for Mi'kmaw Cultural Tourism: Tourist Perspectives. *Tourism Management* 32(5): 977-986.
- Mourato S, Mazzanti M (2002) Economic Valuation Of Cultural Heritage: Evidence and Prospects. *Assessing The Values of Cultural Heritage* (The Getty Conservation Institute, Los Angeles).
- Mendenhall M, Punnet BJ ve Ricks D (1995) *Global Management* (Blackwell Pub, Oxford).
- McKercher B ve Cros H (2003) Testing a Cultural Tourism Typology. *International Journal of Tourism Research* 5: 45-58.
- Miles MB ve Huberman AM (1994) *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. (SAGE Publications, California).
- Nuryanti W (1996) Heritage and Postmodern Tourism. *Annals of Tourism Research* 23(2): 249-260.
- Ocak G, Hocaoğlu N (2014) Öğrencilerin İnternet Ortamında İngilizce Kullanmalarına Yönelik Tutumları. *Sosyal Bilimler Dergisi* 16(1): 1-30.
- Oğuz ES (2011) Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı. *Edebiyat Fakültesi Dergisi* 28(2): 123-139.

- Okuyucu A, Somuncu M (2012) Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılmasında Yerel Halkın Algı ve Tutumlarının Belirlenmesi: Osmaneli İlçe Merkezi Örneği. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi* 4(1): 37-51.
- Ozankaya Ö (1994) Ulusal Toplumun ve Ulusal Kültürün Kurucu Ögeleri. *Atatürk Yolu Dergisi* 3(10): 213-225.
- Öksüz Kuşçuoğlu G, Taş M (2017) Sürdürülebilir Kültürel Miras Yönetimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Yalvaç Akademi Dergisi* 2(1): 58-67.
- Ölçer Özünel E (2013) “Yeni Miras”lar ve Uluslar arası Sözleşmelerde Sürdürülebilir Kalkınma Stratejileri. *Milli Folklor* 25(100):14-30.
- Özbaş BÇ, Aktekin S (2013) Tarih Öğretmen Adaylarının Tarih Öğretmenliğine İlişkin İnançlarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi. *Journal of Theory and Practice in Education* 9 (3):211-228.
- Özbek M (2000) *Dünden Bugüne İnsan* (İmge Kitabevi, Ankara).
- Özdamar K (2004) *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi* (Kaan Kitabevi, Eskişehir).
- Özder A, Kaya H ve Ünlü M. (2012) Ortaöğretim Öğrencilerinin “Turizm” Kavramı İle İlgili Geliştirdikleri Metaforların Analiz Örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi* 25: 18-31.
- Özel S (1998) *Uluslararası Alanda Kültür Varlıklarının Korunması* (Alkım Yayınları, İstanbul).
- Özer Ö, Bilim Y (2013) Yerel Halk Gözüyle Konya’da Turizmin Önemi ve Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Etkileri. *Ulusal KOP Bölgesel Kalkınma Sempozyumu*. Konya, Türkiye, Kasım 14-16.
- Özkalp E (1994) *Sosyolojiye Giriş* (Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir).
- Özkalp E, Sabuncuoğlu Z (1995) *Örgütlerde Davranış* (Anadolu Üniversitesi yayınları, Eskişehir).
- Özlem D (2000) *Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi* (İnkılap Yayınları, İstanbul).
- Öztürk Ç (2007) Sosyal Bilgiler, Sınıf ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının ‘Coğrafya’ Kavramına Yönelik Metafor Durumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 8(2): 55-69.
- Öztürk Y, Yazıcıoğlu İ (2002) Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi* 2:183-195.

- Parker B (1998) *Globalization and Business Practice* (Sage Pub., London).
- Pehlivan A (2015) Açık ve Örgün Eğitim Sosyal Bilgiler Ders Kitapları ve Öğretim Programında Somut Olmayan Kültürel Miras Ögelerinin İncelenmesi Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Pitcher R (2013) Using Metaphor Analysis: MIP and Beyond. *The Qualitative Report* 18:1-8.
- Polat S, Apak Ö, Akdağ M (2013) Sınıf Öğretmeni Adaylarının Akademisyen Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 14(2): 57-78.
- Pulhan, G (2009) Türkiye’de Kültür Politikalarına Giriş. *Yeni Kültür Politikaları Açısından Kültürel Miras*: 129-149 (İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul).
- Richards G (2001) *Cultural Attractions and European Tourism* (CABI Publishing, Newyork).
- Ryan C (2002) Tourism and Cultural Proximity Examples from New Zealand. *Annals of Tourism Research* 29(4): 952-971.
- Saarinen J, Moswete N, Monare M (2014) Cultural Tourism: New Opportunities Heritage Sites. *Tourism Management* 16(5): 361-365.
- Saban A (2008) Okula İlişkin Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 55(55):459-496.
- Saban A, Koçbeker BN, Saban A (2006) Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 6 (2): 461-522.
- Sarı C, Kılıç AF, Güven S, Yaşar HB (2020) Üniversite Öğrencilerinin Kültürel Miras Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi. *Uluslararası Dil, Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Güncel Yaklaşımlar Dergisi* 2(1): 334-353.
- Schmitt R (2005) Systematic Metaphor Analysis as a Method of Qualitative Research. *The Qualitative Report* 10(2): 358-394.
- Selanik Ay T, Kurtdede Fidan N (2013) Öğretmen Adaylarının ‘Kültürel Miras’ Kavramına İlişkin Metaforları. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 8(12): 1135-1152.

- Steiger JH (2007) Understanding the Limitations of Global Fit Assessment in Structural Equation Modeling. *Personality and Individual Differences* 42(5): 893-898.
- Şahin DB, Gülleroğlu HD (2013) Likert Tipi Ölçeklere Madde Seçmede Kullanılan Farklı Madde Analizi Teknikleri ile Oluşturulan Ölçeklerin Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi* 1(2): 18-28.
- Şahin AS, Güner S (2006) Kültürel Miras Korunması ve Sivil Toplum Örgütleri Arasındaki İlişki. *Uluslararası Geleneksel Sanatlar Sempozyumu*. İzmir, Türkiye, Kasım 16-18.
- Tabachnick BG, Fidell LS (2001) *Using Multivariate Statistics* (Pearson, USA).
- Tanrikulu M (2015) Türkiye Coğrafyasında Genel Kültür, *Alt Kültür ve Mozaik Kültür*. Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi VIII Coğrafya Sempozyumu. Ankara, Türkiye, Ekim 23-24.
- Taş M, Düz İ, Ünlü E (2016) Ortaöğretim Öğrencilerinin “Alternatif Turizm” Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlar Yardımıyla Analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi* 5(39): 352-360.
- Tavşancıl E (2002) *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi* (Nobel Yayıncılık, Ankara).
- Timur MN, Çevik S, Kıyık Kıcı G (2014) Etkinlik Turizmi: Kültür Başkenti Etkinliklerinin Başarı Unsurları Üzerine Bir Değerlendirme. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2(1): 56-83.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2014) *Geçmişten Günümüze Yaşayan Kültür Mirasımız, Türkiye Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanteri*. (Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara).
- Tortop HS (2013) Öğretmen Adaylarının Üniversite Hocası Hakkındaki Metaforları ve Bir Değerlendirme Aracı Olarak Metafor. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* 3(2):153-160.
- Triandis H (1994) *Culture and Social Behavior* (McGraw-Hill, New York).
- Triandis H (1999) Cross-Cultural Psychology. *Asian Journal of Social Psychology* 2 (1): 127-143.
- Türk Dil Kurumu. (2021). Miras. <https://www.tdk.gov.tr/?s=miras> (24 Şubat 2021).
- UNESCO (1954) *Lahey Sözleşmesi: Silahlı Çatışma Halinde Kültürel Varlığın Korunması Sözleşmesi* <https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR>

- KARARLAR/kanuntbmmc048/kanuntbmmc048/kanuntbmmc04800563.pdf (24 Şubat 2021).
- UNESCO (1972). *Dünya Kültürel ve Doğal mirasın Korunması Sözleşmesi* https://www.unesco.org.tr/Content_Files/Content/tez/sutez.pdf (24 Şubat 2021).
- UNESCO (1982) http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/dynamic-content-singleview/news/mexico_city_declaration_on_cultural_policies_world_conferen (15 Mart 2021).
- UNESCO (2001) *Unesco Kültürel Çeşitlilik Evrensel Bildirgesi* <https://www.unesco.org.tr/pages/180/17> (15 Mart 2021).
- UNESCO (2018) *Unesco Dünya Miras Listesi* <https://www.unesco.org.tr> (20 Mart 2021).
- UNESCO (2019) *İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Türkiye Temsili Listesi* <http://www.unesco.org.tr> (24.02.2021).
- UNESCO (2003) *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi* <http://www.unesco.org.tr> (24.02.2021)
- Ural A, Kılıç İ (2005) *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi* (Detay Yayıncılık, Ankara).
- Usal A, Kuşlivan Z (2002) *Davranış Bilimleri, Sosyal Psikoloji* (Barış Yayınları, İzmir).
- Uslu A, Kiper T (2006) Turizmin Kültürel Miras Üzerine Etkileri: Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel Halkın Farkındalığı. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi* 3(3): 305-314.
- Usta Ö (2001) *Turizm 1-2* (Atın Kitaplar Yayınevi, İstanbul).
- Uygur N (1996) *Kültür Kavramı* (Yapı Kredi Yayınları, İstanbul).
- Uygur Meydan S, Baykan E (2007) Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi* 2:1-20.
- Üner EH (2014) Her Şey Dâhil Sistemde Türkiye Gastronomi Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm Yönetimi Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Ünlü İ (2012) İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Kültür Algılarının İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 13(1): 77-92.

- Ünlüöner K, Özekici YK (2017) Yeni Gelişen Destinasyonlarda Turizm Algısı: Yozgat İli Üzerine Bir Alan Araştırması. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 5(4): 466-488.
- Vatan A, Zengin B (2015) Söğüt İlçesi'nde Kültürel Miras ve Yerel Halkın Turizme Bakış Açısı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 3(10): 634-650.
- Wang S, Fu YY, Cecil A, Avgoustis SH (2006) Residents' Perceptions of Cultural Tourism and Quality of Life-A Longitudinal Approach. *Tourism Today* 6: 47-61.
- Williams R (2005) *Anahtar Sözcükler: Kültür ve Toplumun Sözvarlığı*, çev. S Kılıç. (İletişim Yayınları, İstanbul).
- Yapıcı M, Yapıcı Ş (2013) Öğretmen adaylarının pedagojik formasyona ilişkin metaforları. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 8(8): 1421-1429.
- Yazıcıoğlu R (2012) Metafizik Alanda Sörf ya da Mecaz Semboller Üzerinden Anlamlandırma: Bir Anlatım Yöntemi Olarak Metafor. *Milel ve Nihal* 9(1): 135-164.
- Yazgan Serinkaya E (2017) Mutfak Kültürün Gaziantep'in Geleneksel Konutlarında İncelenmesi. *Artium* 5(1): 27-41.
- Yenipınar U, Bak E, Çınar B, Birdir Sahilli S (2016) Turizm Rehberliği Bölümü Lisans Öğrencilerinin "Turist Rehberliği" Mesleğine İlişkin Algılarının Metaforlarla Analizi. 17. Ulusal Turizm Kongresi "Akademi Sektör Buluşması." Bodrum, Muğla, Türkiye, Ekim 20-23.
- Yeşil S (2013) Kültür ve Kültürel Farklılıklar: Liderlik Açısından Teorik Bir Değerlendirme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 12 (44):52-81.
- Yeşilbursa C (2011) Sosyal Bilgilerde Miras Eğitiminin Öğrencilerin Somut Kültürel Mirasa Karşı Tutumlarına ve Akademik Başarılarına Etkisi Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Ankara.
- Yıldırım A ve Şimşek H (2008) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Seçkin Yayıncılık, Ankara).
- Yıldırım Saçılık M, Çevik S (2014) Kültür Birleştirir: Sosyal Gelişme Açısından Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Projeleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 7(34): 636-649.

Yıldırım Saçılık M, Çevik S, Özkan Ç (2016) Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü
Önlisans Öğrencilerinin “Turizm” Olgusuna İlişkin Metaforik Algıları.
Akademik Bakış Dergisi 53: 84-103.

Yıldırım Saçılık M, Toptaş A (2017) Kültür Turizmi ve Etkileri Konusunda Turizm
Öğrencilerinin Algılarının Belirlenmesi. *Turizm Akademik Dergisi* 4(2): 107-
119.

EK: Anket Formu

Sayın Katılımcı, bu anketten elde edilecek veriler Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalında yürütülmekte olan yüksek lisans çalışması için kullanılacaktır. Bu çalışmada amaç somut kültürel miras içerikli ders gören bireylerin somut kültürel miras algılarını ortaya koymaktır. Ankete vereceğiniz cevaplar genel değerlendirmeler yapmak için kullanılacaktır ve hiçbir şekilde şahıs ya da kurum ismi kullanılmayacaktır. **Anketi, hiçbir soruyu boş bırakmadan, objektif esaslarla cevaplandırmanız, çalışmanın amacına ulaşmasına önemli katkılar sağlayacaktır. Katkılarınız için teşekkür ederiz.**

Burcu GÜNDEM - Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Doç. Dr. Ebru GÜNEREN - Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Turizm Fakültesi

Aşağıdaki sorulara ne ölçüde katıldığınızı belirtmeniz beklenmektedir.
*1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Ne Katılıyorum, Ne Katılmıyorum,
4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum*

	1	2	3	4	5
I. BÖLÜM: SOMUT KÜLTÜREL MİRAS TUTUM İFADELERİ					
1. Tarihi bir sokakta gezinmek benim için bir şey ifade etmez.	1	2	3	4	5
2. Yaşadığım şehirle ilgili eski gazetelerin korunması önemlidir.	1	2	3	4	5
3. Arkeolojik eserlerin sergilendiği müzelere gitmek sıkıcıdır.	1	2	3	4	5
4. Daha önce görmediğim bir yere gittiğim zaman tarihi binaları görmek isterim.	1	2	3	4	5
5. Tarihi mezarlıkların ve şehitliklerin bakımlı olması benim için önemlidir.	1	2	3	4	5
6. İnsanların geçmişte nasıl yaşadıklarını öğrenmenin bir önemi yoktur.	1	2	3	4	5
7. Tarihi savaş alanlarının korunması gerektiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
8. Eski eşya ve nesnelerin sergilendiği müzelere gitmeyi sıkıcı buluyorum.	1	2	3	4	5
9. Tarihi kentlerin korunmasının önemli olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
10. Eski fotoğraflardan geçmiş hakkında çok şey öğrenebilirim.	1	2	3	4	5
11. Antik kentlerin korunmasının önemli olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
12. Tarihi savaş alanları tarım arazilerine dönüştürülmelidir.	1	2	3	4	5
13. Gençliklerindeki yaşam hakkında konuşan yaşlıları dinlemeyi severim.	1	2	3	4	5
14. Tarihi binaların korunmasına yardım etmek sıkıcıdır.	1	2	3	4	5
15. Tarihi eşyaların ve nesnelerin sergilendiği müzelere gitmek eğlencelidir.	1	2	3	4	5
16. Yaşadığım şehrin tarihi ile ilgili eski fotoğrafların korunmasına yardım etmek isterim.	1	2	3	4	5
17. Arkeolojik kazıların nasıl yapıldığını yakından görmek isterim.	1	2	3	4	5
18. Tarihi kentleri ziyaret etmek sıkıcıdır.	1	2	3	4	5
19. Eski uygarlıklardan kalan alanları ziyaret etmeyi sıkıcı buluyorum.	1	2	3	4	5
20. Arkeologların yaptığı kazılar bende merak uyandırır.	1	2	3	4	5
21. Müze evleri ziyaret etmek sıkıcıdır.	1	2	3	4	5
22. Tarihi anıtlar bir toplumun sanatsal başarısının göstergeleridir.	1	2	3	4	5
23. Tarihi bir sokakta gezinmekten hoşlanırım.	1	2	3	4	5
24. Maddi değeri olmayan eşya ve nesnelerin korunmasının önemi yoktur.	1	2	3	4	5
25. Arkeolojik alanların tüm dünya insanlarının ortak hazinesi olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
26. Tarihi binalar yıkılarak yerine modern binalar yapılmalıdır.	1	2	3	4	5
27. Arkeolojik alanların tarihi bir belge olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
28. Tarihi mezarlıkların ve şehitliklerin bakımlı olması önemli değildir.	1	2	3	4	5

II. BÖLÜM: METAFORİK ANALİZ İFADESİ

Bana göre kültürel miras _____ gibidir. Çünkü _____.

III. BÖLÜM: DEMOGRAFİK İFADELER

Bölüm / Program:

Yaş:

Cinsiyet:

En uzun ikamet ettiğiniz il:

Aylık hane geliri:

Anne eğitim durumu:

Baba eğitim durumu: